

HET VLAAMSE JEUGDWERKBELEIDSPLAN

Status van het jeugdwerkbeleidsplan

In de beleidsnota jeugd van Vlaams minister Bert Anciaux werd reeds aangegeven dat een jeugdwerkbeleidsplan voor de Vlaamse Gemeenschap zou worden opgesteld. In tegenstelling tot de beleidsnota van de bevoegde minister die de beleidsvisie aangeeft, is dit plan een **gezamenlijk werkstuk**. Met de betrokken actoren en de geïnteresseerden werd geprobeerd een globale visie te geven op hoe de Vlaamse Gemeenschap de komende jaren haar jeugdwerkbeleid vorm moet geven. Dit plan is dus niet alleen een gevolg van de beleidsnota maar heeft een breder draagvlak.

Dit jeugdwerkbeleidsplan geldt, net als de beleidsnota, voor de hele legislatuur. Alle ingrepen voor de komende jaren zouden hierin hun grondslag moeten vinden.

Dit plan wil eveneens een aanzet geven tot een eerste jeugdbeleidsplan: aandacht voor de belangen van kinderen en jongeren als een rode draad doorheen alle bevoegdheden.

1. Wat mag je verwachten ?

Dit jeugdwerkbeleidsplan is geen antwoordenboek waarin je per rubriek kan terugvinden wat het antwoord op elk probleem is. Het geeft daarentegen een aantal principes die je tegen elke vraag kan houden als een soort sjabloon, zodat je wel kan weten in welke richting het antwoord moet gezocht worden. Het jeugdwerkbeleidsplan geeft een goed beeld van de huidige toestand van het jeugdwerk in Vlaanderen en van de zaken waaraan prioritair moet worden gewerkt. Het plan is gedetailleerd waar problemen en antwoorden reeds duidelijk waren bij de aanvang. Op andere plaatsen is het – noodgedwongen – vaag. Meestal is de situatie evenwel duidelijk te omschrijven maar ligt de oplossing niet voor de hand.

In dit jeugdwerkbeleidsplan vind je ook de timing waarbinnen alles moet worden gerealiseerd: het volstaat immers niet te plannen, er moet ook worden uitgevoerd. Uiteindelijk zal de efficiëntie van het beleid kunnen worden getoetst aan de mate waarin dit plan in 2005 in de praktijk is omgezet. Voor de komende legislatuur zal opnieuw een plan moeten worden opgemaakt. ***De evaluatie van de huidige gang van zaken zal hopelijk niet verloren gegaan zijn.***

2. Wat heb je hieraan als jongere ?

Het lijkt vreemd: een jeugdwerkbeleidsplan opmaken en toch de noodzaak voelen om te verduidelijken wat jongeren hieraan kunnen hebben. Voor jongeren die niet in het jeugdwerk actief zijn kan dit een ver-van-mijn-bed-show zijn. Zelfs voor actieve jeugdwerkers zit die kans er dik in. Jongeren, kinderen en jeugdwerkers hebben immers bij uitstek te maken met het gemeentelijk of stedelijk bestuursniveau. Dit jeugdwerkbeleidsplan biedt – bij wijze van voorbeeld – jongeren een kader rond het toekomstig decreet lokaal jeugdwerk. Anderzijds worden jongeren én jeugdwerkers geconfronteerd met Vlaamse regelgeving die rechtstreeks invloed heeft op hun dagelijks doen en handelen. Door de problemen aan te tonen en door resoluut te kiezen voor goede informatie en communicatie wil dit plan ook hieraan proberen tegemoet komen.

Wie in dit plan hoopt te lezen of er een fuifzaal in zijn straat komt en wanneer dat dan wel mag zijn, kan nu stoppen met zoeken. Dit zit niet in dit plan en zou ook niet haalbaar zijn.

Dit plan wil evenwel één engagement aangaan. De komende jaren zal worden gezocht hoe de Vlaamse overheid mogelijkheden kan bieden aan kinderen en jongeren om, indien ze dit wensen, hun mening te ventileren. ***Alleen al daarom is het de moeite waard.***

Dit is dus geen statisch document. Het is niet áf en het zal de volgende jaren ook niet onveranderd meegaan. Dit plan moet immers het resultaat zijn van een permanente bevraging waarin iedereen steeds zijn mening kwijt kan. Als sluitstuk van een proces is dit document definitief. Als beleidsdocument is dit plan een open brief, een aanzet tot discussie.

3. Werkwijze

Dit jeugdwerkbeleidsplan is het resultaat van een proces waarin permanente reflectie, inspraak en participatie mogelijk zijn gemaakt, in de geest van de beleidsnota Jeugd.

Dit is voor de Vlaamse overheid een totaal nieuwe werkwijze waaruit veel te leren valt en zelfs conclusies voor de toekomst kunnen worden getrokken. De huidige communicatiekanalen blijken niet altijd even aangepast om snel te werk te gaan en bovendien blijkt dat samen-werken aan iets nieuws moeilijker blijkt dan kritiek geven op concrete voorstellen.

Deze en andere elementen zijn leerpunten voor de toekomst die niets afdoen aan de waarde van het samenspraakproces dat nu is opgezet. Absolute meerwaarde ligt in het wederzijds vertrouwen tussen sector en overheid waarin dit jeugdwerkbeleidsplan is opgemaakt.

Deze manier van werken en de procedure werden door de Vlaamse Jeugdraad op 10 december 1999 goedgekeurd en kwam schematisch hierop neer:

- Een **stuurgroep** stond in voor het uitwerken van de inhoud, methode en opvolging. In het belang van een grote betrokkenheid stonden de leden ook in voor regelmatige terugkoppeling naar de respectieve achterban. De samenstelling van de stuurgroep werd ruim opgevat zodat een brede waaier aan organisaties en overheden bereikt werd¹. Deze stuurgroep kwam tweewekelijks samen. De analyse van de huidige toestand in het jeugdwerklandschap en een aanzet tot voorstellen of vragen was één van de eerste resultaten. Dit diende later als aanzet voor een ruimere terugkoppeling.
- Een **reflectiegroep** bewaakte het proces en de inhoud van de werkzaamheden in de stuurgroep. De samenstelling garandeerde een ruim kader waarbinnen het jeugdwerkbeleidsplan tot stand kwam. De aanwezigheid van medewerkers uit andere kabinetten, van academici, van mensen uit het jeugdwerk, van ambtenaren en van vertegenwoordigers uit aanverwante sectoren maken dat dit plan een ruimer wetenschappelijk, politiek en maatschappelijk draagvlak heeft².

---

¹ Samenstelling stuurgroep: Kurt Debacker, Nico Janssen, Vincent Jansens en Arnout Pieterse (voor de Vlaamse Jeugdraad), Ingrid Danckaerts (Vlaams Platform Internationaal Jeugdwerk), Guy Redig (Vlaamse Vereniging van Jeugdconsulenten), Dirk Moors (Vlaamse Gemeenschapscommissie), Yvette Deplouge (Vlaamse Vereniging van Provincies), Marijke Pruyt (Vlaamse Vereniging van steden en gemeenten), Johan Van Gaens, Gerda Van Roelen en Jan Vanhee (afdeling Jeugd en Sport) en Dirk Broekaert, Pascal Ennaert, Lieselotte Deforce en Jan Roegiers (kabinet van de Minister bevoegd voor Jeugd).

² Samenstelling reflectiegroep: Patrick Allegaert (IPSOC), Daan Bauwens (Kab. Stevaert), Kristel Binon (Kab. Vanderpoorten), Linda Boudry (Project stedenbeleid), Maria Bouverne-De Bie (UG), Dirk Broekaert (Kab. Anciaux), Eric Castermans (Vlastrov), Veerle Conings, Veerle De Beuckeleer (Kab. Vogels), Lieve De Grande (Afdeling Algemeen Welzijnsbeleid), Jan De Pauw (Erasmus Hogeschool), Filip De Rynck (Hogeschool Gent), Lieselotte Deforce (Kab. Anciaux), Annemie Degroote (Adm. Gezin en Maatschappelijk welzijn), Bart Doucet (Kab. Dewael), Mark Elchardus (VUB), Pascal Ennaert (Kab. Anciaux), Jaak Floridor (Kab. Van Mechelen), Peter Hardy (kab. Sauwens), Luc Moerkerke (Vlastrov), Jan Roegiers (Kab. Anciaux), Katelijne Rouffa (Kab. Landuyt), Geertrui Schiltz (kab. Sauwens), Fabian Spreeuwens (Kab. Dua), Joost Van Haelst (Adm. Gezin en Maatschappelijk welzijn), Ankie Vandekerckhove (Kinderrechtencommissaris), Leen Vanderhulst (Prov. Jeugdraad Vlaams-Brabant), Tom Verheyen (Prov. Jeugdraad Antwerpen), Danny Wildemeersch (KUL).

- Via **internet** was het mogelijk om de werkzaamheden in het kader van het jeugdwerkbeleidsplan te volgen, om documenten en verslagen te downloaden en om te reageren. Zowel het departement cultuur (afdeling Jeugd en Sport), als de Jeugdraad (via Jeugdwerknet VZW) hebben hiertoe een site ontwikkeld³;
- Aan de hand van de eerste resultaten van de stuurgroep, werd een **tweedaagse van thematische werkgroepen** georganiseerd. In eerste instantie werd vooral het landelijk jeugdwerk aangesproken, maar tegelijk werd ook actief naar mensen uit aanverwante of nog niet erkende werksoorten gezocht. De aanwezigheid van leden van andere kabinetten werd fel gesmaakt door het jeugdwerk en terecht geïnterpreteerd als de uiting van de wil van deze regering om werk te maken van een gecoördineerd jeugdbeleid. De resultaten van deze werkgroepen werden gedistilleerd tot algemene doelstellingen.
- De voorlopige besluiten werden aan de hand van **provinciale hoorzittingen** voorgelegd aan jeugdwerkers, jeugdconsulenten en andere geïnteresseerden. Reacties, commentaar en bevindingen werden aangegrepen als bevestiging of bijsturing van de stand van zaken⁴.
- In de schoot van de stuurgroep werd een **schrijfgroep**⁵ opgericht met als opdracht het schrijven – onder begeleiding van en met terugkoppeling naar dezelfde stuurgroep – van het eigenlijke plan.
- Uiteindelijk is er op basis van de documenten van de schrijfgroep nog een laatste ruime **terugkoppeling** naar alle geïnteresseerden geweest. Door deze terugkoppeling op twee verschillende dagen te laten doorgaan⁶ werd gestreefd naar een zo groot mogelijke participatie.
- Het Vlaams kinderrechtcommissariaat formuleerde een advies op dit plan op 3 juli 2000.
- Tot slot formuleerde de **Vlaamse jeugdraad** op 28 juni '00 haar advies over dit plan, gevolgd door een tweede op 13 september 2000. Andere adviezen die werden uitgebracht: Vlaamse Vereniging van Provincies (30/06/2000), Algemene Dienst Jeugdtoerisme (12/09/2000), Vlaamse Gemeenschapscommissie (22/06/2000), en de provincies Limburg (27/06/2000), Vlaams-Brabant (14/07/2000) en Antwerpen (22/06/2000).

4. De meerwaarde

Ondanks de onvolledigheid, de groeipijnen en het leerproces waarmee alle betrokkenen gedurende de totstandkoming van dit plan werden geconfronteerd, ligt de kracht ervan in de wil tot ruime participatie waarmee het tot stand is gekomen. Deze meerwaarde maakt dat dit jeugdwerkbeleidsplan de leidraad is geworden voor het jeugdwerkbeleid van de komende jaren.

De dialoog tussen de jeugdsector, de Vlaamse kabinetten en administratie, de academische wereld en alle andere geïnteresseerden heeft hopelijk een vertrouwensbasis gelegd én sterkt de overtuiging dat jeugdbeleid geen utopie is. Dit vertrouwen mag niet beschaamd worden, en moet een vervolg kennen in een even sterk jeugdbeleidsplan.

Daarenboven toont het plan, en de wijze waarop het tot stand gekomen is, dat de jeugdwerksector in staat is tot kritische zelfreflectie en er niet voor terugschrikt zichzelf in vraag te stellen. Ook dit maakt dit plan sterk. Heilige huisjes zijn niet onbesproken gebleven.

Ik engageer er me toe, als bevoegd minister voor jeugd, de ingeslagen weg van samenspraak met alle betrokken actoren de komende jaren verder te bewandelen.

³ Periode 28/02/00 tot en met 26/04/00 zijn er bijvoorbeeld 301 bezoekers op de jeugdwerkbeleidsplan-site van jeugdwerknet geweest.

⁴ data, plaatsen en aantal aanwezigen. De spreiding van deze dagen is niet louter pragmatisch gebeurd: zowel schoolvakanties, avonden, woensdagnamiddag en zaterdag zijn bewust gekozen. Vermits de vraagstelling overal identiek was, konden mensen deelnemen aan elke hoorzitting, ongeacht hun provincie.

⁵ Samenstelling schrijfgroep: Dirk Broekaert, Pascal Ennaert, Jan Roegiers, Guy Redig, Kurt Debacker, Johan Van Gaens

⁶ zaterdag 17 juni en maandag 19 juni

Een maatschappelijk kader voor het Vlaamse jeugd(werk)beleid

---

1. Situering

Het voeren van beleid is een poging om de toekomst te vatten, om bepaalde weloverwogen effecten te veroorzaken, om het “straks” op een gewenste wijze te beïnvloeden. Zo gesteld klinkt beleid als een pretentievolle, complexe maar boeiende opdracht. Beleidsplannen zijn een manier om de werkelijkheid te vatten en te besturen.

Overheden dragen de opdracht om een territoriaal beschreven gemeenschap te besturen, om de zaken van algemeen én gemeenschappelijke belang richting te geven en te streven naar een zo groot mogelijke mate van welzijn voor zoveel mogelijk burgers, leden van de gemeenschap. Overheidsbeleid en beleidsplanning horen daarom sterk bij elkaar.

Beleidsplannen ontstaan niet in het luchtledige. Ze wortelen in een verleden, ze ontstaan in een bepaalde omgeving en op een bepaald moment: de uitgangssituatie. Zo vertellen beleidsplannen heel veel over de tijdsgeest waarin ze gemaakt worden maar tegelijkertijd willen ze deze tijdsgeest ook mee bepalen en veranderen ... want dat is de essentie van beleidsvoering.

Ook het jeugd(werk)beleid moet in deze context gesitueerd worden. Doelstellingen, middelen en methodes worden sterk gevoed door de bredere maatschappelijke omgeving.

In dit hoofdstuk van het beleidsplan wordt een beknopte en beperkte verkenning gemaakt van een aantal algemene maatschappelijke tendensen die als belangrijke onderstroom voor het jeugd(werk)beleid mogen beschouwd worden. Het is uiteraard onmogelijk om hierin volledig of omvattend te zijn.

2. Ruime maatschappelijke referenties

De welvaartsstaat: opgang, crisis en remedies

De welvaartsstaat of de verzorgingsstaat mag zeker als een belangrijk leidmotief beschouwd worden. Het concept werd doelbewust gecreëerd om een brug te bouwen tussen extreme collectivistische en kapitalistische maatschappijvisies. De clash tussen deze systemen had immers aanleiding gegeven tot totalitaire, fascistische regimes, de daaruit volgende wereldoorlog en andere meer verspreide oorlogen. De verzorgings-samenleving wou het beste uit beide visies combineren: een vrije markteconomie met een fijn geweven net aan sociale voorzieningen, een verzorging van de wieg tot in het graf, een verzekering tegen allerlei economische en gezondheidsongevallen. Dit alles in een democratische beleidsomgeving.

De toenemende welvaart in de eerste decennia na WO II maakte dit ideaal betaalbaar. De golden sixties vormden een bewijs voor het welslagen van dit nieuwe economische en politieke systeem ... in West-Europa.

Toch is dit systeem altijd en zeker in stijgende mate bekritiseerd. Eerst de filosofen maar later ook de menswetenschappers maakten scherpe en ongenadige dissecties van de verzorgingsstaat⁷. En naarmate de economische groei vanaf de jaren zeventig stagneerde, kwam ook de betaalbaarheid van het systeem onder sterke druk te staan.

---

⁷ We refereren naar de theorieën van U. Beck en A. Giddens, maar zeker ook de analyse van A. De Swaan, Petrella, B. De Clercq en C. Schuyt.

De basisdoelstellingen, nml. verzekering en welvaart als basis voor welzijn, bleken in vele gevallen onhaalbaar. De ontdekking van analfabetisme en koppige, nieuwe armoede, de stijgende problemen met werkloosheid en de moeilijke plaats van en voor allochtone medeburgers zorgden voor een domper op het optimisme van de jaren zestig. Crisis werd het nieuwe ordewoord en het concept van de verzorgingssamenleving kwam zwaar onder druk. Men beschreef deze fase als *een gevoel van te leven in een risicosamenleving*. Oude zekerheden en de gekende verhalen maakten plaats voor ongrijpbare, diverse en sterk wisselende trends. Mensen, burgers voelden zich opgejaagd en onrustig, verloren hun vertrouwen in “de” systemen.

Maar op de basis van de scherpste diagnose groeide ook de contouren van een remedie⁸. Er kwam de fundamentele keuze om de verzorgingsstaat te behouden, maar in een sterk vernieuwde, gerevitaliseerde en ge(re)activeerde vorm. Hierin boeien zowel de filosofische benaderingen als de meer concrete beschouwingen van sociologen, politicologen, bestuurskundigen, economen en pedagogen. Ze vormden immers de basis voor een reeks remedies die onmiskenbaar hun invloed uitoefenen op de besturing van o.a. de Belgische staat en Vlaamse gemeenschap. Binnen deze remedies zijn er een aantal duidelijk krachtlijnen te beschrijven. Deze hebben in grote mate te maken met een nieuwe overheid, een actuele vorm van overheidsbeleid.

Naar een vernieuwde vorm van overheidsbeleid

In het concept van een dynamische en gereactiveerde verzorgingssamenleving wordt erg veel nadruk gelegd op de rol van de overheid, of beter gesteld van de verschillende overheden. Het begrip staat of overheid wordt daarin duidelijk meer als een gemeenschap gedefinieerd, waarbij zowel van de overheden als van de burgers een andere vorm van betrokkenheid verwacht wordt.

Overheden moeten zich drastisch politiek en bestuurlijk vernieuwen⁹, waarbij openheid, efficiëntie maar zeker ook communicatie centraal staan. Elementen van new public management zijn belangrijk in deze vernieuwing (de burger als klant). Maar meer fundamenteel is de keuze om het overheidsbeleid duidelijk als een gemeenschappelijk project in te vullen, waarbij de burgers als mede-eigenaars, partners en aandeelhouders hun deel van de verantwoordelijkheid (moeten) nemen. De participatieve of interactieve beleidsvoering¹⁰ zorgt voor een nieuwe en dynamische vorm van democratie. In deze benadering worden alle actoren uitgenodigd tot medesturing, tot een engagement in en voor een gezamenlijke regie. Deze uitdaging wordt concreet gemaakt door specifieke beleidsprojecten. (vb. het jeugdwerkbeleidsplan)

Sturing door beleidsnetwerken

Alhoewel het overheidsbeleid poogt om het gemeenschappelijke van de samenleving te besturen, blijkt deze sturing steeds duidelijker een complex en dynamisch gegeven. De (valse) eenvoud van een sturende of regisserende¹¹ overheid en een volgzaam samenleving houdt moeilijk stand. De sturing door beleidsnetwerken¹² biedt een betere maar daarom niet eenvoudige verklaring. Diverse actoren bewegen zich bewust of onbewust doorheen het netwerk en beïnvloeden de besluitvorming. De politiek, het middenveld, de ambtenaren en in toenemende mate ook de individuele burgers worden krachtige actoren. Ook de media spelen in dit kluwen hun eigen(zinnige) rol. En

---

⁸ Belangrijk recent werk van Pierson, Giddens, Huyse, Elchardus. Oudere maar belangrijke referenties bij Habermas, Arendt, Achterhuis, J. Friedmann e.a.

⁹ Belangrijkste bestuurskundige referenties zijn: Hoogerwerf, Bekke, Nelissen, Godfroj, Rosanvallon, Touraine, Hoppe, Braam, Bemelmans-Vidéc e.a.

¹⁰ Voor de participatieve en interactieve beleidsvoering verwijzen we naar van Houten en von Meijenfeldt, Edelenbos en Monnikhof, Pröpfer en Steenbeek.

¹¹ Het metafoor van de overheid als regisseur loopt mank. Ten eerste zijn er verschillende overheden (*gemeente, provincie, gemeenschap, federaal, Europees*..), dus wie regisseert wie. Ten tweede is de overheid veel te veel mede-acteur (actor) en dus sterk in het spel betrokken. Ten derde is het regisseursbeeld te autoritair, te monocratisch en stemt het niet overeen met het polycentrisme en de grote interdependentie die kenmerkend voor beleidsnetwerken.

¹² Theoretische basis voor netwerksturing bij o.a. Ringeling en Hufen, Koppenjan, Nelissen en Godfroj, De Rynck.

naarmate meer actoren aan invloed en impact winnen stijgt ook de onderlinge afhankelijkheid en zorgt daardoor voor een toenemende complexiteit.

De klassieke machtsactoren (politici, zuilen ...) zien soms met lede ogen hoe hun sturend vermogen afneemt ten voordele van de onvoorspelbare maar boeiende netwerksturing.

3. De jeugd, het jeugdbeleid

Een pedagogische paradox

De relatie samenleving – jeugd is bijzonder complex en laat zich niet gemakkelijk in simpele schema's of woorden vertalen. Toch is er een duidelijk leidmotief in deze verhouding te beschrijven: het spanningsveld tussen enerzijds het geloof in de kracht, de vernieuwing en de verbetering van en door de jeugd en anderzijds de angst voor verandering en toenemende normloosheid. Deze pedagogische paradox is wellicht van alle tijden en alle culturen. In de verdere hoofdstukken van dit Vlaamse jeugd(werk)beleidsplan zal deze schijnbare tegenstelling zich nog vaak aan bod komen en in de huidige beleidsculturele context geduid worden.

Het is de plaatsbepaling tussen deze polen die verantwoordelijk is voor de sfeer in de relatie tussen een samenleving en haar jonge bevolking.

De opmars van de jeugdigheid

Historici en sociologen gewagen soms van een “ontdekking” van de kinderen en de jongeren. Het is onmiskenbaar dat jonge mensen de maatschappelijke anonimiteit die hen in een grijs verleden werd toegedicht, reeds lang verlaten hebben. Zeker m.b.t. onderwijs en jeugdrecht gaan de maatschappelijke bemoeienissen met de jeugd ver in de geschiedenis terug. Ze zijn duidelijke bewijzen van dat “de” samenleving op een georganiseerde wijze de socialisering en de rechtelijke positie van jonge mensen aanpakt. Los van het overheidsbeleid en van de jeugd heeft de jeugdigheid als ideaal de wereld veroverd. Jeugdigheid als kenmerk verzamelt in zich alle positieve eigenschappen die mensen willen dragen: dynamisch, slank, mooi, beweeglijk, open ... Jeugdigheid nam afstand van het jong zijn in leeftijd; het wordt gecultiveerd als een (dikwijls onbereikbaar) ideaal voor alle mensen.

Toenemende impact van het overheidsbeleid

De laatste decennia lijken de bemoeienissen van de samenleving met de jeugd alleen maar toe te nemen. Ook in de verzorgingssector (fysieke en psychische aspecten), de sociale hulpverlening en voor de vrijetijdsbesteding ontstond er een sterk gedifferentieerd beleid. De overheid regelde, stuurde op steeds meer domeinen. Het jeugdwerk vormt hiervoor een mooie illustratie, het verhaal van het toenemend aantal decreten en regelingen is duidelijk. De meest recente bemoeienis is zeker de zgn. buitenschoolse kinderopvang, want ook hier treedt de overheid steeds sterker als regelaar op.

Blijkbaar is het een bijna vanzelfsprekende evolutie dat steeds meer aspecten van socialisering en opvoeding aan de georganiseerde samenleving en meestal nog de overheid worden toevertrouwd. Dit betekent ontegensprekelijk altijd maar meer beleid, meer formaliteit en meer systeem.

De jeugd van tegenwoordig? Een jeremiade.

De verleiding om zich in algemene termen over kinderen en/of jongeren uit te spreken is groot. Meestal wordt in deze uitspraken een vergelijking gemaakt met een vroegere situatie, alsof men op een bijna wetenschappelijke wijze de aard van jonge mensen van de verleden tijd aan de tegenwoordige tijd kan koppelen. De ondertoon van deze benadering is vaak moraliserend, betreurend of alarmerend. In deze zin spelen ze vooral in op de defensieve component van het pedago-

gische paradox, want het blijkt dan niet goed te gaan met de jonge mensen. Deze vergelijkingen worden tot op de rand van het potsierlijke gemaakt (vb. te weinig krachtig sperma, junkfood) en plegen meestal roofbouw op de goede naam van jonge mensen. Met dikwijls dubieuze wetenschappelijke onderbouw worden allerlei theorieën op de jeugd toegepast: de fysieke achteruitgang, het steeds maar toenemende misbruik van genotsmiddelen, de groeiende politieke apathie en egocentrisme ... Er ontstaat een weinig jeugd vriendelijke dialectiek tussen deze uitspraken, graag versterkt door de media, en een dikwijls paniekerige overheidsreactie. Dit mondt soms uit in weinig doordachte preventieprojecten (vb. een antidrug popfestival, een straathoekwerker in Zoetenaai) op basis van een overmatige problematisering. De jeugd van tegenwoordig wordt zo herleid tot een klacht en het daarop gebaseerde beleid tot bestrijden of herleiden van deze klachten.

Toch zijn er vele indicaties, ook uit wetenschappelijke hoek¹³, die een veel positiever beeld geven van jonge mensen. Ze nemen bewust afstand van de moralisering en de quasi onmogelijke vergelijking van generaties. De jeugd blijkt dan plotseling een boeiende, beweeglijke en moeilijk in algemene termen te bespreken fenomeen. Zonder blindheid voor de problemen blijken jonge mensen nog overvloedig in staat om volwaardig en actief in een gemeenschap in te groeien. Ze vinden een goed evenwicht in het bewaren en verdedigen van belangrijke waarden en tegelijkertijd vernieuwing en dynamiek te brengen.

Algemene uitspraken?

Ondanks alle voorzichtigheid m.b.t. uitspraken en interpretaties van “een” generatie kunnen er toch enkele evoluties bij jonge mensen geïdentificeerd worden. Deze vaststellingen gebeuren in deze context zonder veel morele interpretaties, maar ze mogen wel als veranderingen in een bepaalde richting gesteld worden.

Zo blijkt er een duidelijke toename van de invloed van de “peers”, de leeftijdsgenoten. Bij de opbouw van hun identiteit worden jongeren en in toenemende mate jonge kinderen beïnvloed door hun vrienden en hun onmiddellijke informele leefwereld. De bepaling van hun persoonlijke stijl, de setting van hun agenda (wie, wat en wanneer belangrijk is) gebeurt in de vele vriendencircuits. Deze invloed gaat ten koste van de impact van de meer traditionele opvoeders (ouders, leerkrachten, jeugdverantwoordelijken). Uiteraard speelt de grote en wellicht nog niet goed ingeschatte invloed van de verschillende media. De toegenomen mediatisering wroette zich in de “cores” van jongeren en in toenemende mate ook (kleine kinderen): van “Tien om te zien” over “Plop” tot “Donna’s dansfollies”.

Daarnaast blijkt er een duidelijk grotere vrijheid en rijke keuze om zich als jongere in een bepaalde stijl te manifesteren. Deze stijlculturen vormen een zeer uiteenlopend pallet, lang niet meer beperkt tot jongeren. Via eigenzinnige combinaties van kleding, muziek, literatuur, dans, expressie en uitgangspunten bricoleren (jonge) mensen een eigen wereld. Bij de jonge mensen kan deze stijl plots en direct wijzigen: daar is volop de vrijheid voor.

Ook over het engagement van jonge mensen blijkt eensgezindheid. Hierbij wordt gesteld dat jonge mensen zich niet minder maar anders hechten. De langdurige en alomvattende engagementen lijken meer en meer plaats te maken voor een wisselende en kortstondige inzet. Deze vaststelling sluit uiteraard aan bij de sterke fluctuaties in stijl. Toch moet ook deze conclusie sterk gerelativeerd worden. De grote persistentie van vb. het jeugdwerk bewijst nog steeds een krachtig en eerder “traditioneel” te noemen engagement.

---

¹³ We verwijzen o.a. naar M. Elchardus, A. Derks, M. Dubois-Reymond e.a.

Deze relativering speelt ook sterk bij de bekende uitspraken over individualisering en egocentrisme, waar tegenover toch ook wel andere tendensen kunnen gesteld worden¹⁴.

Oorzaak en gevolg van een toenemende beweeglijkheid is zeker een sterk uitgebreid en gedifferentieerd aanbod voor de vrijetijdsbesteding van kinderen en jongeren. Zowel de pedagogisch geïnspireerde als de eerder commercieel geleide aanbiedingen zijn quasi onoverzichtelijk geworden. De keuzerijkdom en –vrijheid botsen weliswaar op een soms schrijnende ontoegankelijkheid (te duur, onbereikbaar ...), maar ze illustreren in elk geval de diversiteit.

In een bredere maatschappelijke situering mag niet voorbij gegaan worden op de sterk gewijzigde gezinsomgeving. Het primaire opvoedingsmilieu, door de meeste jeugdwetenschappers onmiskenbaar als allerbelangrijkst geacht, is de laatste decennia sterk veranderd. De bijna vanzelfsprekend buitenhuis werkende moeder zorgt voor een andere gezinsorganisatie, waarbij drukke agenda's en mobiliteit (de zgn. achterbankgeneratie) van de opvoeding ook een uitdaging tot extreem efficiënt tijdsmanagement maken. De vele gezinssplittingsen (scheiding, éénoudergezinnen, coouderschap ...) hebben onmiskenbaar invloed op de steeds minder kinderen per gezin.

In deze context is ook de demografische evolutie belangrijk. Vanuit een economische gedachtegang lijkt het of de toenemende schaarste van kinderen meteen ook tot een waardeverhoging ervan leidt: hoe minder kinderen hoe dierbaarder. Het lijkt echter gevaarlijk om deze emotioneel geladen aspecten in brute economische termen uit te drukken. Toch duikt het demografische verlies regelmatig als argument in deze of gene richting op. De spanning tussen generaties is ook een topic, waarbij op het failliet in de communicatie tussen vb. volwassenen en jongeren, of senioren en spelende kinderen geduid wordt.

Ook het onderwijs blijft een erg belangrijk maar controversieel gegeven. De Vlaamse gemeenschap maakt relatief veel middelen vrij voor de scholing van jonge mensen. De school als opvoedingsomgeving krijgt echter veel en uiteenlopende kritiek en wordt bedolven onder de hoge en wellicht onrealistische verwachtingen. Toch blijkt de positie van leerlingen niet echt in een participatieve of interactieve richting geëvolueerd. De onderwijsinstellingen dragen nog steeds het imago van een weinig jeugdvriendelijk omgeving, met onvoldoende voeling met vb. de leefwereld van jonge mensen (cfr. de hetze tegen piercings). Ook op het didactische en leerpedagogische front klinken soms sterke twijfels over de waarde van het Vlaamse onderwijsproject. Hierbij moet zeker ook geduid worden op de belangrijke divergentie tussen het ASO en het BSO, waarbij vastgesteld wordt dat leerlingen door hun klassecontext ook in een onderwijscontext geplaatst worden... en wellicht vice versa. De bekende cascade (van ASO, over TSO naar BSO) bevestigt deze vaststelling.

De samenleving blijft het “moeilijk” hebben met de “moeilijke” kinderen en jongeren. Alhoewel ook voor deze groep belangrijke beleidsinspanningen gebeuren blijven ook hier twijfels en onzekerheid over een juiste, adequate aanpak. De recente media-aandacht voor “jeugdgevangenen” duidt op een onbeheersbare en moeilijk te beantwoorden beleidsvraag. Er bestaat blijkbaar een kleine maar erg belangrijke groep van quasi onhandelbare jonge mensen. De bestaande circuits zijn niet bij machte om een accuraat pedagogisch aanbod te bieden. De koppige berichten vanwege o.a. de OCMW's over het toenemend aantal jongeren dat moet leven met een bestaansminimum illustreren fundamentele problemen. Ook uit de praktijk van o.a. het straathoekwerk blijven signalen komen over onthechte jonge mensen.

---

¹⁴ Zie o.a. Elchardus (Schone Jeugd en Zonder Maskers).

Ondanks het duidelijke herstel van de arbeidsmarkt blijft er een (steeds te) groot aantal jonge werkzoekenden. Hierbij ligt een duidelijk verband met een te beperkte scholing, maar zeker ook met een anders etnische afkomst. Racisme speelt nog sterk mee bij het vruchteloos zoeken van allochtone jongeren naar een stabiele tewerkstelling. De achtereenvolgende negatieve ervaringen van deze jongeren zorgen zeker niet voor een positieve verbondenheid met onze samenleving.

Ondanks al deze redelijk eensgezinde vaststellingen lijkt het vooralsnog onmogelijk om een betrouwbare, hanteerbare en werkzame barometer van “het welzijn” van “de Vlaamse jonge mensen” te ontwikkelen. Wetenschappelijke pogingen in andere landen¹⁵ hebben het zeker niet het verhoopde effect gescoord en oogstten veel kritiek.

Anderzijds heeft het Internationale verdrag op de Rechten van het Kind een duidelijk effect op het overheidsbeleid. De vrijblijvendheid om jeugdbeleid te voeren maakt langzaam plaats voor een meer systematische en expliciete overheidsaandacht. Ook dit Vlaams jeugdwerkbeleidsplan mag in deze context geplaatst worden.

4. Het Vlaamse jeugdwerk : een boeiend fenomeen

(G)een vanzelfsprekend fenomeen

Het jeugdwerk is nadrukkelijk aanwezig in het Vlaamse collectieve geheugen. Het begrip wekt bij de meeste Vlamingen heel wat voorstellingen, dikwijls met herinneringen aan eigen deelname of beelden van leeftijdsgenoten die hierover getuigenissen aflegden. Het jeugdwerk heeft een rijke en soms turbulente geschiedenis, waarbij het zich niet altijd probleemloos maar uiteindelijk met veel creativiteit en succes aanpaste aan snel opeenvolgende generaties kinderen en jongeren. Sinds de jaren zeventig mag het jeugdwerk zich in toenemende beleidsbelangstelling verheugen. Met een eerste reeks decreten in de jaren zeventig¹⁶ ontstond een ondersteuningsrelatie tussen een beginnend Vlaams cultuurbeleid en diverse vormen en niveaus van jeugdwerk. In de jaren tachtig worstelde het jeugdwerk en het beleid terzake met fundamentele vragen omtrent de maatschappelijke relevantie en actuele identiteit. In tijden van acuut crisisdenken bleek het niet zo vanzelfsprekend om het “plezante” van het jeugdwerk als belangrijke en essentiële voorziening overeind te houden.

Maar met een opmerkelijke koppigheid en dook het jeugdwerk de jaren negentig in als een levendig, alert en succesvol pedagogisch project. De relevantie voor honderdduizenden kinderen en jongeren stond buiten kijf. Het jeugdwerk hervond zichzelf en meteen ook een vernieuwd overheidsbeleid.

Een actueel profiel: één vlag

Jeugdverenigingen zijn nog steeds verbonden aan het buurtleven, ze zijn zichtbaar aanwezig en bereiken nog steeds een grote maar moeilijk te schatten¹⁷ groep kinderen en jongeren. Het is echter niet eenvoudig om het jeugdwerk als een apart en begrensbare fenomeen voor te stellen. Het decreet op het gemeentelijk jeugdwerkbeleid gebruikt de volgende definitie: “*sociaal-culturele initiatieven met de jeugd, in de vrijetijd*”¹⁸, onder educatieve begeleiding ...” en somt daarnaast een aantal

¹⁵ Vb. het zgn. Diekstrarapport in Nederland uit vroege jaren negentig.

¹⁶ Decreet landelijk jeugdwerk, decreet Vlaamse jeugdraad. Voor meer uitgebreide informatie hieromtrent biedt de Gids voor Sociaal-cultureel en Educatief werk van Kluwer heel wat informatie. Artikels terzake van J. Van Gils, G. Redig bouwden een referentiekader en schreven een historiek van het jeugdwerk en jeugdwerkbeleid.

¹⁷ Het deelnemen aan een jeugdwerkeraanbod kan zeer uiteenlopend zijn: van het duidelijke lidmaatschap van een jeugd- of jongerenbeweging, over een occasioneel jeugdhuisbezoek, het deelnemen aan een vakantiespeelplein, het gebruik maken van het CJP of Grabbelpas, het meegaan op een mutualiteitsvakantie ... Dit maakt het onmogelijk om deelname in één soort getal weer te geven. De bestaande gegevens kunnen gebruikt worden maar niet zomaar gecumuleerd worden.

¹⁸ Vrijetijd wordt hier gebruikt als resttijd na de gezins- en verplichte tijd (school of werk). Het gaat dus over een aantal uren, dagen, weken ...

functies op. In de praktijk leidt deze definitie naar een aantal “werkvormen” die zich gezamenlijk onder het predikaat jeugdwerk plaatsen (of geplaatst worden). Hierbij kunnen een aantal gemeenschappelijke kenmerken geduid worden, als ware het een *ideologie* van het jeugdwerk.

Uiteraard zijn er de jonge doelgroep, een ontplooiing in de vrijetijd, pedagogische doelstellingen en deskundige begeleiding. Maar deze eigenschappen gelden ook voor heel wat andere aanbiedingen voor de besteding van de vrijetijd.

Meer specifiek kunnen de volgende elementen¹⁹ opgesomd worden:

- het jeugdwerk, zeker in zijn plaatselijke vorm, is overvloedig een zaak van jonge vrijwilligers. De jonge leeftijd van de verantwoordelijken maakt het jeugdwerk ook heel actueel, sterk geënt op de snel wisselende jongerenwerelden, beweeglijk en soepel. De discontinuïteit kan soms het voortbestaan bedreigen, maar levert toch meer positieve dan negatieve effecten;
- de vrijwillige inzet heeft grote gevolgen voor de werkingscultuur en wijze waarop het jeugdwerk zichzelf organiseert. Een duidelijk gevolg is de grote aandacht voor het proces, het bezig zijn op zich. Het eindresultaat, het instrumentele denken²⁰ is duidelijk ondergeschikt aan het communicatieve. Dit onderscheidt het jeugdwerk zeker van vb. muziek- en tekenscholen, sportclubs enz.;
- het jeugdwerk is zelden specialistisch, meestal niet doorgedreven bezig in één dimensie, maar het ontplooit zich veelal probleemloos op tal van terreinen: spel, sportieve recreatie, kunstzinnige vorming, maatschappelijke actie. Het jeugdwerk combineert complexloos methodes en systemen, want de ernst zit in het bezig zijn op zich en niet in de methodische orthodoxie;
- het jeugdwerk is sterk ontvoogd aan de oude en ooit invloedrijke systemen: zuil, partij, school ... De laatste decennia heeft het jeugdwerk zich ontwikkeld tot een meestal autonome voorzelingen. Zelfs indien jeugdverenigingen historisch of actueel nog bij “een” grotere familie kunnen geplaatst worden, zullen de jonge verantwoordelijken bij keuze hun eigen besluit zelf nemen en zich zeker niet laten “verplichten” door eventuele verbanden of onderhorigheid;
- het jeugdwerk is nog steeds een waarden-volle bezigheid, waarbij de reflecties over maatschappelijk engagement, ethische positionering enz. dikwijls expliciet aanwezig zijn. Dit mag niet geïnterpreteerd worden als *wereldverbeterend*, maar het discours heeft een duidelijke plaats in het leven en werken van een jeugdvereniging;
- het jeugdwerk verhoudt zich dikwijls problematisch tot de directe omgeving, meestal omdat de jeugdwerkcultuur niet zomaar gesmaakt wordt door vb. de burens of het lokale bestuur. Het jeugdwerk biedt nog een wat onbeheersbare en anarchistische aanblik die zeker niet naadloos aansluit bij een steeds strakker²¹ georganiseerde samenleving.

Het is niet gemakkelijk en zeker niet zonder gevaren om een fenomeen zoals het jeugdwerk in enkele bijna sloganeske kenmerken samen te vatten. Toch geeft juist de combinatie van o.a. bovenstaande eigenschappen een beeld van het jeugdwerk als vooral “plezant” fenomeen, als een resultante *van, voor en door jonge mensen*.²²

Ongeacht een scherp afgelijnde definitie mag het jeugdwerk anno 2000 als succesvol beschreven worden. Dit heeft niet enkel te maken met de kwantitatieve relevantie (zie verder), maar zeker ook met een aantal kwalitatieve aspecten. Reeds lang mag het jeugdwerk beschouwd worden als een uitzonderlijk wingewest voor politieke en maatschappelijke voortrekkers en ook nu nog wordt deze rol met verve vervuld.

¹⁹ Opsomming geput uit het artikel *Jeugdwerk: het machtig reservoir* van G. Redig in Gids voor Sociaal-cultureel en Educatief werk.

²⁰ D. Wildemeersch sprak hier over in de termen “de nutteloze speelsheid en de speelse nuttigheid”.

²¹ De regulitis: bosdecreet, ambulante handel, billijke vergoeding, enz.

²² Deze opsomming “*van, voor en door*” werd met grote eenstemmigheid gesteld op een tweedaagse van het Vlaamse jeugdwerk in het voorjaar van 2000 en georganiseerd n.a.v. de opmaak van dit Vlaamse JWPB.

Ook methodisch, pedagogisch wordt het jeugdwerk dikwijls beschreven als een laboratorium, een proefpolder voor nieuwe systemen en een frisse aanpak. Deze vernieuwende inzichten worden vaak overgenomen door vb. onderwijs en preventie. Ook in functie van een breder sociaal-cultureel werkveld vormt het jeugdwerk een bijna vanzelfsprekende voedingsbodem voor het verenigingsleven van de volwassenen. Ook het engagement in o.a. de “nieuwe” sociale bewegingen wordt dikwijls gevoed door de ervaring van uitgegroeide jeugdwerkers.

Jeugdwerk: vele maten en gewichten

Alhoewel niet gemakkelijk, toch kan het jeugdwerk via vb. bovenstaande beschrijving, met een gemeenschappelijke noemer beschreven worden. Onder deze “vlag” schuilt echter een zeer diverse lading. Deze diversiteit kan beschreven worden als uiteenlopende werkvormen, en/of gericht naar specifieke doelgroepen en/of werkzaam op verschillende niveaus.

“Het” jeugdwerk bestaat dus niet, het is een term die in de loop van de jaren gebruikt is voor een groot aantal werksoorten.

De jeugdbewegingen zijn uiteraard het bekendst, want in Vlaanderen het meest voorkomend. Er zijn ook de jongerenbewegingen die traditioneel geaffilieerd zijn met krachtige moederorganisaties (politieke partijen, mutualiteiten, vakorganisaties).

De verenigingen voor vakantiespeelpleinwerk stammen oorspronkelijk uit een medisch geïnspireerde aanpak, nml. de “gezonde lucht” voor de ongezonde stadskinderen. Sinds enkele decennia hebben zij zichzelf echter in een duidelijk pedagogisch model veranderd.

De jeugdhuizen (jongerenclubs) kenden in de voorbije decennia hun ontstaan, hun groei, bloei en moeilijkheden. Ze zijn vooral gericht op het bieden van actieve ontmoetingsmogelijkheden voor jongeren.

De jeugd(muziek)ateliers en ook wel de jeugdgroepen voor amateuristische kunstbeoefening vinden hun oorsprong in de herontdekking van de creativiteit van kinderen en jongeren en, zeker bij aanvang, hun kritische analyse van de wijze waarop scholen de expressiemogelijkheden van kinderen verknoeden. Hun antwoord was een jeugdwerkalternatief op de overwegend schoolse aanpak.

Er zijn ook de vele andere gespecialiseerde jeugdorganisaties (b.v. actief op het terrein van milieueducatie kunstzinnige vorming, wetenschappen, ...), die een bepaalde hobby of specifiek interesseveld met een jeugdwerkmethode aanpakken.

In heel wat gevallen zijn jeugdverenigingen ook ideologisch geprofileerd (levensbeschouwelijk, politiek, religieus). Dikwijls stamt deze ideologische link uit een verleden en wordt deze heel divers en soms erg onwennig of afstandelijk ingevuld. In andere gevallen vormt juist deze keuze een belangrijk leidmotief voor de ontwikkeling van een eigen werking. De politieke of syndicale jeugdorganisaties zijn hiervan duidelijke exponenten, maar ook vb. de humanistische jongeren of het jeugdpastoraal werk zijn op dit vlak actief aanwezig.

Binnen de verschillende werkvormen maakt men vaak een onderscheid naar leeftijd: kleuterateliers, tienerwerkingen, ... Deze opdeling is echter sterk per werksoort bepaald en kan niet in algemene termen gesteld worden.

Naast een ordening naar werkvorm worden jeugdverenigingen ook wel eens ingedeeld naar hun doelgroep, vb. kansarme jeugd, allochtone en/of laaggeschoolde jeugd en kinderen & jongeren met een handicap.

Het jeugdwerk kan ook op verschillende territoriale niveaus gesitueerd worden. Het plaatselijke jeugdwerk is ruim verspreid met zo'n 5.500 autonome verenigingen, verspreid over heel wat werkvormen.

Aantal plaatselijke particuliere jeugdverenigingen in het Vlaamse Gewest – cijfers 1998 ²³		
jeugdbewegingen	2050	37,7%
jongerenbewegingen	964	17,7%
vakantiespeelpleinwerk	437	8,0%
politieke jongerengroepen	425	7,8%
jeugdhuizen/jongerenclubs	411	7,6%
jeugdhobbyclubs	307	5,7%
amateuristische kunstbeoefening	263	4,8%
studentenverenigingen	136	2,5%
jeugdatelier	135	2,5%
jeugdmuziekatelier	125	2,3%
initiatieven kansarme jeugd	123	2,3%
Vormingsinitiatieven werkende jongeren	27	0,5%
kinderboerderijen	25	0,5%
andere verenigingen	7	0,1%
Totaal	5435	100%

Indien deze cijfers aan het aantal kinderen en jongeren gerelateerd worden, dan betekent dit dat er gemiddeld 3,26 jeugdverenigingen per 1.000 kinderen en jongeren zijn. Dit cijfers ligt iets hoger naarmate de gemeente minder inwoners telt.

Ook het landelijke jeugdwerk, binnen het daarvoor werkende decreet, biedt ruim negentig verenigingen met verschillende taken en profielen.

Moeilijker te beschrijven, maar daarom niet onbelangrijk, is het jeugdwerk dat zich tussen die twee niveaus ontwikkelt. Het aanbod in deze tussenruimte kan zowel deel uit maken van een landelijk, verticaal georganiseerd netwerk maar zich ook autonoom profileren. Het bovenlokale jeugdwerk kan zich zowel direct naar kinderen en jongeren richten (eerstelijns jeugdwerk) als eerder ondersteunen en faciliterend optreden (tweedelijns jeugdwerk: vorming, begeleiding, methodeontwikkeling, service ...).

Participatie aan het jeugdwerkeraanbod

Zoals reeds eerder gesteld is de deelname aan of het gebruik van het jeugdwerkeraanbod niet eenvoudig of eenduidig te beschrijven. De vormen of mate waarin kinderen en jongeren zich kunnen engageren kunnen op een ruime schaal uitgezet worden: van occasioneel of zelfs toevallige participatie tot een bijna dagelijkse en erg verantwoordelijke betrokkenheid. Zo is het begrip "lidmaatschap" niet voor alle jeugdwerkervormen op dezelfde wijze te hanteren. Er is een groot verschil tussen een trouw lid van de jeugdbeweging, een regelmatige jeugdhuisganger, een kind dat twee

²³ Cijfers uit het Cijferboek Gemeentelijk Jeugdwerkbeleid – een driejaarlijkse uitgave van de Vlaamse Gemeenschap (afd. Jeugd & Sport) en V.V.J.. Deze tabel geeft enkel het aantal particuliere initiatieven aan, met uitzondering voor het vakantiespeelpleinwerk, waar het onderscheid particulier – gemeentelijk moeilijk te maken is.

weekjes op het vakantiespeelplein doorbrengt, de CJP- of Grabbelpashouder, de hoofdverantwoordelijke van een jeugdatelier, de voorzitter van een politieke jongerengroep ... Deze variatie maakt duidelijk dat ook de term “georganiseerde” jeugd eigenlijk niet operationeel kan gemaakt worden en dat het koppige maar niet hanteerbare verschil tussen georganiseerde en niet georganiseerde jeugd beter niet meer gebruikt wordt. Het schrappen van dit onderscheid mag echter niet verhullen dat er nog heel wat kinderen en jongeren niet of nauwelijks van het jeugdwerk aanbod “genieten” en dat het vergroten van het bereik van het jeugdwerk als doelstelling mag geformuleerd worden (zie verder).

Ondanks de moeilijkheden om bruikbare, verhelderende en omvattende cijfers te bieden is het toch belangrijk om de bestaande gegevens te verzamelen en te verstrekken, zonder deze zomaar te cumuleren. Daarbij dient ook vermeld dat dubbele of zelfs driedubbele “lidmaatschappen” veel voorkomend zijn.

Zowat een derde van de 7- tot 9-jarigen neemt deel aan de activiteiten van een jeugdbeweging. Bij de 10- tot 12-jarigen gaat het om 30 %, bij de 13- tot 15-jarigen nog om iets meer dan een vijfde²⁴, en bij de 20- en 21-jarigen tot een achtste²⁵.

Voor wat betreft de kinderen van 6 tot 15 jaar werd vastgesteld “*Geslacht van de kinderen, beroepsstatuut, socio-professionele status, inkomen en opleiding van de ouders spelen geen onderscheidende rol. Wel stellen we vast dat kinderen van niet-werkenden merkkelijk minder participeren dan kinderen van wie minstens één ouder werkt. Jeugdbewegingen trekken dus een sociaal zeer gevarieerd publiek aan.*”²⁶ Dat neemt niet weg dat “*kinderen van koppels waarvan één partner werkt, (...) meer lid (zijn) van een jeugdbeweging dan tweeverdienersgezinnen*”²⁷.

Eerder onderzoek had wel enige verschillen aan het licht gebracht bij de 15-jarige leden van Chiro, KSJ en VVKSM. Zij kwamen relatief (in vergelijking met de totale bevolking) meer dan gemiddeld uit gezinnen waarvan de beroepsstratificatie van de vader als “laag”, “midden laag” of “hoog” moest worden aangeduid. Minder dan gemiddeld kwamen deze leden uit gezinnen waarvan de beroepsstratificatie als “midden” of “midden hoog” moest worden beschouwd. Bij de leiding golden deze vaststellingen in nog sterkere mate. De conclusie luidde dan ook dat “de bewegingen overwegend rekruteren uit de lagere sociale klassen”²⁸.

Bij de laatstejaars uit het secundair onderwijs is bijna drievierde lid van een vereniging. Zij die lid zijn, zijn lid van gemiddeld 1,56 verenigingen. 56 % van deze lidmaatschappen betreffen “vrijtijdsgerichte verenigingen” (voornamelijk sportclubs, en in mindere mate ook hobbyclubs), 33,5 % “gemeenschapsgerichte verenigingen” (jeugd-, vormings- en kunstzinnige verenigingen) en 10,5 % van “cliëntgerichte verenigingen” (verenigingen die werken rond maatschappelijke vraagstukken, politieke partijen, vakbonden). Minder dan 1 op 5 leerlingen uit het vrij ASO participeert niet, tegen 1 op 4 leerlingen uit het gemeenschaps-ASO en 1 op 3 leerlingen uit het TSO en BSO²⁹.

Leerlingen uit het BSO worden minder aangetrokken door gemeenschapsgerichte organisaties, maar zijn frequenter lid van cliëntgerichte organisaties, inzonderheid politieke partijen, professionele verenigingen en vakbonden.

²⁴ Thérèse Jacobs en Dirk Stoffelen: Cultuurdeelname in Vlaanderen (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 1998), p. 228

²⁵ Jan Pickery: Vrij in de vrijetijd? Een onderzoek naar individualiseringstendensen in de vrijetijd van jongeren ((K.U.L.) Departement Sociologie, Bulletin nr. 1995/60 van het 'Centrum voor Dataverzameling en -Analyse'), p. 26

²⁶ Thérèse Jacobs en Dirk Stoffelen: op. cit., p. 231.

²⁷ Thérèse Jacobs en Dirk Stoffelen: op. cit., p. 229

²⁸ Luc Bral: Jeugd in beweging. Een jeugdbewegingsonderzoek bij groepen, leiding en 15-jarigen (Katholieke Jeugdraad, 1991), p. 124. Hierbij moet wel worden vastgesteld dat dit niet voor elke beweging in even sterke mate gold. Bij VVKSM rekruteert men minder dan gemiddeld in de laagste klasse en meer in de hoogste klasse.

²⁹ Marleen Busschots en Jan Lauwers: Familiale en sociaal-culturele netwerken (Acco, 1994), p. 89-95

Jongeren haken dus af bij de jeugdbeweging wanneer zij de overgang maken naar het professionele leven. Wat hun verenigingsleven betreft lijken ze hiermee hun jeugd achter zich te laten. Vandaar dat bij onderzoek bij 21- en 22-jarigen moest worden vastgesteld dat bij de hogeschoolden (in feite zij die een hogere opleiding doorliepen) nog 17 % lid was van een jeugdbeweging, terwijl dit bij laaggeschoolden slechts 8 % was³⁰.

In vergelijking met het buitenland telt dit land (federale cijfers) veel jonge mensen die lid zijn van een jeugdvereniging. In België is 12,9 % van 15- tot 24-jarigen lid van een jeugdorganisatie (jeugdbeweging, jeugdhuis,...)³¹, terwijl dit in Europa gemiddeld 7,4 % is (*in Luxemburg 25,8 %, in Griekenland 2,9 % en in Nederland 7,9 %*). Aan de andere kant zegt 52,9 % van de geënquêteerde jongeren spontaan geen lid te zijn van om het even welke organisatie, of althans niet te participeren (*E.U. 47,6 %, Zweden 17,8 %, Griekenland 64,4 %, Nederland 23,3 %*). België scoort dan ook lager dan gemiddeld voor wat de participatie aan sportverenigingen betreft (*23,5 %, E.U. 27,6 %*), aan welzijns- en *liefdadigheidsorganisaties* (*4,0 %, E.U. 4,7 %*), milieuorganisaties (*3,7 %, E.U. 5,5 %*), consumentenorganisaties (*0,1 %, E.U. 0,9 %*), hobbyclubs (*4,1 %, E.U. 6,3 %*) en “andere” (*3,1 %, E.U. 3,9 %*). België scoort het laagst van alle lidstaten wat de participatie aan religieuze of parochiale organisaties betreft (*2,3 %, E.U. 8,7 %, Ierland 18,7 %, Nederland 17,6 %*).

Dit laatste relateert de participatiecijfers aan het jeugdwerk enigszins. Het is ongetwijfeld zo dat sommige jeugdorganisaties in Vlaanderen de plaats innemen die in het buitenland wordt ingenomen door vb. parochiale organisaties³². Als we op basis van deze bedenking de participatiecijfers van de jeugdverenigingen en de parochiale verenigingen optellen, dan stellen we vast dat de jonge Belgen minder dan gemiddeld participeren aan dit soort organisaties (*15,2 %, E.U. 16,1 %, Luxemburg 32,5 %, Griekenland 5,3 %, Nederland 25,5 %*).

Kortom uit internationale *benchmarking* blijkt dat de verenigingsgraad van jongeren in België eerder aan de lage kant ligt, maar dat de participatie aan het jeugdwerk hier dan weer hoger ligt dan gemiddeld. Gelet op het grote belang van de participatie aan het verenigingsleven, kunnen we alleen maar tot de conclusie komen dat het jeugdwerk in Vlaanderen een cruciale maatschappelijke rol vervult.

Met de cijfers over het plaatselijke jeugdwerk in het Vlaamse Gewest, gerelateerd aan het aantal jonge mensen, mag Vlaanderen qua aantallen jeugdverenigingen zeker bij de absolute Europese top gerekend worden. Het grootste deel van het jeugdwerk ontplooit zich plaatselijk en is verbonden met een buurt (parochie), dorp, fusiegemeente of gemeente. Het is vaak verenigd in landelijke structuren, al dan niet via intermediaire structuren (vaak, maar niet altijd op provinciaal niveau). In zowat elke gemeente is er een jeugdwerkeraanbod: 99% kent ten minste één jeugdbeweging, in bijna drie vierden van de gemeenten is er een jeugdhuis, in 67 % een vakantiespeelpleinwerking. Die spreiding zat al goed, maar ook het decreet op het gemeentelijk jeugdwerkbeleid heeft het vooropgestelde doel te remediëren aan de “witte vlekken” op de Vlaamse jeugdwerkkartaat ruimschoots gehaald.

Sommige jeugdverenigingen zijn echter regionaal of eventueel zelfs landelijk georiënteerd. Zij werken vb. voor een specifieke doelgroep die moeilijk in een zuiver plaatselijk verband te bereiken is (b.v. gehandicapten) of ze zijn eerder inhoudelijk gespecialiseerd.

³⁰ Jan Pickery: op. cit., p. 26. Bij de vraag wie de laatste 5 jaar nog lid was van een jeugdbeweging bleek er geen significant verschil te bestaan tussen hoog- en laaggeschoolden (cf. op. cit., p. 32).

³¹ INRA (Europe) - European Coordination Office: Young Europeans. Eurobarometre 47.2 (Brussels, 1997), p. 21

³² Tegelijkertijd is het natuurlijk ook significant dat deze organisaties eerder als jeugd-, dan als parochiale of religieuze organisaties gepercipieerd worden door de geënquêteerden.

Jeugdwerk: een culturele materie

In het Belgische naoorlogse overheidsbestel, hoorden onderwijs- en jeugdwerkbeleid oorspronkelijk samen. Met de vaststelling dat het jeugdwerk eigenlijk tot het derde pedagogisch milieu³³ behoort, (naast het gezin en de school) bleek het zinvol om hierin door middel van dienstverlening en subsidies te investeren. Na de staatshervorming van 1970 (oprichting van de Nederlandstalige Cultuurgemeenschap, met eigen wetgevende bevoegdheden) werd het jeugdbeleid een “culturele” aangelegenheid. In de bijzondere wet van 1980 werd “jeugdbeleid” genoemd als een van de culturele bevoegdheden waarover de pas voor het eerst opgerichte Vlaamse regering kon beschikken, naast het beleid over de “schone kunsten”, de “voorschoolse kinderopvang”, de bescherming en de luister van de taal”, ...

In de definitie van cultuur als “*een geheel van opvattingen, voorstellingen, symbolen, kennis, waarden, normen, uitingsvormen enz. die mensen binnen een voortdurende gemeenschapsdialoog over wat wel en niet kan en hoort binnen een bepaalde existentie verwerven (door gevormd worden) en creëren (zelf vorm aan geven)*”³⁴, wordt het duidelijk dat er naast de juridische redenen ook goede inhoudelijke redenen zijn om het jeugdwerkbeleid te beschouwen als een onderdeel van het brede cultuurbeleid (consequentie: o.a. de toepassing van de cultuurpactwetgeving).

Maar ondanks de duidelijke positionering van jeugdwerkbeleid in een culturele context kan men de welzijnsbevorderende relevantie ervan niet ontkennen.

Jeugdwerk: een specifieke beleidssector

De overheidsaandacht voor het jeugdwerk heeft steeds tot een specifiek ambtelijke systeem geleid. Achtereenvolgens werkten de Nationale Dienst voor de Jeugd (“*het*” *NDJ*), het Bestuur voor Jeugdvorming (BJV), de Dienst Jeugdwerk, het Bestuur Jeugdwerk, de Afdeling Jeugdwerk en met een voorlopig eindpunt sinds 1999 in de Afdeling Jeugd en Sport. Deze dienst/afdeling heeft steeds gewerkt met een aantal beleidsinstrumenten, waarbij de specifieke subsidiëringssystemen, meestal in decreetvorm, als meest belangrijk mogen beschreven worden. Deze instrumenten zijn doorheen de jaren sterk geëvolueerd en worden ook in dit eerste Vlaamse jeugdwerkbeleidsplan geëvalueerd, aangepast, vernieuwd en uitgebreid.

De analyse van zowel een werksoortelijke, methodische als territoriale diversiteit van het jeugdwerk vormde de uitgangspunten van de decreten die in de negentiger jaren het licht zagen: het decreet op het gemeentelijk jeugdwerkbeleid van 1993 en het decreet op het provinciaal jeugdwerkbeleid van 1997. In het decreet op het landelijk georganiseerd jeugdwerk van 1998 vertaalde zich dat in een classificatie van het landelijk georganiseerd jeugdwerk in (naast de coördinatieorganismen) diverse “kerntaken”, nml. het jeugdwerk met als basisopdracht het begeleiden van lokale en regionale jeugdverenigingen, het rechtstreeks werken met de jeugd en het verlenen van dienstverlening aan de jeugd en het jeugdwerk.

Ook op het gemeentelijk en provinciale niveau beschikt het jeugdwerk over een sterk uitgebreid en nog steeds groeiend beleidsinstrumentarium. Centraal daarin kunnen de gemeentelijke en provinciale jeugddiensten gesitueerd worden. Uiteraard vervullen deze diensten een ruime *jeugdbeleidsfunctie*, maar toch staat de aandacht voor het jeugdwerk zowel historisch als zeker ook actueel erg centraal.

---

³³ Men hanteert soms de ordening van eerste milieu (gezin), tweede milieu (onderwijs of werk) en derde milieu (vrijtijd of resttijd na eerste en tweede). Deze drie opvoedingsmilieus kunnen beschreven worden met specifieke functies in de socialisering en opvoeding van kinderen en jongeren.

³⁴ Luc Groffy, An Huybrechts en Leen Hellinckx: Intercultureel samenleven (in: Herman Baert, e.a.: Handboek samenlevingsopbouw in Vlaanderen, Die Keure, p. 85 – 100), p. 91

Elk van de vijf provincies beschikt momenteel over een duidelijk uitgebouwde jeugddienst en een jeugdwerkbeleidsplan waarin de ondersteuning aan het jeugdwerk in een samenhangend verhaal geordend werd. Het provinciale jeugdwerkbeleid kent weliswaar een lang verleden maar groeide de voorbije jaren, mede onder impuls van het decreet terzake, tot een sterke sector.

Op het gemeentelijk niveau is de evolutie nog sterker merkbaar. Het laatste decennium is de gemeentelijke jeugddienst bijna een vanzelfsprekende zaak geworden. In amper zes gemeenten (0,2% - Cijferboek 1998)) is er geen expliciet ambtelijk aanspreekpunt voor het jeugdbeleid. Dit betekent een personeelstotaal van ruim 650 mensen. Bijna alle gemeentebesturen maakten ondertussen reeds drie gemeentelijke jeugdwerk-beleidsplannen (1995, 1996-1998 en 1999-2001). Door deze jeugdwerkbeleidsplannen is de financiële en materiële ondersteuning van het jeugdwerk sterk geobjectiveerd en uitgebreid.

Moraal ...

Het blijft een complexe en soms heikele zaak om op een beknopte, omvattende en toch herkenbare wijze een maatschappelijk kader te schetsen rondom het fenomeen jeugdwerk. Zulke poging leidt naar veralgemeningen, wordt soms ongenueanceerd en kan moeilijk volledig zijn. Heel wat boeiende en sterk dynamische aspecten van het jeugdwerk en het beleid terzake bleven in deze samenvatting onderbelicht. Maar in de verdere hoofdstukken van dit Vlaams jeugdwerkbeleidsplan zal overvloedig blijken hoe intens, divers en ook wel beweeglijk deze sector zich profileert.

Toch kan een beleidsplan niet ontsnappen aan een maatschappelijke situering, een toetsing van onderstromen die direct of indirect het beleidsobject, in dit geval het jeugdwerk, bepalen. In voorgaande punten werden een aantal van deze invloeden beschreven.

Ook de identificatie van het jeugdwerk zelf blijkt geen sinecure. Aan de hand van een aantal gezamenlijke kenmerken werd een voorzichtige gemeenschappelijke identiteit geconstrueerd. Deze herbergt echter een grote diversiteit qua methode, doelgroep, territoriale omschrijving en ondersteuningssystemen. Kortom: het jeugdwerk is een complexe, beweeglijke en beleidsrelevante sector.

Deze beleidsrelevantie heeft zeker kwantitatieve aspecten, want het jeugdwerk scoort meer dan behoorlijk wat betreft zowel het bereik (aard en omvang van de deelname door kinderen en jongeren) als de diversiteit en het aantal voorzieningen.

Maar de kwalitatieve eigenheid is wellicht het meest in het oogspringend, want het jeugdwerk biedt een uniek project, te beschrijven als een “plezante” vrijetijdsbesteding, *van, voor en ook grotendeels door* jonge mensen. Met deze eigenheid blijft het een koppige en misschien ook wat eenzame relikwie van authenticiteit ... maar ook deze metafoer is grondig fout. Want een relikwie duidt op een doods overblijfsel, en dat is het allerminst.

Anno 2000 biedt het jeugdwerk een levendig, succesvol en krachtig beeld. Het Vlaamse jeugdwerkbeleid stelt als overkoepelende doelstelling om deze kwaliteiten te behouden en waar mogelijk uit te breiden. De volgende delen vormen hiervoor een concretisering.

De jeugdcategoriale benadering

---

1. Een nieuwe, uitdagende keuze

De keuze van Vlaams minister Bert Anciaux (*Beleidsnota jeugd*) voor een Vlaams jeugdbeleid is nieuw. Reeds in vorige regeerperiodes waren er pogingen om tot een meer omvattende aanpak te komen, maar deze resulteerden niet in een samenhangend en omvattend beleid. Deze keuze is dan ook niet zo gemakkelijk en stelt hoge eisen aan de vaardigheden van de betrokken actoren. De belangrijkste uitdaging ligt zeker op het vlak van de communicatie en samenwerking. Van elke betrokken actor mag een constructieve input verwacht worden, over de grenzen van de huidige sectoren en territoria heen en met de bedoeling om rond dit jeugdbeleid een krachtig beleidsnetwerk te construeren. Deze doelstelling kan maar worden bereikt door enthousiasme en overtuiging: een meer systematische aanpak van kinderen en jongeren verhoogt duidelijk de kwaliteit van de samenleving.

Voorafgaand aan de opbouw van een Vlaams jeugdbeleid mogen twee vragen gesteld worden:

- 1) Waarom een jeugdbeleid?
- 2) Hoe een jeugdcategoriaal beleid organiseren?

2. Waarom een 'jeugd'beleid

De keuze voor een "apart" beleid voor kinderen en jongeren steunt op een aantal vaststellingen en argumenten. Deze vaststellingen zijn van heel uiteenlopende aard maar situeren zich steeds in het spanningsveld tussen enerzijds het geven van ruimte voor ontplooiing (vrijheid, kansen, vernieuwing, participatie, vertrouwen, kracht, experiment ... dus optimistisch en offensief) en anderzijds het bieden van bescherming (controle, beperken, behouden, waakzaamheid, bezorgdheid, klacht ... dus eerder pessimistisch en defensief). Het Vlaamse jeugdbeleid kiest hierbij heel duidelijk voor een optimistisch en offensief uitgangspunt. De nood aan zorg, hulp en bijstand mag zeker niet mis- of ontkend worden, maar moet steunen op het fundament van offensieve beleidsvoorzieningen.

Aan de basis van een jeugdbeleid ligt meestal de stelling dat "jonge" mensen nog zeer sterk als groeiende en lerende mensen moeten worden beschouwd en dat bij deze leerprocessen extra maatregelen en speciale voorzieningen noodzakelijk zijn. Deze bijzondere aandacht krijgt het best concrete gestalte op een interactieve wijze, waarbij kinderen en jongeren in toenemende mate de besluitvorming hieromtrent overnemen.

De eigenheid van de jeugd kan zeker niet sluitend of omvattend worden beschreven, daarvoor is de categorie veel te omvangrijk. Er zijn immers belangrijke verschillen naar leeftijd, sociaal-geografische en sociaal-economische criteria enz. Misschien is het eigene van een jeugdcultuur juist het ongrijpbare, moeilijk beschrijfbaar maar vooral dynamische geheel van stijlen en communicatiesystemen waarmee jonge mensen hun idioom op een zeer momentane wijze gestalte geven. Dit ongrijpbare mag echter niet denigrerend geïnterpreteerd worden. Jonge mensen eisen terecht "serieus" voor hun eigen-aardige expressie- en communicatiesystemen. Jeugdbeleid wil daarvoor een specifiek kader creëren.

Uiteraard steunt een jeugdcategoriale benadering ook op juridische en politieke argumenten. Achttien jaar blijkt nog steeds een absoluut gestelde grens voor de formele maatschappelijke en rechterlijke volwassenheid. Tot die leeftijd blijven kinderen en jongeren quasi *stemloze* burgers. Er

worden *voor* en *over* hen beslist en niet *door* hen. Een jeugdbeleid moet dan ook een forum bieden voor hun stem door specifieke communicatiekanalen te ontwikkelen. Een expliciet jeugdbeleid betekent de concretisering en toepassing van het Internationaal Verdrag van de Rechten van het Kind.

3. Hoe een jeugdcategoryaal beleid organiseren?

a. Bij de ordening van het beleid maakt de overheid keuzes

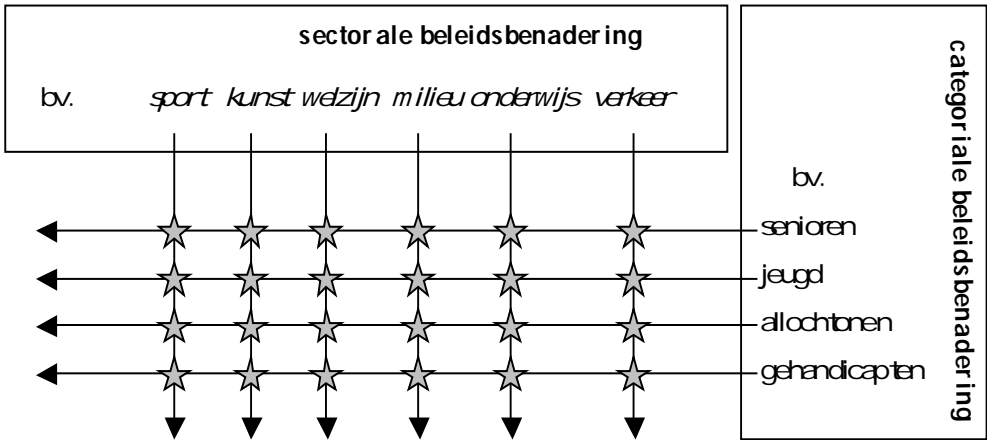
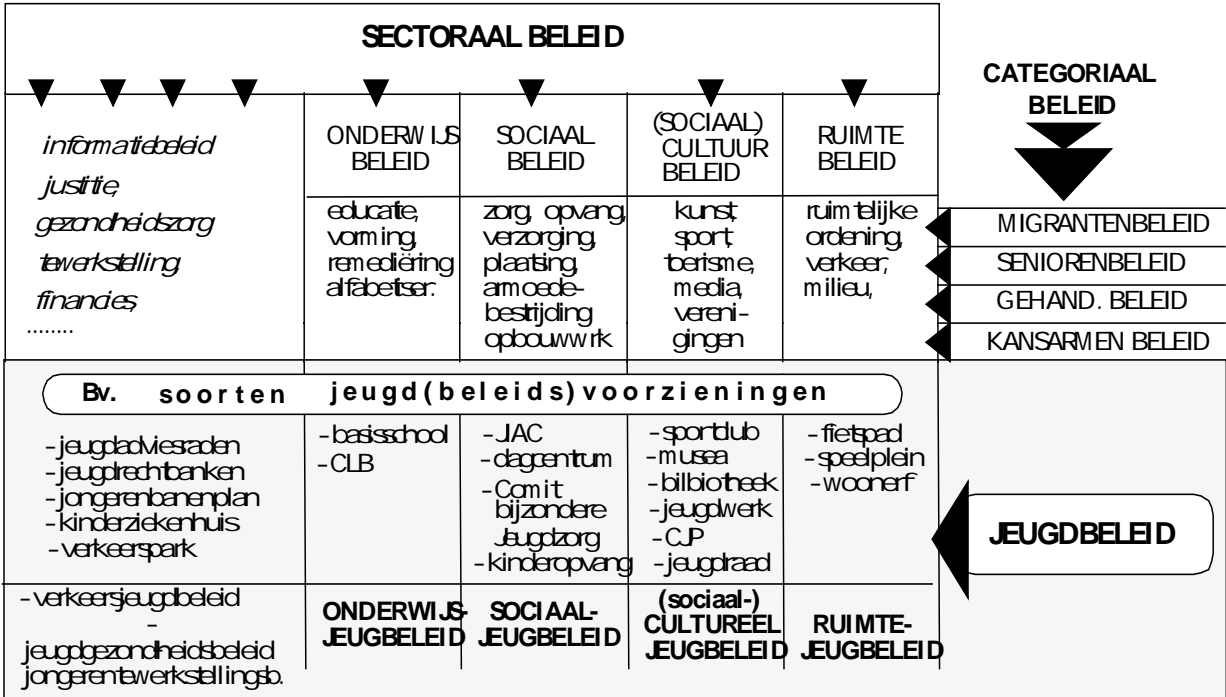
Overheden dragen de opdracht om het gemeenschappelijke van een samenleving te besturen en te regelen. Deze besturing blijkt een steeds complexere zaak, want voor steeds meer aspecten van dit samenleven worden er regels verwacht en gemaakt (en soms andersom). Om deze besturing enigszins beheersbaar te maken, wordt de complexe werkelijkheid *verkaveld* of in samenhangende delen opgesplitst. In zo'n onderdeel worden de beleidsactoren (overheidsdiensten, particuliere voorzieningen) en beleidsmaatregelen samengebracht. Voor de ordening of structurering van het overheidsbeleid zijn er verschillende systemen:

- **territoriaal beleid:** een indeling die gebaseerd is op geografische of bestuurlijke eenheden. In concreto is elke overheid reeds een territoriaal gegeven (gemeente, provincie, gewest ..), maar het is ook mogelijk om bv. het beleid volgens buurt- of wijkniveau te organiseren;
- **sectoraal beleid:** een indeling volgens onderwerp of thema. Deze indeling wordt meestal gekozen en leidt naar bv. cultuur-, sport-, verkeers-, gezondheidsbeleid;
- **categoryaal beleid:** de indeling van het beleid gebeurt volgens doelgroep: een categorie of een deel van de bevolking die men op basis van een gemeenschappelijk kenmerk als een geheel beschouwt. De beleidsmaatregelen worden dan naar deze doelgroep gericht.

De afweging van een bv. een keuze voor sectoraal of categoryaal beleid is meestal het resultaat van toevalligheden. Er wordt veel meer voor een sectorale dan voor een categoryale aanpak gekozen.

Toch hebben een aantal categorieën een bijna *vanzelfsprekende* plaats veroverd. Het is echter opvallend dat deze categorieën meestal op basis van een maatschappelijke probleemstelling zijn gekozen: mensen met een handicap, migranten, (kans)armen ... Wellicht is ook de keuze voor een jeugdbeleid (*of seniorenbeleid*) oorspronkelijk ingegeven door een probleemstelling. Het jeugdbeleid wil zich echter niet laten beperken of inspireren door deze *bezorgde* motivering. Dit zal duidelijk worden door de uitgangspunten die bij het Vlaamse jeugd(werk)beleid gesteld worden.

BELEIDSKADER PER OVERHEIDSNIVEAU

b. De categorie jeugd is gebaseerd op leeftijdsgrenzen

Een categorie verzamelt mensen op basis van een gemeenschappelijk kenmerk. Voor het jeugdbeleid is dat onmiskenbaar de leeftijd. Het afbakenen van leeftijdsgrenzen blijkt sterk cultureel en tijdsbepaald. Het blijft dus een arbitraire keuze, die ook verschilt van sector tot sector.

In een juridische en politieke context (ook voor het Kinderrechtenverdrag) is de leeftijd van 18 jaar erg belangrijk, in het onderwijs speelt de leerplicht (vanaf 6j.) ... Elk jargon heeft zijn eigen afbakening. Voor het Vlaamse jeugd(werk)beleid werken we met een eenvoudige afbakening: jeugd is iedereen tussen 0 en 25 jaar. Uiteraard is het belangrijk om binnen deze categorie nog subgroepen te beschrijven. Voor het gemakkelijke taalgebruik kunnen we spreken van kleine kinderen (tot 6 jaar), kinderen (6 tot 12j), tieners (13 tot 15j) en jongeren (16 tot 25j).

c. Categorieaal beleid betekent een “aparte” aanpak

Het kiezen voor een categoriaal beleid betekent fundamenteel een andere keuze dan bv. een sectoraal beleid. De invalshoek en het perspectief van de beleidsvoering zullen immers gekozen worden vanuit een doelgroep. Voor het jeugdbeleid betekent dit dat de werkelijkheid **primair** wordt gescreend vanuit de **directe belangen van kinderen en jongeren**. Dit heeft duidelijke gevolgen voor de interpretatie van fenomenen. Het bewust en primair kiezen voor de belangen van kinderen en jongeren kan bv. conflicten geven met een interpretatie vanuit de belangen van een sector of vanuit een andere categorie.

Het jeugdbeleid mag echter geen apartheidsbeleid zijn. Alhoewel een bijzondere aandacht noodzakelijk is, moeten de beleidsmaatregelen ingebed blijven in een ruimere maatschappelijke context.

d. Jeugdbeleid en het belang van beleidskruispunten

De duidelijke keuze voor een jeugdcategoryale benadering betekent geenszins dat een sectorale benadering overbodig wordt. De kruispunten van en de ontmoetingen tussen een sectoraal beleid en een categoriaal beleid (vb. sport en jeugd) zullen erg interessant en veelbelovend zijn. Het is dan ook geen zaak van *territoriumdrift* of van het koloniseren van de ene of de andere, maar te komen tot een goede taakverdeling en -afstemming. De kracht van een sectorale benadering (*primaire screening van de sectorbelangen*) zal een meerwaarde leveren voor een categoryale invalshoek ... en vice versa. Een categoriaal beleid zal daarom veel aandacht besteden aan het invullen van de beleidskruispunten: dit maakt het jeugdbeleid integraal, samenhangend en verhoogt de efficiëntie en de effectiviteit van maatregelen die vaak dezelfde doelgroep beogen maar onderling te weinig op elkaar afgestemd werden.

Een Vlaams jeugdbeleid draait vooral daarom.

De huidige instrumenten van het jeugdwerkbeleid in Vlaanderen

De stuurgroep jeugdwerkbeleidsplan maakte een sterkte-zwakte-analyse van alle beleidsinstrumenten die de Vlaamse Gemeenschap ter beschikking heeft bij het voeren van een jeugdwerkbeleid. De bedoeling van deze analyse was het verbeteren van het jeugdwerk en de beleidsinstrumenten voor de ondersteuning van dat jeugdwerk. Dit hoofdstuk bevat een bescheiden poging om de gemaakte analyse in een leesbaar geheel om te zetten.

1. Globale visie op het jeugdwerk

Zonder overdrijven kunnen we stellen dat het jeugdwerk in Vlaanderen qua omvang, kwaliteit en ondersteuning tal van pluspunten kent. Het jeugdwerk zorgt in de eerste plaats voor een niet-commerciële invulling van de vrije tijd. Het is een laboratorium voor nieuwe methodieken in sectoren als onderwijs, buurtwerk, welzijnswerk... en werd de laatste jaren geschraagd door een groeiend – maar nog steeds onvoldoende – budget.

Het jeugdwerk is decretaal onderbouwd en kan dus rekenen op enige rechtszekerheid. Daarenboven werkt het jeugdwerk inhoudelijk autonoom en wordt het gedragen door een sterke traditie en continuïteit waardoor het ook steeds professioneler wordt. Dit moet niet louter worden gezien als het steeds meer inzetten van beroepskrachten doch ook als een steeds grotere verdeskundiging. Niettemin blijft de sector getuigen van een grote transparantie.

De verschillende decreten, die een grote diversiteit garanderen, erkennen de verschillende beleidsniveaus met elk een specifieke opdracht en verantwoordelijkheid evenals een communicatiewaarde. De decentralisatie is hier reeds jaren geleden ingezet.

Maar bovenal is het 'sérieux' van het jeugdwerk zeer groot. De doelgroep (kinderen en jongeren) wordt ernstig genomen, de sector kan rekenen op een eigen afdeling binnen de administratie. Bovendien is de sector (meer dan andere?) in staat tot kritische zelfreflectie.

De zwakke kanten van het globale jeugdwerkkader situeren zich vooral op beleidsvlak: de sturing van het Vlaamse jeugdwerkbeleid was tot op heden zeer gefragmenteerd, er is een beperkte inbedding in het algemene beleid, een onvoldoende pro-actieve opstelling, weinig mogelijkheden tot vernieuwing, versnippering op het vlak van overheidsdiensten die bezig zijn met jeugd in de vrije tijd (zo is bijvoorbeeld de angst omtrent de regelgeving Buitenschoolse kinderopvang reëel), afstemming en communicatie tussen de beleidsniveaus is niet altijd ideaal, zeer weinig impulsen aanwezig om internationaal te werken, weinig interactiemogelijkheden met belendende sectoren, gebrek aan infrastructuurbeleid, gebrekkig onderzoeksbeleid ...

Op het beleidsvlak was er de laatste jaren ook een tendens van kwantificering voelbaar, waardoor de dialoog als methodiek voor kwaliteitsbewaking in het gedrang komt. Daarenboven brengt dit ook een stijging van de druk op administratief vlak met zich mee.

Door institutionalisering van het jeugdwerk is er een reëel risico dat organisaties te veel streven naar het behoud van de eigen rechten, waardoor dan toch gelijkenis met andere sectoren zou kunnen ontstaan..

2. De instrumenten van het Vlaams jeugdbeleid

a. Afdeling Jeugd en Sport

Het allerbelangrijkste is dat de Afdeling Jeugd en Sport één van de weinige jeugdspecifieke overheidsactoren is die toch beschikt over een redelijk beleidsinstrumentarium. De werkingscultuur van de afdeling Jeugd en Sport kan omschreven worden als een poging om open, toegankelijk, betrokken, met voldoende inzicht en ervaring, weinig bureaucratisch te werken. In haar sterke publicaties (kroniek, zoekboek, cijferboek, ...) betoont de afdeling een grote transparantie en een goede communicatieve traditie. Het tekort aan personeel weegt evenwel zwaar op de afdeling, met alle gevolgen voor inhoudelijke en administratieve ondersteuning, aanwezigheid op het veld, zwakke ondersteuning Jeugdraad...

Het is voor het jeugdwerkveld en voor de klant niet altijd duidelijk wat van de afdeling mag worden verwacht. De mogelijkheden van afdeling Jeugd en Sport worden door de jeugdwerksector vaak overschat. Daarenboven is de communicatie tussen de afdeling en het landelijk jeugdwerk vaak voer voor discussie.

Net zoals bij het beleid is er administratief geen aansluiting op andere jeugdgevoelige sectoren of actoren binnen de Vlaamse Gemeenschap zoals Kind & Gezin, Bijzondere jeugdbijstand,...

Tenslotte heeft de afdeling niet de traditie noch de mogelijkheid om eigen initiatieven te nemen.

b. Decreet op het lokaal jeugdwerk

Het decreet lokaal heeft aanleiding gegeven tot decentralisatie en heeft een breder beeld gecreëerd van de noden van het jeugdwerk. Dit decreet betekende ook een aanzet tot een breder jeugdbeleid, o.a. doordat het publiek debat over kinderen en jongeren werd aangewakkerd. De sterkte van het decreet op het lokaal jeugdwerk ligt ongetwijfeld bij de inspraakmogelijkheden en de communicatieve planning: kinderen en jongeren kunnen zich uitspreken over hun behoeftes en verzuchtingen, hoewel dit al te vaak beperkt is tot de fase van de opmaak van het plan. Niettemin zijn de kansen tot uitwisseling van methodieken en vernieuwing toegenomen.

Ongetwijfeld heeft het decreet in de steden en gemeenten positieve effecten en enthousiasme teweeggebracht. Het principe van de jeugdwerkbeleidsplannen kent een dekkinggraad van bijna 100%. Dit is een enorm succes vermits er geen verplichting is tot het opmaken van zo een jeugdwerkbeleidsplan. Daarnaast is er duidelijk een stijgende competentie bij alle actoren waarneembaar en versterken de beleidsplannen de geloofwaardigheid en de positie van de schepenen van jeugd. Tegelijk verhoogt de participatie van de jeugd en het jeugdwerk de legitimiteit van het lokaal jeugdbeleid. Financieel, materieel, infrastructureel en personeelsmatig heeft dit decreet een behoorlijke inbreng teweeggebracht van het lokale beleid in het jeugdwerk.

Het jeugdwerk heeft dan ook het belang van de beleidsplannen ingezien en draagt die plannen volop mee.

Al deze positieve elementen maken dat het decreet een voorbeeldfunctie heeft voor andere sectoren (decentralisatie, communicatieve planning, ...)

Ondanks de positieve beoordeling van het decreet op zich zijn de kwalitatieve en kwantitatieve effecten van het decreet onvoldoende gekend. Jammer genoeg zijn de beloofde 550 miljoen frank onvolledig beschikbaar en onvoldoende geïndexeerd.

Door het personeelstekort van de afdeling Jeugd en Sport is ook de omkadering tekort geschoten. Goede decentralisatie heeft immers een sterke coördinerende en omkaderende centrale overheid nodig.

Onderlinge afstemming met andere Vlaamse jeugdwerkdecreten ontbreekt eveneens. Ook de intergemeentelijke samenwerking en/of afstemming kan beter.

De procedures voorzien in het decreet vereisen een grote deskundigheid bij de actoren, die bovendien dikwijls een sterk verloop kennen. Tegelijk is er sprake van een ritualisering van het jeugdwerkbeleidsplan. Het jeugdwerkbeleidsplan wordt nog teveel als doel op zich gezien terwijl het eigenlijk als middel voor een vlotte participatie gebruikt zou worden moeten. Sommige gemeenten hebben de neiging hun jeugdwerkbeleidsplan nogal traditionalistisch in te vullen. Vernieuwende of experimentele initiatieven krijgen weinig of geen kans. Ongetwijfeld is het jeugdwerk in die gemeenten hier mee schuldig aan. Het gebrek aan terugkoppeling van de gemeentelijke beleidsvoerders hypothekeert in diverse steden en gemeenten de participatie van kinderen en jongeren. Daarnaast is er ook nood aan eigentijdse en gedifferentieerde participatietechnieken.

Het prioriteitenbeleid werd eigenlijk nooit gevoerd.. Het idee is goed maar kan in de praktijk beter worden geconcretiseerd. Er is binnen het decreet geen verplichting ingebouwd tot afstemming op de andere gemeentelijke beleidsplannen (SIF, BKO's, projectplanning binnen de veiligheids- en samenlevingscontracten...) of op andere initiatieven voor kinderen en jongeren in de vrijetijdssfeer. Eén en ander leidt ongetwijfeld tot versnippering van de beschikbare middelen. Soms brengt dit ook wrevel mee in de verhouding tussen gemeentelijke jeugddiensten en particulier jeugdwerk.

In veel gemeenten is er, ondanks de jeugdwerkbeleidsplannen, nog steeds geen langetermijnvisie waardoor de rode draad in de beleidsplannen ontbreekt. De slechte omgevingsanalyses zullen hier waarschijnlijk niet vreemd aan zijn. Heel wat steden en gemeenten spelen ook nog te weinig in op fenomenen en trends binnen de jeugdculturen.

De kwaliteit, hanteerbaarheid en doorzichtigheid van de gemeentelijke reglementering kan dikwijls beter. Hierdoor blijft de participatie vaak beperkt tot een handjevol 'specialisten'. Net als de Vlaamse overheid hebben de gemeentelijke overheden te weinig aandacht voor de internationale mogelijkheden van het jeugdwerk.

De doorstroming van de subsidies van de Vlaamse overheid via de steden en gemeenten naar de jeugdwerkverenigingen loopt niet altijd even vlot. In sommige gemeenten zijn de principes hiervan onvoldoende geïnternaliseerd.

Er is een methodische zwakte m.b.t. de relatie jeugdwerk-maatschappelijke achterstelling.

Alhoewel het jeugdwerk er in de faciliteitengemeenten financieel duidelijk op vooruit is gegaan, blijven de faciliteitengemeenten vragende partij voor een betere ondersteuning door de gemeentebesturen.

c. Decreet op het provinciaal jeugdwerk

Dit decreet zet consequent de decentralisatiegedachte verder, vergelijkbaar met de beleidssystematiek binnen het decreet op het lokaal jeugdwerk (*hoewel ook hier de onderlinge afstemming met de andere decreten ontbreekt*). De jeugddiensten van de provincies hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om zich op jeugdbeleid te profileren. In hun kielzog werd het provinciaal en regionaal jeugdwerk meegetrokken.

Dit proces heeft geleid tot een updating van de provinciale jeugd(werk)beleidsinstrumenten en een meer planmatig algemeen jeugdbeleid (bv. op het vlak van jeugdcultuur). Tegelijk is er ook een meer structurele relatie gekomen tussen de provincies en Vlaamse overheid.

Net als bij het decreet op het lokale jeugdwerk, is hier de aandacht van de provinciale politici voor het jeugdwerk verhoogd.

Binnen de beperkte manoeuvreerruimte om een eigen invulling te geven aan jeugdwerk zijn, afhankelijk van provincie tot provincie, er toch zeer diverse ondersteuningsmechanismen ontstaan. Toch blijkt dat de invulling van de complementaire functie van de provincies in het jeugdwerkbeleid duidelijker moet worden omschreven. De dwingende procedures vanwege de Vlaamse overheid worden als een last ervaren (cfr. het niet bediscussieerbaar zijn van de onbeperkte garantieregeling voor jeugdwerk voor kinderen en jongeren met een handicap).

De provincies hebben ook te weinig aandacht, waardering en steun voor de netwerkvormende rol van de tussenniveaus van landelijke organisaties met plaatselijke werkingen.

Het decreet kent ook geen regeling of stimulans voor interprovinciaal werken. Er is ook te weinig erkenning voor de ondersteuning van het lokaal niveau voor vrijetijdsbeleid voor jongeren en jeugdbeleid in het algemeen (fuiven, infrastructuur, repetitieruimten, groene ruimte, kwaliteit speelpleinwerkingen, werken met bijzondere doelgroepen, jongerenparticipatie, ...).

d. Decreet op het landelijk jeugdwerk

Het budget voor het landelijk jeugdwerk heeft een duidelijke groei gekend waardoor kan worden gesteld dat het landelijk jeugdwerk echt structureel wordt ondersteund.

Omdat de erkenningprocedure gedetailleerd is beschreven kan worden overgegaan naar erkenningen van onbepaalde duur die dus niet jaarlijks te hernieuwen zijn. Hierdoor is de professionalisering binnen het landelijk jeugdwerk verder doorgedrongen wat als bijkomend positief effect heeft dat het de afdeling Jeugd en Sport toelaat de verschillende landelijke jeugdwerkverenigingen bijzonder goed te kennen. Opvallend is ook de diversiteit van enthousiaste verenigingen.

De verplichte beleidsnota's zijn een aanzet tot meer kwaliteit en ze bevorderen het kwaliteitsdenken. Hierdoor is ook bijzondere aandacht ontstaan voor kadervorming en de vorming van bijzondere doelgroepen. Bovendien zitten in het decreet stimuli om samen te werken.

Het intersectoraal werken wordt wel erkend maar niet gehonoreerd. Jammer, want het landelijk jeugdwerk is geen gesloten sector

De rol en de functie van het landelijk jeugdwerk is niet duidelijk omschreven en de doelstellingen van het beleid zijn niet geëxpliciteerd (vooral voor de ondersteuning van het landelijk georganiseerd jeugdwerk).

Het jonge decreet, *waarbinnen ook de afstemming met de andere decreten zoek is*, heeft geen komaf gemaakt met de historisch gegroeide subjectiviteit waardoor het subsidiesysteem niet goed is en tot tal van problemen leidt. Bovendien zijn de normen overgekwantificeerd. Elke directe link tussen het werkingsvolume (output) en het gesubsidieerd personeelscontingent ontbreekt, wat dan weer leidt tot gebrekkige ondersteuning van de (toegenomen) professionalisering. Door de redactionele verschillen tussen decreet en uitvoeringsbesluit dekken dezelfde termen niet altijd dezelfde lading. Ook nieuwe begrippen zijn niet altijd sluitend omschreven (vb: product, armoede...), waardoor de gestelde vereisten moeilijk controleerbaar zijn.

Het landelijk niveau moet goed worden gedefinieerd, waarbij moet worden gezocht naar wat het provinciale overstijgt. Momenteel is de spreiding niet optimaal.

In het decreet is geen aandacht voor het internationaal aspect en het geeft ook weinig of geen impulsen tot vernieuwing.

Voor de organisaties met een relatief beperkte doelgroep is er een (te) hoge (instap)drempel. Het decreet is ook niet aangepast aan de realiteit van de meerderheid van het landelijk jeugdwerk en de prioriteitenregeling werd tot op heden niet ingevuld.

Over de jaren heen is er een verschraling van het aantal werksoorten en het jeugdwerklandschap waarneembaar. De structurele samenwerking wordt geblokkeerd en de complementariteit met andere decreten is zoek. Ook de relatie tot andere sectoren (inhoudelijk en financieel) moet worden uitgeklaard. Tot slot ontwricht de erkenning en subsidiëring van werkingen voor vormingsprogramma's met bijzondere doelgroepen de algemene logica van dit decreet.

Dialogo (sector – overheid) als middel om gemeenschappelijke doelstellingen te bepalen zou een garantie voor kwaliteit moeten inhouden.

Er is in het werkveld wél een aanzet tot ontzuiling merkbaar

e. Detachering

Het systeem, dat een vorm van kruisbestuiving tussen jeugdwerk en onderwijs mogelijk maakt, betekent een belangrijke subsidiestroom voor het jeugdwerk. De beperktheid van de detacheringperiode genereert een goede doorstroming.

Door detachering ontstaat een instroom van beroepskrachten. Toch zijn aan de huidige regeling nadelen verbonden. Zo kunnen detacheringen enkel uit het onderwijs – wat toch wel achterhaald is – vooral ook door de lange procedure en omdat de toekenning afhankelijk is van benoemingen. Bovendien stelt men ook vast dat gedetacheerde leerkrachten niet altijd terugwillen naar hun onderwijsjob en een job in het jeugdwerk zoeken.

Door het beperkte contingent van detacheringen ontstaat een feitelijke en wettelijke vorm van ongelijkheid tussen de onderlinge landelijke organisaties. Intussen is de pedagogische meerwaarde voor het jeugdwerk onduidelijk en betekent het lerarenambt niet automatisch het meest geschikte voor het jeugdwerk.

f. Deeltijdse vorming

De hoogte van budget, de know-how van de Afdeling Jeugd en Sport en van de organisaties deeltijdse vorming of de betoelaging van het personeel aan 100 % zijn maar enkele van de positieve elementen van de huidige regeling deeltijdse vorming. Daarenboven geeft de telling van het aantal deelnemers op 1 februari een zicht op de personeelomkadering en de werkingsmiddelen voor het volgend schooljaar en is de erkenning voor de eigen programma's van onbepaalde duur.

Inhoudelijk betekent de eigen methodische inbreng van het vormingswerk een absolute meerwaarde. De kwaliteit van het geleverde werk wordt deels gegarandeerd door de hoge eisen gesteld aan de lesgevers beroepsgerichte vorming.

Maar de loskoppeling van onderwijs brengt ook een aantal negatieve consequenties mee:

- Initiatieven voor deeltijdse vorming kunnen (i.t.t. scholen) geen infrastructuursubsidie krijgen.
- Er is nood aan een beter personeelsstatuut, zeker voor de beroepsgerichte vorming.
- Onvoorspelbaarheid van benodigd budget voor de volledige betoelaging van personeels- en werkingsuitgaven, Onvoorspelbaarheid uitvoeringscoëfficiënt voor de werking
- Onderwijswetgeving losgemaakt uit geheel van de behandeling van onderwijsdossiers
- Erkenning van beperkte duur voor de programma's uitgevoerd in samenwerking met onderwijs

g. Decreet op de Jeugdverblijfcentra

Het decreet als dusdanig is een uiting van de aandacht voor en de wil tot ondersteuning van de jeugdverblijfcentra. In tegenstelling tot het decreet op het landelijk jeugdwerk wordt de werking onmiddellijk gehonoreerd in het eerste jaar van de erkenning. Vooral de Vlaamse Gemeenschap en de provincies investeren hierin. Er is terzake echter weinig complementariteit tussen de ondersteuningsmaatregelen van de verschillende beleidsniveaus. Van afstemming op het beleid van toerisme Vlaanderen is ook geen sprake, terwijl vele gemeenten niet overtuigd zijn van het belang van jeugdverblijfcentra.

Jammer genoeg lijkt dit decreet vooral te bestaan omdat het er nu eenmaal is. Het wordt weinig doorleefd en zonder veel enthousiasme opgevolgd. Er is een strikt systeem waar weinig dynamiek in zit en waaruit weinig impulsen komen.

Al bij al betreft het een en relatief klein krediet en de regelgeving is vooral in het voordeel van de grotere centra..

Punctueel vertoont het decreet o.a. nog volgende tekortkomingen:

- Verwarring tussen begrippen "erkenning" en "subsiëring";
- Geen erkenningen van onbepaalde duur;
- Geen minimumleeftijdsgrens in definitie "jongeren";
- Definiëring van een aantal termen is niet sluitend;
- Weinig stimulansen voor vernieuwing van de inrichting en/of uitrusting;
- Criteria van puntentoekenning zijn achterhaald;

- Geen garanties m.b.t. reële boekingsmogelijkheden voor jongeren;
- De diversiteit van de kwaliteitsnormen.

h. Jeugdtoerisme

Vooralsnog de Vlaamse Gemeenschap en de provincies blijven in de jeugdverblijfcentra investeren, maar helaas zijn heel wat bivakhuizen zonevreemd (in sommige regio's meer dan de helft!).

De jeugdheden en –kampeerterreinen die meer dan 75 dagen per jaar worden verhuurd aan jeugdwerkinitiatieven zitten vast binnen de regelgeving van Toerisme Vlaanderen terwijl daar minder rekening gehouden wordt met de noden van het jeugdwerk.

Naast de complexiteit van de materie stellen we ook een gebrek aan complementariteit vast tussen de beleidsniveaus, evenals de desinteresse voor het thema bij veel gemeentebesturen. De combinatie van dit alles maakt dat het bestand aan bivakhuizen de laatste jaren steeds meer afneemt en dat heel wat eigenaars afhaken of de noodzakelijke investeringen niet meer doen. Het Vlaams jeugdwerkbeleid heeft geen impact op de aangrenzende beleidsdomeinen (milieu, ruimtelijke ordening, ...) en er is evenmin samenwerking tussen de betrokken sectoren. Het decreet op de logiesverstreckende bedrijven, het reglement op de jeugdverblijfcentra en verschillende plaatselijke politieverordeningen maken de hele thematiek ondoorzichtig. Vele particuliere jeugdverblijfcentra zijn dan ook niet in orde met de wetgeving. Algemeen gesteld is er geen dynamiek waarneembaar inzake een omvattende benadering van het thema jeugdtoerisme.

Er bestaat vooralsnog geen gezamenlijke promotie, evenmin als een internationaal profiel. Er is geen impulsbeleid naar nieuwe en bestaande initiatiefnemers, noch naar nieuwe en bestaande uitbaters. Particuliere uitbaters worden niet betrokken bij het beleid.

i. Infrastructuur

Er zijn reeds heel wat gemeenten die behoorlijk tot zware inspanningen leveren om het jeugdwerk goede infrastructuur aan te bieden. Daarenboven hebben initiatieven zoals Locomotief de know-how over de thematiek ongetwijfeld verhoogd. Het jeugdwerk en de gemeentebesturen kunnen hierin reeds goede informatie geven.

Op het vlak van infrastructuur blijven er evenwel talrijke problemen bestaan:

- Nogal wat jeugdheden en bivakhuizen zijn zonevreemd.
- Er is soms onduidelijkheid over de opstelling van allerlei parochiale vzw's en de bijhorende contracten.
- Heel wat particulieren en parochies kunnen en/of willen de kosten inherent aan jeugdinfrastructuur niet meer dragen waardoor de betrokken jeugdwerkinitiatieven bij de gemeentebesturen aankloppen.
- In de verschillende gemeenten is er geen eenduidige interpretatie van de wetgeving i.v.m. brandveiligheid, hygiëne, logiesverstreckende bedrijven, objectieve aansprakelijkheid, ...
- De verzekeringen worden steeds duurder maar omvatten steeds minder.
- Kleinschalige of occasionele verblijfsinfrastructuur en –accommodatie kunnen extra ondersteuning gebruiken.
- Het vinden van geschikte kampinfrastructuur wordt steeds moeilijker.

- De bestaande infrastructuur is meestal niet voorzien op fuiven, expressie- en repetitienoden, ...
- Er is bij veel gemeenten en het jeugdwerk zwakke know-how van allerlei economische, bouwtechnische (duurzaam en ecologisch) en juridische aspecten van het bouwen van een jeugdlokaal of het eigenaar zijn van.
- De ondersteuningsmaatregelen vanuit de gemeenten naar jeugdwerkinfrastructuur toe zijn heel divers en onevenredig.
- Jeugdwerkinfrastructuur wordt niet altijd even jeugdig ingekleed.
- Van de ontsluiting van allerlei sport-, cultuur-, en schoolinfrastructuur voor het jeugdwerk en voor kinderen en jongeren in het algemeen, komt vaak weinig in huis.
- Ook de ontsluiting van jeugdwerkinfrastructuur naar andere initiatieven of jongerenprojecten of zelfs naar het socio-cultureel werk kan beter.
- De buitenschoolse kinderopvang neemt steeds meer jeugdwerkinfrastructuur in.
- De informele ruimte voor kinderen en jongeren (en dus ook voor jeugdwerk) komt steeds meer in de verdrukking. Een soort jeugdgetto kan en mag de informele ruimte niet vervangen.

j. Ad nominatim gesubsidieerde verenigingen

Deze manier van subsidiëren biedt vlotte werkmogelijkheden wat betreft sturing en inschakeling. Over het algemeen is bij deze verenigingen een erg gespecialiseerde kennis en ervaring aanwezig. Momenteel wordt dit subsidiesysteem hoofdzakelijk gebruikt voor organisaties die niet binnen het jeugdwerkidioom passen, hoewel de redenen niet altijd even duidelijk zijn waarom de ene vereniging wel en de andere niet nominatim wordt gesubsidieerd.

Het is dan ook onduidelijk aan welke modaliteiten deze organisaties zich moeten houden of wat hun relatie is tot de Jeugdraad of het landelijke jeugdwerk.

De mogelijkheid tot medesturing wordt momenteel onvoldoende gebruikt in het kader van een breder jeugdwerkbeleid.

I. Algemene Dienst voor Jeugdtoerisme (ADJ)

ADJ kan beschikken over een goede infrastructuur en een belangrijke uitleendienst die beantwoordt aan een aantal reële noden. Doordat ze werkt in opdracht van de overheid, met een stevige begroting, is ze niet al te onderhevig aan de marktmechanismen terwijl ze toch een grote diversiteit aan klanten bedient.

De sterke kennis omtrent jeugdtoerisme, hun centrale adviesfunctie en sterke publicaties zou ADJ in staat moeten stellen een sterkere rol te spelen op het domein van advies en informatie. Tot heden gebeurt dit nog te weinig.

De laatste jaren is ook het management van de centra verbeterd, is er een evolutie naar een sterkere beleidsplanning. De werking wordt trouwens gedragen door een geëngageerde ploeg personeel én vrijwilligers, terwijl de – ouder wordende – centra een hoge bezettingsgraad kunnen voorleggen.

Onder andere door het gemengde beheer wordt een betrokkenheid van het jeugdwerk gestimuleerd. De directe gebruikers participeren echter nog te weinig, terwijl de samenstelling van de beheersorganen de naweeën van de verzuiling vertonen. Afstemming met andere beleidsniveaus waaronder uitleendienst kan beter, sommige reglementering kunnen eenvoudiger. Dit zijn enkele voorbeelden van wat kan verbeteren bij hogere betrokkenheid van de rechtstreekse gebruikers. Dit zou ook de mogelijke verdrukking van jeugd en jeugdwerk tegengaan.

Jammer genoeg is het tentenprobleem nog steeds niet structureel opgelost. Bovendien kan het gebrek aan een goede droogloods leiden tot een sneeuwbaaleffect.

Ondanks de sterkere beleidsplanning is er geen duidelijk beeld van de doelstellingen, het ideale antwoord op de vraag die door de klanten wordt gesteld i.v.m. de uitleendienst en de dienstverlening in het algemeen. Anderzijds is er ook geen duidelijk beeld van de behoefte van het jeugdwerk t.a.v. uitleendienst en -centra.

II. Vereniging Vlaamse Jeugddiensten en –consulenten (VVJ)

Als belangenbehartiger van de gemeentelijke jeugddiensten en jeugdconsulenten (koepel van ongeveer 280 gemeentebesturen, gedragen door kritische leden) is het VVJ een serviceplatform voor het jeugdbeleid van de overheid. Het is een stevige, efficiënte organisatie met een degelijke omkadering en medewerkers die gespecialiseerd zijn in een aantal dossiers. Dit resulteert in sterke publicaties, een uitgebreide databank, een degelijke vormingsaanbod en de nodige ervaring inzake onderzoeks- en begeleidingsopdrachten.

Positief is ook dat de VVJ een actieve betrokkenheid heeft in een aantal samenwerkingsverbanden (ook met provincies). Belangrijk is alvast dat ze gemeenten stimuleert tot het voeren van een sterk jeugd(werk)beleid.

Maar vanuit een niet altijd even duidelijke positie t.a.v. overheid en jeugdwerk zijn er af en toe spanningen tussen het VVJ – als organisatie van gemeentelijke jeugdconsulenten – en een gedeelte van het particulier jeugdwerk. Dit heeft o.a. te maken met een vlugge en permanente doorstroming van mensen binnen het jeugdwerk alsmede door een sterk imago en een sterke inhoudelijke werking van het VVJ. Hierdoor wordt het VVJ in de media vaak beschouwd als de meest relevante woordvoerder voor het jeugdwerk en als de grote promotor van het overheidsinitiatief, ten koste van het particulier jeugdwerk.

De strategische alliantie tussen jeugdwerk en VVJ is hierdoor wat minder hecht dan in het verleden. Het gevoel leeft dat VVJ zich naast de reguliere adviesorganen plaatst.

III. Coördinatie-orgaan voor internationale jongerenwerking (JINT)

Als ondersteuningsstructuur met gemengd beheer (én de naweeën van de verzuiling) heeft Jint desondanks een vrij kwaliteitsvol profiel: op basis van de aanwezige know how heeft ze enige legitimiteit en erkenning als coördinatie-orgaan.

Jint-projecten proberen de zelfredzaamheid en het initiatief van jongeren zelf te stimuleren, haar gebruikers zijn zéér divers en jeugdwerkgrensoverstijgend, er is een behoorlijk bereik van maatschappelijk kwetsbare jeugd.

Door de financiële en procesmatige coaching probeert Jint verenigingen te stimuleren tot het structureler inbouwen van het internationale aspect in de eigen werking

Anderzijds kampt de organisatie met een ambtelijk-technisch profiel en wegen de opgelegde formaliteiten zwaar voor jeugdorganisaties. Er is nog een zwakke structurele band tussen gebruikers en Jint. Het jeugdwerk voelt zich door Jint onvoldoende gehoord.

Door de snelle groei is een organisatie ontstaan die zichzelf nog zoekt en waar geen duidelijkheid is over de missie.

Ondanks haar know how is de impact op het (labiele) EU-jeugdbeleid zeer beperkt.

k. Attesten en kadervorming

De voordelen van de huidige regeling zijn onder andere de kennis over de organisatoren (het landelijk jeugdwerk), de meetbare normen, de combinatie van theoretische vorming en stage. Bijkomend heeft deze regelgeving een aantal neveneffecten teweeggebracht. Zo is er een kruisbestuiving ontstaan tussen verschillende organisaties en heeft dit bijgedragen tot de verbetering van de kwaliteit van de kadervorming in het algemeen. Als soort van eindhonorering hebben de attesten ook een stimulans betekend voor het volgen van vormingsmomenten.

Anderzijds laten de criteria grote kwaliteitsverschillen toe. Er is geen echte kwalitatieve sturing mogelijk en de afdeling Jeugd en Sport homologeert enkel. Binnen de huidige regelgeving is een éézijdige invulling van het programma niet uitgesloten. Er is ook onduidelijkheid over de waarde van het attest: is het een akte van bekwaamheid of een akte als beloning omdat men een cursus heeft bijgewoond? De uitwerking van de vereisten voor hoofdinstructeur moeten zeker nog worden verfijnd

Momenteel wordt de pedagogische bekwaamheid van gedetacheerde leerkrachten inzake de begeleiding van cursussen voor attest niet gehonoreerd.

Kadervorming blijft, ook zonder bijhorende attesten, belangrijk voor de kwaliteit van het jeugdwerk. Jammer genoeg zijn er geen impulsen tot evaluatie of vernieuwing van de programma-inhoud. Vreemd genoeg is er ook geen globaal beleid inzake de vorming van jeugdwerkers.

l. Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Platform voor Internationaal Jeugdwerk (VPIJ)

In zijn lange geschiedenis heeft de Jeugdraad (met een decretale basis als legitimatie) reeds vele aanzetten tot integraal jeugdwerk en jeugdbeleid gegeven. Het adviesrecht – de hoofdopdracht – wordt dan ook ruimer dan enkel voor het jeugdwerkveld ingevuld. Onder andere door de brugfunctie tussen de jeugd(werk)sector en de overheid bevordert het permanent overleg en samenwerking. Daarnaast wil de Jeugdraad een rol spelen in de profilering van het jeugdwerk en voor dat jeugdwerk ook een platform zijn. Last but not least dient te worden gezegd dat de deskundigheid van de Jeugdraad de laatste jaren ongetwijfeld gestegen is.

Bij VPIJ springt de niet-gouvernementele structuur in het oog en is het niet gebonden aan een vaste zetelverdeling. Het VPIJ geeft internationale vormingskansen en heeft vele informatiebronnen. Het valt ook op dat het een sterke openheid vertoont. De grote verscheidenheid van onderwerpen binnen VPIJ is eveneens een sterk punt.

Daarnaast vindt de samenstelling van de Jeugdraad nog teveel zijn basis in de verzuiling, wat zijn sporen nalaat. De Jeugdraad en het VPIJ kennen een te beperkte samenstelling. Bovendien zijn de deskundigheid en de engagementen bij individuele leden inzake breed jeugdbeleid te toevallig. Ook het vertegenwoordigingswerk wordt weinig gedragen door de lidorganisaties

De Jeugdraad en het VPIJ krijgen een te beperkte inhoudelijke en personele ondersteuning en te weinig werkingsmiddelen. Er is ook nood aan objectieve cijfergegevens, behoorlijk studiewerk enz.

Er is te weinig legitimiteit naar het lokaal en provinciaal jeugdwerk en individuele kinderen en jongeren. Eigenlijk is de Jeugdraad enkel een landelijke jeugdwerkraad. De vrij beperkte communicatie met jeugdwerk speelt hier uiteraard parten.

Binnen VPIJ voelt men een beperkte betrokkenheid van het jeugdwerk aan. Het VPIJ geniet overigens weinig bekendheid ondanks het goede werk dat ze afleveren. De grote doorstroming van de leden leidt tot een gebrek aan continuïteit.

De positie van VPIJ is structureel onduidelijk (Jeugdraad of Jint). Ondersteuning door de administratie met garantie voor de autonome rol is noodzakelijk.

De ondersteuning door het Europees Jeugdforum en de Raad voor Europa wordt als belangrijk ervaren maar de adviezen van VPIJ hebben evenwel weinig impact op de Europese besluitvorming. Anderzijds is er een gebrekkige infodoorstroming naar het VPIJ. Dat maakt dat het het moeilijk is om thema's te vertalen van het Europese niveau naar het lokale. Bovendien is de info dikwijls nogal laattijdig.

Het VPIJ heeft te kampen met een gebrek aan erkenning. Ondanks het VPIJ is er nog steeds weinig visievorming over het internationale jeugdwerk.

m. Internationale werking binnen de afdeling Jeugd en Sport

Het is positief dat een aparte cel op het niveau van de afdeling Jeugd en Sport met het 'internationale' bezig is. Via overleg met het Jeugdoverlegorgaan inzake internationale Culturele Akkoorden (Jica), zijn er ook beperkte mogelijkheden tot samenwerking van de afdeling Jeugd en Sport met de sector. Deze cel kan instaan voor ondersteuning op basis van een door de minister goedgekeurde regelgeving. De samenwerking met de andere Gemeenschappen garandeert een open werkingscultuur.

De culturele akkoorden waarmee wordt gewerkt zijn een vlot en relevant systeem en het gevoel leeft dat Vlaanderen waardevolle dingen te bieden heeft. Door de samenwerking met buitenlandse partners kunnen zaken worden ontwikkeld.

De aanwezigheid cel garandeert alvast continuïteit en kwaliteit van de projecten. Daarenboven wordt al deze output gerealiseerd met bescheiden financiële middelen en ondanks een grote afhankelijkheid van talrijke externe factoren.

Jammer genoeg ontbreekt dikwijls de aansluiting met andere niveaus en ontbreekt de systematisering van de talrijke gegevens.

Tenslotte is er onduidelijkheid over de inbreng van het jeugdwerk. Er is weinig doorstroming en terugkoppeling naar het jeugdwerk waardoor de meerwaarde niet altijd duidelijk is.

Uitgangspunten voor een Vlaams jeugdwerkbeleid

Deze uitgangspunten gaan de doelstellingen van en voor het Vlaamse jeugdwerkbeleid vooraf. Ze moeten worden beschouwd als een concretisering van een visie op kinderen, jongeren en jeugdwerk. Ze mogen daarom worden beschouwd als een reeks basiskwaliteiten die ten allen tijde bij de verdere uitbouw van het jeugdwerkbeleid ter controle moeten worden gebruikt. Zowel op het gebied van algemene doelstellingen als voor de concrete beleidsinstrumenten zullen deze uitgangspunten fungeren als toetssteen, een soort *negenproef*, voor de basiskwaliteit van het jeugdwerkbeleid.

Een premisse: de rechten van kinderen en jongeren als permanente inspiratie

Het jeugdwerkbeleidsplan wil de beleidsvisie en de beleidsmaatregelen baseren op het “rechtsdenken”. Hierbij staat de toepassing van de internationale en universele verklaringen van de rechten van de mens én van het kind centraal. Deze doelstelling is fundamenteel belangrijk, want ze betekent dat het jeugdwerkbeleid niet ontstaat vanuit het zgn. *gunstdenken*, waarbij dit beleid als resultaat van een goedbedoelde maar vrijblijvende aandacht ontstaat. Jeugdwerkbeleid betekent de toepassing, de concretisering van het “rechtsdenken” in functie van kinderen en jongeren. Ook in het jeugdwerkbeleidsplan moeten de mensen- en kinderrechten uitdrukkelijk aan bod komen. Tegelijkertijd betekent deze inspiratie dat het beleid wordt ingevuld vanuit het perspectief van kinderen en jongeren en dus *niet* vanuit een zorgzaamheid of bekommernis van volwassenen met weliswaar de beste bedoelingen maar niet altijd aansluitend op de belangen die kinderen en jongeren zelf articuleren.

De negenproef als permanente toetssteen

1. Communicatie en participatie als beleidsdoel en als -middel
2. Het bieden van ruimte in verschillende betekenissen
3. Offensief: beklemtonen van de kracht van de jeugd en het jeugdwerk
4. Het recht op een gevarieerd jeugdwerkeraanbod
5. Stimuleren van de toegankelijkheid voor ALLE kinderen en jongeren
6. Kansen voor nieuwe netwerken
7. Een kans voor reflectie op en profilering van het jeugdwerk
8. De complementariteit van het beleid
9. Beklemtonen van een aantal beleidskwaliteiten

1. Communicatie en participatie als beleidsdoel én beleidsmiddel

Zowel bij de totstandkoming als bij de toepassing van het jeugdwerkbeleidsplan staan de communicatie en de participatie centraal. Het Vlaamse jeugdwerkbeleidsplan wil een concrete toepassing zijn en meteen ook een illustratie voor een *participatieve* beleidsvoering. Deze doelstelling heeft twee belangrijke dimensies:

- Communicatie en participatie als **beleidsmiddel**. Door het *organiseren* van een systematische en doelgerichte relatie met de betrokkenen bij het jeugdwerkbeleid (zowel het middenveld als de individuele kinderen en jongeren) zal de kwaliteit van het beleid toenemen. De betrokkenen worden beschouwd als *bevoorrechte* getuigen en zullen vanuit diver-

se vormen van expertise een belangrijke inhoudelijke bijdrage tot het jeugdwerkbeleid leveren;

- Communicatie en participatie als **beleidsdoel**. Hiermee wil het jeugdwerkbeleidsplan het instrumentele overstijgen. Communicatie en participatie zijn niet alleen *nuttig* voor de kwaliteit van het beleid, maar ze vormen ook een belangrijk doel op zich. Deze doelstelling heeft te maken met het creëren van betrokkenheid. Kinderen en jongeren krijgen zo een gevoel van *mede-eigenaarschap*, van *aandeelhouder* en dus *mede-verantwoordelijke* van de samenleving. Deze status overstijgt en overschrijdt de rol van gebruiker of klant. Deze doelstelling past overduidelijk in het sociale en pedagogische concept van een *gereactiveerde welvaartsstaat*.

Communicatie en participatie mogen in deze context niet worden herleid tot een simpele en eenduidige aanpak. Het belang aan een dynamisch en divers informatiebeleid op alle niveaus is een belangrijke voorwaarde. Maar ook de methodes dienen sterk te variëren en vragen een constante vernieuwing. In deze communicatieve benadering is een terugkoppeling van beleidsbeslissingen naar de jeugd een evidentie.

2. Het bieden van ruimte ... in verschillende betekenissen

Kinderen en jongeren vragen ruimte om te groeien, te ontwikkelen en te experimenteren. Daarom stelt het jeugdwerkbeleid het begrip *ruimte* als belangrijke centrale doelstelling. Het begrip *ruimte* geeft aansluiting op een aantal fenomenen die typisch zijn voor de Vlaamse leefomgeving: de *verdichtingen* en de quasi *algemene verstedelijking*. Deze vaststelling mag niet als een *probleemstelling* worden geïnterpreteerd. Verstedelijking biedt zowel een aantal kansen als bedreigingen. De stad noch het platte land mogen als opvoedingsomgeving geromantiseerd of gedemoniseerd worden.

Ruimte voor de jeugd én het jeugdwerk in deze context betekent echter meer dan alleen aandacht voor het geografische. Daarom willen we dit begrip op drie manieren concretiseren:

- **Fysieke ruimte.** Kinderen en jongeren willen ruimte in de letterlijke zin van het woord: m², open plaatsen, ontmoetingskansen, speel- en speplekken, groene ruimte, ruimte voor expressie. Deze ruimte zal dikwijls moeten worden heroverd, want op vele plaatsen in het verstedelijkte Vlaanderen is er een schrijnend tekort aan ruimte. Dikwijls is de publieke ruimte met prioriteit aan andere doelgroepen gegeven. Het jeugdwerkbeleidsplan wil heel bewust ijveren voor meer fysieke ruimte voor kinderen en jongeren;
- **Mentale ruimte.** Het streven naar meer respect voor en zelfs het stimuleren van de expressiviteit van de jeugd is een erg belangrijke en algemene doelstelling. Dit uitgangspunt vraagt om *ruimte in de hoofden van volwassenen*: een positieve opstelling tegenover de eigenheid van kinderen en jongeren en uitgesproken respect voor de eigen-aardige wijze waarop zij zich in de samenleving manifesteren. Tegelijk mag ook de aandacht voor de mentale ruimte van anderen in de samenleving door de jeugd niet uit het oog verloren worden;
- **Beleidsruimte.** Overheden moeten meer systematisch en met meer energie en toewijding aandacht besteden aan de jeugd. Het belang van een *jeugdcategory* beleidsbenadering moet op alle overheidsniveaus en in alle overheidsinstellingen sterker worden. Beleidsruimte impliceert immers *systematische aandacht* en resulteert in expliciete beleidsmaatregelen.

Anderzijds mag de aandacht voor *ruimte* zeker niet geïnterpreteerd worden als een pleidooi voor een doorgedreven vorm van *apartheid* voor de jeugd. Alhoewel jeugdwerkbeleid een spe-

cifieke en gespecialiseerde aandacht voor de jeugd en jeugdwerk voorstaat, zal er ook altijd geïjverd worden voor een vanzelfsprekende en geapprecieerde aanwezigheid van kinderen en jongeren in alle geledingen van het samen leven. Er is geen tegenstelling tussen enerzijds de kans op een eigen plaats voor de jeugd en anderzijds een volwaardig en geïntegreerd lidmaatschap van een samenleving. Respect voor eigenheid stimuleert immers hun jeugdige betrokkenheid en maatschappelijke cohesie.

3. Offensief: beklemtonen van de kracht van de jeugd en het jeugdwerk

Het Vlaamse jeugdwerkbeleidsplan wil heel duidelijk vertrekken vanuit de kracht en niet de *klacht*. Jonge mensen bieden een complex aan kwaliteiten. Het is aan de samenleving, en dus ook aan het overheidsbeleid, om voor de ontwikkeling van deze kwaliteiten een optimale omgeving te scheppen. Ontplooien, ontwikkelen, groeien zijn centrale elementen in een goed jeugdbeleid en dus vanzelfsprekend ook voor een jeugdwerkbeleid. De laatste jaren is het jeugdbeleid teveel defensief ingevuld. Het jeugdbeleid werd vaak beschouwd als *bestrijding van het onwelzijn*, eerder dan een aanbod van kansen tot welzijn. Dit leidde naar een erg pessimistisch en zelfs negatief beeld over jonge mensen. Het Vlaamse jeugdwerkbeleidsplan wil deze benadering verlaten en ruilen voor een vanzelfsprekend geloof in de kracht van de kinderen en jongeren. Jeugdwerk is in de eerste plaats *plezant* maar heeft juist daardoor een meerwaarde die te lang verdrukt werd door o.a. de defensieve en verkeerd preventieve verwachtingen. Dit betekent echter niet dat het jeugdwerkbeleid voorbij gaat aan situaties en mechanismen van uitsluiting. Vermits we van deze emancipatiegedachte uitgaan, wordt een andere algemene doelstelling speciaal gericht op de *toegankelijkheid* van het jeugdwerk voor alle kinderen. Daarenboven mag het jeugdwerk als belangrijke maatschappelijke seingever vanwege de jeugdwereid worden beschouwd.

Jeugdwerk biedt aan kinderen en jongeren eveneens het recht op *spel* en *spelen* als een bezigheid waarbij de doelmatigheid en nuttigheid niet overheersen. Maar tegelijkertijd en juist daardoor heeft het jeugdwerk een sterke en unieke maatschappelijke relevantie.

4. Het recht op een gevarieerd jeugdwerkeraanbod

Het Vlaamse jeugdbeleid beschouwt participatie aan het jeugdwerk als een bijzonder en uiterst belangrijke ontplooiingsmogelijkheid voor kinderen en jongeren. In deze zin moet er overal in Vlaanderen een breed en sterk gevarieerd jeugdwerkeraanbod beschikbaar zijn. Het Vlaamse jeugdwerkbeleid wil dit brede aanbod garanderen en de specifieke kwaliteiten ervan stimuleren en optimaliseren. Dit zal zich vertalen in een respect voor de diversiteit van werkvormen, methodes en visies. Dit principe zal ook een waakzaamheid eisen voor de soms goedklinkende maar in deze context niet wenselijk geachte *schaalvergrotings-* of *efficiënti-* of *fusieoperaties*.

Hierbij past ook een belangrijke bekommernis voor het stimuleren en ook ondersteunen van de *internationalisering* van het jeugdwerk. Internationale contacten bieden een belangrijke verkenning van en verrijking voor de culturele, pedagogische en methodische kracht van het jeugdwerk.

Het jeugdwerk, alhoewel sterk en levendig, behoeft systematische en actieve beleidsaandacht en moet daarom in de focus van het Vlaamse overheidsbeleid blijven staan.

5. Stimuleren van de toegankelijkheid voor ALLE kinderen en jongeren

Het is een belangrijke doelstelling om in het jeugd(werk)beleid een heel expliciete aandacht te hebben voor de toegankelijkheid van voorzieningen en maatregelen. In de samenleving zijn er categorieën die ofwel toevallig ofwel systematisch van deelname, participatie uitgesloten worden. Deze processen van uitsluiting kunnen zich heel divers manifesteren (*betaalbaarheid, werkingscultuur, bereikbaarheid, beschikbaarheid ...*) en vereisen een permanente bekommernis van beleidsmakers. De doelstelling kan ook hier erg offensief gesteld worden, namelijk het ijveren voor de *toegankelijkheid* van het jeugdwerk en op deze wijze processen van uitsluiting tegen te houden.

Anderzijds wordt hiermee beklemtoond dat het jeugdwerkbeleid zich ook profileert als een belangrijk aanbod in een ruimere strategie voor de bestrijding van uitsluiting en deprivatie. Zo verdient het jeugdwerk, eventueel met een specifieke en doelgroepgerichte methode, een eigen plaats, waarbij het behoud van de eigenheid van het jeugdwerk juist de meerwaarde zal betekenen.

Met deze toegankelijkheid wil het Vlaamse jeugdwerkbeleid zich duidelijk identificeren met een multiculturele, open en vriendelijke samenleving, waarbij respect voor alle mensen het uitgangspunt vormt. De culturele diversiteit én internationalisering zijn ook voor het jeugdwerkbeleid een rijkdom en bieden sterke perspectieven voor groei en ontwikkeling.

Streven naar meer toegankelijkheid kan daarom gemakkelijk vertaald worden als een *ontgrenzing* van het jeugdwerk.

6. Kansen voor nieuwe netwerken

³⁵ Het kan niet worden ontkend dat de grote ideologieën een grote rol hebben gespeeld bij het ontstaan van een meerderheid van Vlaamse jeugdwerkinitiatieven. Ze hebben er ontegensprekelijk toe bijgedragen dat het jeugdwerk zo divers is. Daarnaast werden de coördinatie-organismen of koepels van het Vlaamse jeugdwerk eveneens uitgenodigd in allerlei advies- en beheerorganen hun verantwoordelijkheid op te nemen. Hoeft het trouwens gezegd dat ook in het jeugdwerk de leden (of gebruikers) tegenwoordig in overwegende mate lid zijn van een jeugdwerkinitiatief omwille van de activiteiten die het initiatief ontwikkelt (het klant-gebruikergegeven) en niet omwille van de ideologie of filosofie die aan de basis van het initiatief ligt. Jonge mensen herkennen zich veel minder in de traditionele families.

Daarom kan een beleid dat de nadruk legt op overleg en communicatieve planning en bijgevolg van samenwerking, coördinatie en vertegenwoordiging, niet anders dan ruimte laten voor

---

³⁵ België is reeds sinds zijn ontstaan opgesplitst in verschillende zuilen. In elk van die zuilen speelde de politieke partij een belangrijke rol. In de jaren twintig was de verzuiling nieuwe terreinen binnengeschoven: vrijetijdsbesteding, pers, radio, film, sport en volksopvoeding. In de jaren vijftig, de opbouw van de welvaartsstaat, maakte de verzuiling opnieuw een grote sprong voorwaarts. Gezondheidszorg, maatschappelijk werk, sociaal-economisch overleg kregen een uitgesproken katholieke, socialistische of liberale kleur. Het overgrote deel van het leven speelde zich toen binnen de grenzen van dezelfde zuil af.

In de jaren 60 ondergingen de zuilen een nieuwe gedaantewisseling, de overheid gaf immers een gedeelte van haar taken in 'onderaanneming' aan de zuilen. Er ontwikkelde zich een kluwen van advies- en beheerorganen waarin steevast de zuilen zaten (parastatale instellingen van de sociale zekerheid, beheer in financiële, culturele, juridische en caritatieve instellingen). Nochtans ging deze beweging gepaard met een vervaging van het levensbeschouwelijke bindmiddel van de zuilen. De leden waren niet langer militanten van de ideologie, maar stelden steeds meer eisen als klant-gebruiker. De zuilen zijn zich dan ook steeds meer gaan gedragen als machtsblokken voor wie het behoud van hun machtspositie, financiële middelen en ledenmassa primordiaal was.

verschillende soorten dwarsverbanden. Dergelijke eigentijdse netwerken en samenwerkingsverbanden kunnen sneller en meer flexibel inspelen op noden en behoeften. Ze kunnen zich ook organiseren buiten het levensbeschouwelijke (bv. thematische, geografisch, werksoortelijk, ...). De volgende jaren zal duidelijk worden op welke manier beleid en de sector zich moeten organiseren om zowel dienstverlening als methodische verrijking en belangenverdediging mogelijk te maken. Begrijp ons evenwel niet verkeerd. Nieuwe dwarsverbanden leggen geen banvloek op ideologische of filosofische inspiratie. Evenmin zijn ze een drogreden om belangenbehartiging, dienstverlening of methodische vernieuwing uit te hollen.

7. Een kans voor reflectie op en profilering van het jeugdwerk

Het Vlaamse JWBP draagt ook doelen *op zich*.

Het plan moet zeker leiden naar een interne reflectie op het jeugdwerk. Door het plan zullen de pedagogische, methodische en organisatorische eigenheid, de diversiteit en de gemeenschappelijkheid van het jeugdwerk terug bevraagd worden. Er zal en moet in elk geval gereflecteerd worden op de zgn. binnengrenzen van het jeugdwerk, de eigenheid en duidelijkheid van werkvormen, de relatie met nieuwe maatschappelijke fenomenen (vb. buitenschoolse kinderopvang).

Maar tegelijkertijd moet het Vlaamse JWBP duidelijk het profiel, het verhaal over de maatschappelijke en pedagogische relevantie maar ook de relativiteit van het jeugdwerk in de bredere Vlaamse (beleids-)context verduidelijken en versterken.

Door het JWBP moet het Vlaamse jeugdwerk een meer duidelijke en krachtige aanwezigheid verkrijgen. Enkel door een sterk en helder profiel kan het jeugdwerkbeleid aansluiting vinden bij andere sectoren binnen het ruime jeugdbeleid. Bij deze ontmoetingen kan het jeugdwerk een frisse, vernieuwende bijdrage leveren.

8. De complementariteit van het beleid

De complementariteit van het beleid kan ook voor het Vlaamse jeugdwerkbeleid in verschillende dimensies geduid worden.

Er zijn een aantal decreten die specifieke stimuli geven aan de provincie- en gemeentebesturen. Het is erg belangrijk dat deze beleidsmaatregelen duidelijk en haalbaar op elkaar aansluiten: complementariteit op een verticale as. Het jeugdwerk dat zich plaatselijk en/of regionaal en/of landelijk ontwikkelt moet zich gemakkelijk kunnen oriënteren en ontwikkelen in deze verschillende decreten. Dit vraagt om een sluitend begrippenkader, eenvoudige en compatibele ondersteuningsvormen, intensieve communicatiesystemen en een doorzichtige en duidelijke controle. De visie om de het beleidsbevoegdheden en -taken op deze verticale as te ordenen is gesteund op het bestuurskundige principe van de subsidiariteit: wat door een "lagere" (*in de betekenis dichter bij de burger staande, meer decentrale*) overheid kan gedragen worden moet zeker niet door een "hogere" (*in de betekenis van verder van de burger staande, meer centrale*) overheid uitgevoerd worden. De concrete invulling van het jeugdwerkbeleid zal dus verschillen van overheidsniveau tot overheidsniveau.

Het jeugdwerkbeleid sluit sterk aan bij een aantal "verwante" beleidskavels. Hier kan een andere vorm van complementariteit geduid worden. Dit geldt in het bijzonder voor de aansluiting

ting van het jeugdwerkbeleid op het *Sociaal Impulsfonds*, de organisatie van de *buitenschoolse kinderopvang* en de federale *preventie- en samenlevingscontracten*. Maar als *jeugdcategoryaal* beleid is het uiterst belangrijk dat de beleidskruispunten met belangrijke sectoren goed ingericht worden: complementariteit op de horizontale as (*onderwijs, cultuur, welzijn, sport, ruimtelijke ordening, verkeer ...*).

Een andere vorm van complementariteit is de aandacht voor een goede verhouding tussen het *particuliere* en het *overheidsinitiatief*. Ook voor deze relatie wordt het begrip *subsidiariteit* gebruikt, in de betekenis dat de overheid niet zelf optreedt (*organiseert, uitvoert ...*) indien een particuliere partner de beoogde activiteit vervult. Deze terughoudendheid vermijdt concurrentie en overlapping met particuliere initiatieven. Anderzijds is het ondertussen een realiteit dat zeker in het ruime sociale en culturele veld, er heel wat overheidsinitiatieven werkzaam zijn, dikwijls op terreinen waar het particuliere aanbod niet of nauwelijks aanwezig is of waar zich een andere duidelijk gemotiveerde nood stelt.

Door een permanente aandacht voor de complementariteit in zijn verschillende dimensies wordt het jeugdwerkbeleid een geïntegreerd onderdeel van een ruimer Vlaams beleidsproject.

9. Beklemtone van een aantal beleidskwaliteiten

Elk beleidsplan mondt uit in een aantal zeer concrete beleidsinstrumenten: decreten, instellingen, communicatiestructuren, sturingsmechanismen enz. Bij de kwaliteit van deze instrumenten wil het Vlaamse JWBP enkele *beleidstechnische* kwaliteiten beklemtonen en als extra toets bij een latere beleidsanalyse of –evaluatie naar voor schuiven.

- het Vlaamse jeugdwerkbeleid beoogt een democratiserend en participatie-stimulerend effect;
- overheidsbeleid is een complexe aangelegenheid. Het Vlaams jeugdwerkbeleidsplan wil heel duidelijk streven naar doorzichtigheid, begrijpelijkheid en duidelijkheid, zowel op het niveau van visie en doelstellingen als voor de diverse beleidsinstrumenten (*decreten, uitvoeringsbesluiten, omzendbrieven enz.*). Dit zal voor sommige documenten een hertaling vragen maar ook de uitbouw van een intensief communicatienetwerk eisen;
- variatie en diversiteit zijn belangrijke kwaliteiten van het Vlaamse jeugdwerkeraanbod en zullen als belangrijke criteria bij de evaluatie van het beleid gebruikt worden. Het behoud van deze diversiteit maar zeker ook het stimuleren van meer variatie in het aanbod, de methodes en de werkvormen horen bij dit criterium;

Kortom, we streven naar duidelijke en hanteerbare regelgeving, die te toetsen is aan deze negenproef. De vereiste van de beleidskwaliteiten moet communicatieve planning garanderen, efficiëntie nastreven en een goede verhouding weergeven tussen doestellingen en ingezette middelen.

De algemene doelstellingen

Door het geloof in de jeugd en het jeugdwerk, wil dit jeugdwerkbeleidsplan een wervend karakter hebben. Het gaat uit van het 'nu', maar heeft de ambitie om het jeugdwerk – en in extenso de jeugd - de kracht, de geloofwaardigheid, de middelen en het perspectief te bieden dat het verdient. Elke poging tot verandering en/of sturing moet daarom de negenproef kunnen doorstaan.

Uit al het voorgaande zijn de algemene doelstellingen te distilleren. Verderop in dit plan worden deze vertaald naar concrete doelstellingen. Het is niet zo dat er rechte lijnen te trekken zijn tussen de algemene en de concrete doelstellingen. Al naargelang het instrument dat behandeld wordt, worden immers één of meerdere algemene doelstellingen gerealiseerd. Tegelijk is het behalen van een algemene doelstelling afhankelijk van de realisatie van verschillende concrete doelstellingen.

Voor het gemak van de lezer zetten we hier de algemene doelstellingen op een rij:

- Algemeen:
  - implementeren van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens
  - implementeren van het Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind
  - concretiseren van het 'rechtsdenken' in functie van kinderen en jongeren
  - voor de visie, de doelstellingen en de diverse beleidsinstrumenten van het Vlaams jeugdwerkbeleidsplan, streven naar doorzichtigheid, begrijpelijkheid en duidelijkheid
  - complementariteit en subsidiariteit tussen de verschillende overheden, tussen overheid en jeugdwerk én tussen jeugdwerk en andere sectoren, versterkt door een goede onderlinge communicatie
- Beleidsmatig:
  - centraal plaatsen van communicatie en participatie
  - organiseren van een systematische en doelgerichte relatie met de betrokkenen
  - creëren van betrokkenheid
  - ijveren voor meer fysieke, mentale en beleidsruimte voor kinderen, jongeren en jeugdwerk
  - scheppen van optimale omstandigheden om de kwaliteiten van jonge mensen te ontwikkelen
  - creëren van / ruimte laten voor eigentijdse netwerken en samenwerkingsverbanden
- Op vlak van jeugdwerk:
  - jeugdwerk voor alle kinderen en jongeren toegankelijk maken
  - een breed, gevarieerd en toegankelijk jeugdwerkaanbod in heel Vlaanderen mogelijk maken
  - de specifieke kwaliteiten van het jeugdwerkaanbod stimuleren en optimaliseren
  - stimuleren van de culturele diversiteit en internationalisering van het jeugdwerk
  - verduidelijken en versterken van de maatschappelijke en pedagogische relevantie van het jeugdwerk
  - interne pedagogische, methodologische en organisatorische reflectie op het jeugdwerk maken
  - beogen van een democratiserend en participatie-stimulerend effect van het jeugdwerkbeleid
- Op vlak van jeugd:
  - stimuleren van de expressiviteit van de jeugd

Vertaald naar de beleidsinstrumenten geeft dit:

Hieronder staan de concrete doelstellingen zoals die voor de rest van de legislatuur worden voorop gesteld. Naast elke doelstelling staat ook welk concreet beleidsinstrument er zal moeten worden gecreëerd of aangepast om de doelstelling te realiseren.

Bij elke doelstelling staat trouwens telkens een concrete timing en de raming nieuwe uitgaven

In hoofdstuk I (de status van dit jeugdwerkbeleidsplan) stond bovendien te lezen dat dit jeugdwerkbeleidsplan een verhaal is dat gedurende de uitvoering nog kan worden veranderd, afhankelijk van de verdere inspraak of concrete problemen die zich voordoen. Onderstaande doelstellingen zijn dan ook niet definitief. Wanneer de doelstelling wordt aangepakt kunnen de nieuwste bevindingen de doelstellingen anders inkleuren. Ongetwijfeld zal het wel zo zijn dat de grote lijnen van ons verhaal (onze negenproef) gelijk blijven.

1. Nieuw te maken instrumenten

Doelstelling 1:

Een **regelmatig structureel overleg** moet **de complementariteit tussen de beleidsniveaus** (de steden en gemeentes, de VGC, de provincies, de Vlaamse Gemeenschap) ten goede komen. Hiervoor wordt een trimesterieel overleg opgestart tussen het VVSG, de VVJ, de VVP, een vertegenwoordiging van de jeugdraden op de diverse beleidsniveaus, de afdeling jeugd (en sport) en de vertegenwoordigers van de minister van Jeugd. Deze overlegstructuur moet o.a. klaarheid scheppen in de beweeglijke boven- en ondergrenzen, de afstemming van de verschillende uitleendiensten en reglementen (b.v. experimenteel jeugdwerk,...), de eenduidige interpretatie van decreten en wetten én de taakverdeling in het kader van de bovenlokale jeugdinfrastructuur.

Timing: vanaf januari 2001, trimestrieel

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 2:

Er is duidelijk nood aan de uitwerking van eigentijdse en gedifferentieerde **participatietechnieken**, uitwisseling van de reeds bestaande methodieken, doorstroming van de verzuchtingen en behoeften naar de bevoegde beleidsniveaus, terugkoppeling vanuit die beleidsniveaus **en informatie** naar het jeugdwerk toe. Steden, gemeentes, de VGC, de provincies en de Vlaamse gemeenschap moeten hierin worden begeleid en geoacht. Participatie, terugkoppeling en het deskundigheidsaspect daarbinnen, moeten worden bevorderd. Bij het participatie- en informatieluik krijgen de nieuwe media de plaats die hun toebehoort.

Timing: 2001, in het kader van het debat rond de nieuwe bovenbouw van het Vlaamse jeugd(werk)beleid

Raming nieuwe uitgaven: vanaf 2001 jaarlijks 20 miljoen voor informatie, participatie en studie (zie ook doelstelling 3)

Doelstelling 3:

Het is duidelijk dat de administratie, de jeugdraad en alle jeugdwerkactoren behoefte hebben aan meer en beter onderzoek of studie over de jeugd en het jeugdwerk (o.a.

- Structureel overleg complementariteit tussen de beleidsniveaus

- Steunpunt
- Nieuwe media

- Onderzoek of studie

een degelijk behoefteonderzoek ter voorbereiding van een volgend Vlaams Jeugdwerkbeleidsplan). Hieraan zal, meer dan in het verleden, aandacht worden besteed. Er is nood aan een centraal punt voor centralisatie en ontsluiting van onderzoeksgegevens.

Timing: permanente aandacht

Raming nieuwe uitgaven: zie doelstelling 2 betreffende informatie en participatie

Doelstelling 4:

De Vlaamse Gemeenschap zal met de verzekeringsmaatschappijen onderhandelen over goede en **betaalbare basisverzekeringen voor het jeugdwerk i.v.m. infrastructuur, burgerlijke aansprakelijkheid van de vrijwilligers en de deelnemers,** ...

Timing: 2002-2004

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 5:

Het statuut van de vrijwilliger: In 2001 wordt het jaar van de vrijwilliger georganiseerd. In dat kader zal de Vlaamse Regering overleg plegen met de federale regering. In samenwerking met de socio-culturele sector wordt er een actieplan uitgewerkt over en ter promotie van het vrijwilligerswerk. Alle decreten moeten voldoende aandacht besteden aan de plaats van de vrijwilliger. Indien mogelijk wordt ook in het kader van het Europees voorzitterschap de vrijwillige jeugdwerker centraal gesteld. In de schoot van de Vlaamse Regering is ook een werkgroep actief i.v.m. semi-atorale arbeid: ook deze werkgroep kan van belang zijn voor het jeugdwerk.

Timing: 2001

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 6:

Het statuut van de gemeentelijke jeugdconsulent: Om het lokaal jeugd(werk)beleid te versterken, zal er worden gezocht naar mogelijkheden om **het statuut van de gemeentelijke jeugdconsulent** te verbeteren. Op deze manier moeten de Jeugdconsulenten een volwaardige plaats krijgen in de administratie van alle Vlaamse steden en gemeentes. Zo kan er werk gemaakt worden van wat meer continuïteit, visieopbouw en uitstraling. De jeugdconsulent heeft recht op een plaats naast de cultuurfunctionarissen, integratieambtenaren, ombudsmannen en -vrouwen, ... Misschien kan in dit kader gewerkt worden aan een deontologische code.

Timing: ten laatste 2004

Raming nieuwe uitgaven: voorlopig onbekend

Doelstelling 7:

A. Experimenteel en vernieuwend jeugdwerk: het sinds februari 2000 vigerende reglement voor het subsidiëren van **experimenteel of vernieuwend jeugdwerk** wordt permanent geëvalueerd en desgevallend ten laatste in 2002 in een decreet of een besluit van de Vlaamse regering gegoten. Op de afdeling jeugd (en sport) zal

- Basisverzekering voor het jeugdwerk

- Het jaar van de vrijwilliger
- Europees voorzitterschap
- De diverse decreten

- een besluit van de Vlaamse regering of een decreet betreffende het subsidiëren van experi-

de nodige man- of vrouwkracht worden vrijgemaakt om het multiplicatorgegeven rond de nieuwe methodieken en de begeleiding van de experimentele initiatieven mogelijk te maken. Bij evaluatie is complementariteit met de andere beleidsniveaus een aandachtspunt.

Timing: ten laatste 2003

Raming nieuwe uitgaven: 20 miljoen, vanaf 2001 jaarlijks 35 miljoen (zie ook doelstelling 9 betreffende de versterking van de afdeling jeugd (en sport))

B. Binnen een nieuw decreet houdende erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk moeten de mogelijkheden voor het landelijk jeugdwerk om experimentele of vernieuwende projecten te starten éénvoudiger en flexibeler worden gemaakt.

Timing: 2001, gekoppeld aan het nieuwe decreet houdende erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk

Raming nieuwe uitgaven: geen

Doelstelling 8:

Individuele jongeren of groepen van individuele jongeren moeten de kans krijgen een cultureel project of evenement te organiseren. Hiertoe wordt een **subsidierglement i.v.m. artistieke producten en projecten door en voor jongeren** in het leven geroepen. Dit subsidiereglement zal gedurende de eerste 3 jaar regelmatig worden geëvalueerd en desgevallend ten laatste in 2002 in een decreet of een besluit van de Vlaamse regering gegoten. Op de afdeling jeugd (en sport) zal de nodige man- of vrouwkracht worden vrijgemaakt om het multiplicatorgegeven rond eventuele methodieken en de begeleiding van de individuele jongeren of groepen van individuele jongeren mogelijk te maken. Bij de evaluatie is de complementariteit met de andere beleidsniveaus een aandachtspunt.

Timing: reglement in 2000, decreet of besluit van de Vlaamse regering in 2003

Raming nieuwe uitgaven: 7 miljoen, vanaf 2001 jaarlijks 10 (zie ook doelstelling 9 betreffende de versterking van de afdeling jeugd (en sport))

menteel of vernieuwend jeugdwerk
- de afdeling jeugd (en sport)

- decreet houdende erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk

- nieuw decreet of besluit van de Vlaamse regering houdende de subsidiëring van artistieke producten en projecten door en voor jongeren
- de afdeling jeugd (en sport)

2. Afdeling jeugd en sport

Doelstelling 9

Versterking van de afdeling jeugd (en sport): Het spreekt vanzelf dat de coördinerende functie van de afdeling binnen het geïntegreerd jeugdbeleid evenzeer de opdracht van het personeel zal bezwaren. De Vlaamse regering onderneemt daarom stappen om het personeelsbestand van de afdeling jeugd (en sport) dringend uit te breiden. Deze personeelsuitbreiding moet ervoor zorgen zodat de administratieve, inhoudelijke, informatieve, internationale, ... functies op een volwaardige wijze kunnen ingevuld worden. De afdeling jeugd (en sport) moet de inspectie- en reflectieopdrachten opnieuw ten volle kunnen uitoefenen. Gevolg moet zijn dat de afdeling het jeugdwerk beter inhoudelijk kan opvolgen en zich niet meer hoeft te beperken tot de cijfermatige benadering.

Timing: eind 2001

Raming nieuwe uitgaven: vanaf 2001 20 miljoen bijkomende middelen

Doelstelling 10

Er moet een **heldere omschrijving komen van de opdrachten van de afdeling Jeugd (en Sport).**

Timing: samen met het debat over de nieuwe bovenbouw en het opstellen van het eerste Vlaams Jeugdbeleidsplan, in de loop van 2001

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 11

De splitsing van de afdeling jeugd en sport: Het samenbrengen van de sectoren jeugd en sport binnen één afdeling was op zijn minst een onlogische keuze. Het jeugd-beleid, als duidelijk culturele materie heeft de ambitie om categoriaal te werken. Jeugd-beleid beslaat meer en meer ook welzijn, onderwijs, ruimtelijke ordening... Daarom moet de afdeling jeugd en sport gesplitst worden in een afdeling jeugd en een afdeling sport.

Timing: 2001 – 2002

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 12

De afdeling Jeugd (en Sport) moet **duidelijk en klantvriendelijk communiceren.** Er moeten dus mogelijkheden geboden worden om de contacten op het terrein te versterken.

Timing: een permanente aandacht

Raming nieuwe uitgaven: zie doelstelling 9 (de versterking van de afdeling jeugd (en sport))

- De afdeling Jeugd (en Sport)

- De afdeling Jeugd (en Sport)
- Bovenbouw van het Vlaams jeugd(werk)beleid

- De afdeling Jeugd (en Sport)

- De afdeling Jeugd (en Sport)

Doelstelling 13

Het is belangrijk dat de afdeling Jeugd (en Sport) zijn bondgenootschap met de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap versterkt door het aanbieden van een goede coaching. De huidige relatie tussen de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap en de afdeling Jeugd (en Sport) kan ongetwijfeld nog worden versterkt, zonder de autonomie van deze jeugdraad in het gedrang te brengen.

Timing: 2001, in het kader van het debat rond de nieuwe bovenbouw van het Vlaamse jeugd(werk)beleid

Raming nieuwe uitgaven: zie doelstelling 9 (de versterking van de afdeling jeugd (en sport))

- De afdeling Jeugd (en Sport)
- De Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap
- Bovenbouw van het jeugd(werk)beleid

3. Het lokaal jeugdwerk

Doelstelling 14:

Een gewijzigd decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid moet diverse openingen creëren die een breed beleid mogelijk maken. Onderstaande doelstellingen zijn bij een herschrijven van het decreet essentieel.

Voor de **verdeling van de middelen** over de steden en gemeentes zijn, naast het aantal kinderen en jongeren en een aantal jeugdspecifieke indicatoren inzake kansarmoede, bijkomende criteria niet nodig. De middelen die via dit decreet aan de gemeentebesturen worden toegekend, kunnen niet worden aangewend voor zaken die het strikte jeugdwerk overstijgen.

- A. De gemeentebesturen moeten **vernieuwing en experimenten** stimuleren. Aandacht hebben voor **jeugdcultuur** hangt hier nauw mee samen.
- B. Het **prioriteitenbeleid** moet een echt, niet geïnstitutionaliseerd prioriteitenbeleid worden. Het prioriteitenbeleid kan niet langer gebruikt worden voor de structurele ondersteuning van bepaalde jeugdwerkverenigingen of projecten. Bij zo'n prioriteitenregeling is de coaching van bovenuit (landelijk jeugdwerk, VVJ, ADJ, steunpunt, afdeling Jeugd en Sport) heel belangrijk. Alle gemeentebesturen moeten zich op de prioriteitenregeling kunnen inschrijven. Als prioriteit voor het eerste jeugdwerkbeleidsplan wordt **'ruimte voor kinderen, jongeren en het jeugdwerk'** vooropgesteld
- C. Om een prioriteitenregeling te kunnen voeren moeten er evenwel structurele garanties zijn dat er minstens evenveel middelen voor **de bijzondere doelgroepen** (allochtonen, kansarme jongeren, ...) worden voorbehouden. Deze extra middelen moeten op basis van jeugdspecifieke kansarmoede-indicatoren worden verdeeld onder de steden en gemeentes. De huidige garantieregeling voor WKJ's kan worden afgebouwd op voorwaarde dat er werk wordt gemaakt van de afstemming van de jeugdgevoelige beleidssectoren, er afstemming komt van de verschillende werksoorten binnen het jeugdwerk, er afstemming komt binnen de subsector naar maatschappelijke kwetsbaren, er voldoende inhoudelijke en financiële ondersteuning naar de bijzondere doelgroepen blijft komen. De klemtoon moet op de positieve benadering van de bijzondere doelgroepen komen te liggen.
- D. **Intergemeentelijke samenwerking** blijft belangrijk, maar hoeft niet extra gehonoreerd, laat staan verplicht te worden. Het pact tussen de gemeentebesturen en de Vlaamse overheid, en het nieuwe decreet op het provinciale jeugdwerkbeleid kunnen aan de intergemeentelijke samenwerking waarschijnlijk meer impulsen geven. De bijzondere plaats die de Vlaamse Gemeenschapscommissie inneemt moet niet enkel haar vertaling vinden in het decreet zelf, maar vooral in de overlegstructuren tussen de verschillende overheden.
- E. **Kadervorming** blijft een belangrijk gegeven, doch niet in die mate dat het ook in een concreet cijfer moet worden vertaald. Het landelijk jeugdwerk blijft een unieke rol als leverancier van de kadervorming spelen en kan hierin mogelijks worden aangevuld door het grootstedelijk initiatief (Gent, Antwerpen en de VGC) en provinciale jeugdwerkinitiatieven.
- F. Ook de steden en gemeentes moeten **internationale ervaringen en uitwisseling** mogelijk maken.
- G. De **verhouding particulier versus overheidsinitiatief** moet door een betere communicatieve planning worden uitgeklaard. Er kan geen overheidsinitiatief worden opgezet, wanneer er een kwalitatief sterk particulier initiatief actief is.
- H. Toegankelijkheid van het jeugdwerk is een absoluut aandachtspunt

- Herwerking decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid
- Bovenbouw van het jeugd(werk)beleid

Timing: 2000, bij de herwerking van het decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid. De grote inhoudelijke en financiële principes van de herwerking kunnen reeds onmiddellijk na de goedkeuring van het Vlaams jeugdwerkbeleidsplan aan de gemeentebesturen bekend worden gemaakt. Op deze wijze kunnen de gemeentebesturen het planningsproces reeds starten.

Raming nieuwe uitgaven: minstens 100 miljoen extra vanaf 2002 (dus jaarlijks minstens 614 miljoen vanaf 2002)

Doelstelling 15:

A. Participatie mag niet alleen een verplicht nummer zijn bij de opmaak van het jeugdwerkbeleidsplan, het moet voor alle gemeentebesturen een permanent aandachtspunt worden.

Timing: 2000, bij de herwerking van het decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid

Raming nieuwe uitgaven: zie 2 en 14

B. Inspraak is een gegeven voor alle kinderen en jongeren, en niet alleen van de jeugdraad. Wil men alle kinderen en jongeren betrekken dan zal men ook ad hoc inspraak organiseren rond zaken die kinderen en jongeren direct aanbelangen (de aanleg van een skatepark of een speelplein, de inrichting van een speelstraat, ...).

Timing: 2000, bij de herwerking van het decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid

Raming nieuwe uitgaven: zie 2 en 14

C. Ook aan de terugkoppeling van de beleidsvoerders moet gewerkt worden. Het gemeentelijk of stedelijk jeugdwerkbeleidsplan is hierbij niet alleen een doel, maar ook een middel.

Timing: 2000, bij de herwerking van het decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid

Raming nieuwe uitgaven: : zie 2 en 14

Doelstelling 16:

De gemeentebesturen moeten extra aandacht besteden aan de **doorzichtigheid** (leesbaarheid, hanteerbaarheid) van hun communicatieve planning en hun beleidsdocumenten: regelgeving, jeugdwerkbeleidsplannen, werkingsverslagen, jaarplannen en begroting.

Timing: permanente aandacht

Raming nieuwe uitgaven: zie 2 en 14

- Herwerking decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid
- Bovenbouw van het jeugd(werk)beleid

- Herwerking decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid

Doelstelling 17:

Inhoudelijke centrale sturing vanuit de Vlaamse gemeenschap is mogelijk door verdere uitbouw van het dialoogprincipe en via de uitwerking van een aantal inhoudelijke thema's. De Vlaamse gemeenschap kan in zijn uitvoeringsbesluiten de inhoudelijke vereisten van de plannen, jaarplannen en werkingsverslagen sterker gaan sturen. Bijkomende coaching van de gemeentes is nodig op het vlak van informatie, communicatie, participatie, ruimte en bijzondere doelgroepen.

Timing: 2000, bij de herwerking van het decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 18:

Een **geïntegreerd jeugdbeleid** op lokaal vlak. Er moeten impulsen komen waardoor de gemeentebesturen diverse plannen, die door de Vlaamse of federale overheid decretaal of wettelijk zijn bepaald (Buitenschoolse Kinderopvang, Sociaal Impulsfonds, veiligheids- en samenlevingscontracten, lokale, cultuurbeleidsplannen, ruimtelijke structuurplannen, ...), beter op elkaar afstemmen. Het jeugdwerk moet in de afstemming van de verschillende plannen worden beschermd. De grote massa aan vrijwilligers, de permanente doorstroming van nieuwe mensen en de specificiteit en techniciteit van de dossiers, vragen om bewaking van de continuïteit. Ook in het kader van het pact met de gemeentebesturen zal hieraan aandacht besteed worden.

Timing: permanente aandacht, 2000: bij de herwerking van het decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid alsook bij de opmaak van het Vlaams jeugdbeleidsplan

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 19:

De faciliteitengemeentes: Er komt een verhoging van de werkingsmiddelen van VZW de Rand zodat een bijkomend jeugdwerker kan aangeworven worden voor de faciliteitengemeentes in de Brusselse rand.

Timing: 2002

Raming: zie doelstelling 14

- Herwerking decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid

- Bovenbouw van het jeugd(werk)beleid
- Herwerking van het decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid
- het Vlaams jeugdbeleidsplan
- Bovenbouw van het jeugd(werk)beleid
- BKO
- SIF
- Veiligheids- en samenlevingscontracten
- Lokale cultuurbeleidsplannen
- Ruimtelijke structuurplannen
- Het pact tussen de Vlaamse gemeenschap en de gemeentebesturen
- Milieuconvenanten
- ...

- Jeugdwerk in de faciliteitengemeentes

4. Het provinciaal jeugdwerk

Doelstelling 20

Het decreet houdende subsidiëring van provinciebesturen inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid wordt herbekeken en gewijzigd rekening houdend met onderstaande vaststellingen:

- A. Het decreet provinciaal is nu teveel een kopie van het decreet lokaal. Het moet herschreven worden in functie van de eigen rol van de provincies (cf. bijlage over de complementariteit). Belangrijke functies van de provincies op het jeugdwerkvlak zijn dan ook: (1) het ondersteunen of coachen van natuurlijk gegroeide initiatieven en samenwerkingsverbanden, (2) het mee mogelijk maken en financieren van bovenlokale jeugdinfrastructuur (jeugdverblijfcentra, bivakhuizen, vormingscentra, jeugdcultuurcentra met regionale uitstraling, ...), (3) het ondersteunen van het regionale en provinciale jeugdwerk (dus ook de gehandicaptenwerkingen) én (4) het ondersteunen van vernieuwend en experimenteel jeugdwerk op het provinciaal vlak.
- B. De manier waarop de werkingen met gehandicapten provinciaal worden ondersteund moet worden herbekeken. De onbeperkte garantieregeling voor jeugdwerkinitiatieven voor kinderen en jongeren met een handicap is immers ongelukkig. Bovendien staat er geen einddatum op deze garantieregeling. In elk geval moeten de garanties voor voornoemde jeugdwerkinitiatieven worden gedeblokkeerd. Tegelijk moet de algemene doestelling van de toegankelijkheid voor alle kinderen en jongeren bewaakt worden.
- C. Een looptijd van 6 jaar voor de provinciale jeugdwerkbeleidsplannen wordt als lang ervaren, ondanks de grondige evaluatie die voorzien is halverwege de termijn. Het is allicht best die evaluatie af te wachten en dan verder te zien.
- D. De provincies kunnen een (ruim) jeugdbeleid voeren, mits garanties voor de ondersteuning van het jeugdwerkbeleid (zodat het niet in het gedrang zou komen in het grotere geheel).
- E. De **verhouding particulier versus overheidsinitiatief** moet door een betere communicatieve planning worden uitgeklaard. Er kan geen overheidsinitiatief worden opgezet, wanneer er een kwalitatief sterk particulier initiatief actief is.

- Het decreet houdende subsidiëring van provinciebesturen inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid
- Bovenbouw van het jeugd(werk)beleid

Timing: 2001

Raming nieuwe uitgaven: onbekend

5. Het landelijk jeugdwerk

Doelstelling 21

Veruit één van de meest eensluidende conclusies is de wil om te komen tot een aanpassing van het nog jonge **decreet houdende erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk**.

Met het oog op de wijziging van voornoemde decreet werden reeds volgende aandachtspunten naar voor geschoven:

- A. In het vernieuwde decreet moet een nieuw subsidiesysteem uitgewerkt worden, vertrekkende van een enveloppefinanciering.
- B. Het decreet moet rekening houden met de complementariteit van de verschillende beleidsniveaus. Het landelijk jeugdwerk heeft onder meer een ondersteunende functie, naar jongeren toe, naar organisaties, maar ook naar overheden.
- C. Er is nood aan een instrument waarmee de landelijke relevantie van een jeugdinitiatief kan worden afgewogen. Hierbij zullen, naast het bereik (de grootte of omvang) van het jeugdwerkinitiatief, ook de herkenbaarheid en de eenheid van de organisatie een rol spelen. Op een of andere manier moet continuïteit kunnen verzekerd worden.
- D. De internationale (vanzelfsprekend complementair met andere regelingen ter zake) en intersectoriële mogelijkheden (basiserkenning) moeten worden onderzocht.
- E. De negatieve effecten van de verzuiling moeten verholpen worden.
- F. Een prioriteitenregeling, bepaald door de minister en tijdelijk van aard, kan binnen dit decreet de nodige meerwaarde bieden. Zo'n prioriteitenregeling is vanzelfsprekend niet verplichtend. Bijzondere aandacht moet er komen voor de aandacht voor noodzakelijke opvolging en de multiplicatoreffecten.
- G. Het landelijk jeugdwerk moet de kansen krijgen om flexibeler met samenwerkingsverbanden om te springen.
- H. Binnen een nieuw decreet houdende erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk moeten de mogelijkheden voor het landelijk jeugdwerk om experimentele of vernieuwende projecten te starten éénvoudiger en flexibeler worden gemaakt.
- I. De plaats van de werkingen voor de bijzondere doelgroepen en de financiering van deze initiatieven moet worden geëvalueerd.
- J. Het beleidsplan, het werkingsverslag en de hantering van deze documenten door het jeugdwerk zelf en de afdeling jeugd (en sport), moeten instrumenten worden om de kwaliteit te bevorderen.
- K. De verhouding particulier versus overheidsinitiatief moet door een betere communicatieve planning worden uitgeklaard. Er kan geen overheidsinitiatief worden opgezet, wanneer er een kwalitatief sterk particulier initiatief actief is.

Timing: opstart werkzaamheden in september 2000, ingang nieuw decreet 01/01/2002. Deze werkzaamheden zijn gelinkt aan de eerste fase van de hertekening van de bovenbouw en de aanpassing van het decreet op de Vlaamse Jeugdraad.

Raming nieuwe uitgaven: 0 + middelen noodzakelijk voor de invoering CAO

- Decreet houdende erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk

Doelstelling 22

In het kader van de werkzaamheden rond een nieuw decreet houdende erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk wordt het **detachingsgegeven** geëvalueerd en desgevallend gewijzigd of zelfs afgeschaft.

Er is immers nood aan een eenduidig beeld over de doelstellingen en de meerwaarde van het detacheringssysteem. Zo wordt de relatie met onderwijs geapprecieerd, maar is er duidelijk geen eensgezindheid over hoe het nu verder moet. De meningen variëren tussen de afschaffing van het systeem, over de versoepeling van de regelgeving, en de uitbreiding van het contingent gedetacheerden. Overleg hierover moet worden opgezet zodanig dat eindelijk eens knopen kunnen worden doorgemaakt. In afwachting van deze beslissing, moet de procedure in elk geval administratief worden verlicht en moet de leeftijdsgrens worden afgeschaft. Daarnaast vinden nogal wat initiatieven dat ook uit andere sectoren detachering mogelijk moet zijn. De vele mogelijkheden tot detachering, al of niet geregeld, zijn onvoldoende gekend.

Timing: opstart werkzaamheden in september 2000, gekoppeld aan de werkzaamheden rond het decreet houdende erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk

Raming nieuwe uitgaven: -

Doelstelling 23:

De Vlaamse gemeenschap zal zo maximaal mogelijk **de diversiteit van het landelijk jeugdwerk** proberen te garanderen. Ongetwijfeld zal het reglement betreffende experimenteel en vernieuwend jeugdwerk hier een belangrijke rol in.

Timing: permanente aandacht

Raming nieuwe uitgaven: geen

Doelstelling 24:

Het geheel van **Kadervorming en attestering** wordt geëvalueerd en desgevallend aangepast.

Timing: gezien de duidelijk link met het landelijk jeugdwerk, wordt dit in het zog van het decreet landelijk aangepakt.

Raming nieuwe uitgaven: 0

- Detachering
- Decreet houdende erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk

- Decreet houdende erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk
- Decreet of besluit van de Vlaamse Regering houdende de subsidiëring van experimenteel of vernieuwend jeugdwerk

- Kadervorming en attestering

6. ADJ

Doelstelling 25:

Wat betreft de **werking van ADJ** moet rekening gehouden worden met onderstaande vaststellingen:

- A. Beheersovereenkomst moet voldoende ruimte laten om vlot in te kunnen spelen op proces van hertekende bovenbouw vermits de relatie met o.a. het steunpunt moet bekeken worden.
- B. ADJ moet blijven zorgen voor de materiële voorwaarden zodat het jeugdwerk 'zijn ding' kan blijven doen buiten de eigen locatie.
- C. Hiertoe moet het aanbod (o.a. op het vlak van uitleen van tenten) van de uitleendienst verbeterd worden. Dit veronderstelt tevens een goede droogloods.
- D. Er moet een duidelijke definiëring komen van de functie als dienstverlener op vlak van materiële dienstverlening en accommodatie voor vorming.
- E. De know-how op vlak van jeugdtoerisme moet niet alleen verder worden opgebouwd maar ook gedispachtet (ook via o.a. overleg) naar de verschillende belanghebbenden. Een versterking van de advies- en informatiefunctie is daarom essentieel (cfr. Kampeerrepertorium)
- F. De complementariteit tussen de eigen uitleendienst en de gemeentelijke en provinciale uitleendiensten moet voorwerp worden van een haalbaarheidsonderzoek en desgevallend van concrete afspraken.

Timing:

- opmaak nieuwe beheersovereenkomst: 2000
- gekoppeld aan de werkzaamheden rond de nieuwe bovenbouw van het Vlaams Jeugd(werk)beleid (2000-2004)

Raming nieuwe uitgaven: 12.000.000 en een volgehouden inspanning op vlak van tenten; droogloods

Doelstelling 26:

ADJ moet inspanningen leveren om zijn doelgroep dichter bij de werking te betrekken.

Timing: gekoppeld aan de werkzaamheden rond de nieuwe bovenbouw van het Vlaams Jeugd(werk)beleid (2000-2001)

Raming nieuwe uitgaven: zie 23

- ADJ
- Bovenbouw van het jeugd(werk)beleid

- ADJ

7. De bovenbouw

Doelstelling 27:

Binnen de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap worden er gesprekken gevoerd over **de nieuwe bovenbouw van het Vlaams jeugd(werk)beleid**. Het resultaat van deze gesprekken zal als basis dienen voor een gezamenlijke denkoefening (o.a. over de verhouding en de taakverdeling) tussen het werkveld, de administratie, steunpuntachtige organisaties als JINT, VVJ en ADJ én de beleidsverantwoordelijken. In de loop van 2001 en 2002 moet deze nieuwe bovenbouw dan geleidelijk aan gestalte krijgen. Belangrijk gegeven binnen deze nieuwe bovenbouw wordt de oprichting van een **autonom steunpunt jeugd(werk)**

Ook de informatie over en met jeugdwerk, de communicatie en de inspraak én onderzoek over voor naar jeugd(werk) zijn hier belangrijke aspecten. De hertekening van de bovenbouw is dan ook evident gelinkt aan doelstelling 2.

Timing: eerste fase 2000-2004, grotendeels gelijklopend met de herwerking van het decreet houdende de erkenning en subsidiëring van het landelijk georganiseerd jeugdwerk (cf. het debat rond de coördinatieorganismen aldaar).

Raming nieuwe uitgaven: 3 miljoen extra

Doelstelling 28:

In het kader van de denkoefeningen rond de nieuwe bovenbouw van het Vlaams jeugd(werk)beleid zal ook **de werking van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap** worden herwerkt. De herwerking moet rekening houden met onderstaande vaststellingen:

- A. De behoefte aan een adviesstructuur voor het jeugdwerk blijft gelden. Niettemin is de verzuilde samenstelling van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap achterhaald. De legitimiteit van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap kan verhoogd worden door meer jeugdwerkverenigingen bij de werking te betrekken en door, via allerlei participatietechnieken, te proberen meer kinderen en jongeren te bereiken. Ook een hogere complementariteit tussen de jeugdraden op de verschillende niveaus kan de legitimiteit van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap ten goede komen.
- B. Inhoudelijk moet de huidige VPIJ-werking moet gegarandeerd blijven evenals de noodzakelijke inhoudelijke ondersteuning gezien de techniciteit van het internationale. Daarnaast moet de VPIJ-werking integraal deel gaan uitmaken van de jeugdraadwerking.
- C. De Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap heeft nood aan meer werkingsmiddelen, meer administratieve en inhoudelijke ondersteuning. De autonomie van de Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap moet evenwel gevrijwaard blijven.
- D. De Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap moet er naar streven zijn communicatie te verbeteren.

Timing: eerste fase 2000-2004 zie ook doelstelling 25

Raming nieuwe uitgaven: Zie doelstelling 9 betreffende de versterking van de afdeling jeugd (en sport), doelstelling 2 betreffende informatie en participatie en doelstelling 25 betreffende de bovenbouw van het Vlaams jeugd(werk)beleid

- De bovenbouw van het Vlaams jeugd(werk)beleid
- De Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap
- De afdeling Jeugd en Sport
- Een steunpunt
- JINT
- ADJ
- VVJ

- De bovenbouw van het Vlaams jeugd(werk)beleid
- De Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap
- VPIJ
- De afdeling jeugd (en sport)
- Steunpunt
- JINT

Doelstelling 29:

De plaats van de **ad nominatim gesubsidieerde verenigingen** en de coördinatie-organismen in de nieuwe bovenbouw voor het Vlaamse jeugdwerk: In het kader van een nieuwe bovenbouw voor het Vlaamse jeugdwerk en de plaats van een steunpunt rond het jeugdwerk hierin moet worden nagedacht over de functie van structuren als het coördinatieorgaan voor Internationaal Jongerenwerk (JINT), de Vereniging Vlaamse Jeugddiensten en –consulenten (VVJ) en de Algemene Dienst voor Jeugdtoerisme (ADJ) en de coördinatie-organismen (KJR, SJV, FORUM, LJO), die zich nu reeds met de omkadering en de begeleiding van de jeugdwerksector bezig houden.

Timing: 2000-2004 zie doelstelling 25

Raming nieuwe uitgaven: zie doelstelling 25

- Ad nominatim gesubsidieerde verenigingen
- Coördinatie-organismen
- Steunpunt

Doelstelling 30:

Het **convenantsysteem** bij de ad nominatim-gesubsidieerde verenigingen, moet beter gebruikt worden. Het aantal ad nominatim-gesubsidieerde verenigingen moet zo beperkt mogelijk gehouden worden. Wanneer verenigingen passen binnen de bestaande definities en criteria voor het jeugdwerk, dan moeten ze zich inpassen in de bestaande decreten.

Timing: permanente aandacht

Raming nieuwe uitgaven: Naar aanleiding van de opmaak van nieuwe convenanten zullen ook de budgettaire consequenties worden getrokken.

- Ad nominatim gesubsidieerde verenigingen

8. Infrastructuur

Doelstelling 31:

Er is nood aan **een goede definitie van jeugdwerkinfrastructuur**. Jeugdwerkinfrastructuur mag niet verengd worden tot jeugdlokalen. Jeugdwerkinfrastructuur moet altijd geconcipieerd worden vanuit de leefwereld van kinderen en jongeren. Bij de definiëring van wat jeugdinfrastructuur is vertrekken we vanuit het gebruik en niet het beheer van de infrastructuur.

Timing: najaar 2000 - voorjaar 2001

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 32:

Er is nood aan bijkomende impulsen en **coaching van de lokale besturen en het jeugdwerk i.v.m. de hele thematiek jeugdinfrastructuur**. De gemeentebesturen moeten immers overtuigd worden van een goed infrastructuurbeleid. Deze coaching moet worden opgenomen door het nog op te richten steunpunt in samenwerking met andere deskundige actoren. Aan deze coaching moet ook een consultatiefunctie verbonden zijn.

De coaching heeft betrekking op:

- A. Kwalitatieve (o.a. rond duurzame materialen, ...), economische, bouwtechnische en juridische know-how
- B. Het creatief en jeugdig inkleden van de bestaande jeugdwerkinfrastructuur.
- C. Het opzetten van informatiestromen en vormingssessies
- D. Onderzoek naar de diverse ondersteuningsmaatregelen en de effecten die ze resorteren
- E. De inplanting van de jeugdinfrastructuur en de ruimtelijke ordening

Timing: 2001-2004

Raming nieuwe uitgaven: zie doelstelling hertekende bovenbouw

Doelstelling 33:

Er is nood aan een juridische zekerheid (**eenduidige interpretatie door de lokale besturen van decreten en wetten**) rond brandveiligheid, hygiëne, logiesverstrekkende bedrijven, ... Hierbij moet rekening gehouden worden met het jeugdspecifieke karakter van de jeugdwerkinfrastructuur. Hierover wordt tussen de kabinetten onderling maar ook tussen de verschillende beleidsniveaus een overleg opgezet.

Timing: 2001-2004

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 34:

Voor vele jeugdwerkverenigingen blijven jeugdlokalen een basisgegeven. Het jeugdwerk moet een vaste stek immers een eigen typische invulling kunnen geven.

- Definities

- Actor te definiëren al naargelang uitkomst hertekening bovenbouw

- Niet-jeugdwerkspecifieke wetgeving
- Structureel overleg tussen de beleidsniveaus

- Ontsluiting van de formele en informele ruimte

Toch moet er ook gewerkt worden aan de **ontsluiting van allerlei sport-, cultuur-, en schoolinfrastructuur** voor het jeugdwerk en voor kinderen en jongeren in het algemeen. De ontsluiting van sportaccommodatie, scholen en culturele infrastructuur voor het jeugdwerk, kinderen en jongeren moet ingebed worden in een onderling afstemmen van de buurtinfrastructuur. Ook het jeugdwerk zelf moet zijn infrastructuur durven openstellen voor andere initiatieven of jongerenprojecten of zelfs voor het socio-cultureel werk. Dit gaat vanzelfsprekend gepaard met de specificiteit van de jeugdwerkinfrastructuur.

Ook de informele ruimte moet weer voor kinderen en jongeren worden ontsloten en net als de formele ruimte kindvriendelijk worden ingevuld (bijvoorbeeld ziekenhuizen, ...). In de ontsluiting van de openbare ruimte voor kinderen en jongeren hebben de gemeentebesturen een belangrijke rol te vervullen. Bij het ontsluitingsgegeven moet rekening gehouden worden met onderstaande vaststellingen :

Timing: 2001-2004

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 35:

De **infrastructuurplanning** moet als langetermijnplanning in de lokale jeugdwerkbeleidsplannen worden opgenomen. Zo'n systematische planmatige aanpak is trouwens evenzeer belangrijk omwille van het proces dat errond wordt opgezet. De planmatige aanpak moet visie geven aan de lokale reglementering en instrumenten. Gemeentebesturen moeten vanuit de lokale situatie, inspeland op de noden en verzuchtingen, rekening houdend met lokale opportuniteiten, zelf afwegen hoeveel en welke middelen ze voor het infrastructuurbeleid willen inzetten.

Timing: 2000, bij de herwerking van het decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid.

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 36:

De provincies hebben een belangrijke rol te vervullen op het vlak van de **bovenlokale infrastructuur** : jeugdverblijfcentra, bivakhuizen, vormingscentra, bovenlokale jeugd-cultuurinfrastructuur. Hierbij is het niet de bedoeling dat de provincies op eigen initiatief gaan werken, maar dat ze ondersteunen wat van onderuit, intergemeentelijk groeit. De specifieke noden in de provincies moeten worden gerespecteerd. De taak van het ondersteunen van de bovenlokale infrastructuur moet zijn plek krijgen in de complementariteit tussen de decreten en het structureel overleg dat hierrond wordt opgezet (zie ook doelstelling 1).

Timing: 2001

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 37:

De **eigen infrastructuur van de Vlaamse Gemeenschap** (Destelheide, De Hoge Rielen, Machelen, het internationaal jeugdcentrum) kan eventueel verder uitgebouwd worden, evenwel op basis van objectief vastgestelde noden. De vanzelfsprekende zorg voor de eigen jeugdinfrastructuur (het vormingscentrum Destelheide te Dworp, het jeugdcentrum Hoge Rielen te Lichtaart en het internationaal jeugdcentrum te Brussel) wordt bestendigd.

voor het jeugdwerk en kinderen en jongeren

- Ontsluiting van de jeugdwerkinfrastructuur voor niet-jeugdwerkspecifieke verenigingen

- Decreet houdende subsidiëring van gemeentebesturen en de Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid

- Bovenlokale infrastructuur

- Decreet houdende subsidiëring van provinciebesturen inzake het voeren van een Jeugdwerkbeleid

- Infrastructuur van de Vlaamse Gemeenschap ten behoeve van het jeugdwerk

Timing: afhankelijk van de noodzaak

Raming nieuwe uitgaven: via het CINF (Cultuurinvesteringsfonds)

Doelstelling 38:

De ondersteuning van de **jeugdverblijfscentra** wordt gekaderd in een afstemming van het jeugd(werk)beleid en het beleid rond (sociaal) jeugdtoerisme. De extra aandacht voor het jeugdwerk wordt hierbij bestendigd.

- Jeugdverblijfscentra

Timing: vanaf 2002

Raming nieuwe uitgaven: jaarlijks 8 miljoen extra vanaf 2002

Doelstelling 39:

Hoewel feesten geen monopolie van de jeugd is, worden de problemen errond meestal wel gerelateerd aan de jongeren. De Vlaamse Gemeenschap zal daarom vanuit de bevoegdheid 'jeugd' initiatieven ondernemen om aan de **feest- en fuifproblematiek** een oplossing te bieden. Omdat de feest- en fuifproblematiek een gedeelde verantwoordelijkheid van de gemeentes (bijv. politiereglementen), de Vlaamse Gemeenschap (bijv. Vlaremwetgeving) en de federale overheid (bijv. billijke vergoeding, sambam) is, zullen ook de andere beleidsniveaus bij het werken aan een oplossing worden betrokken.

- Feesten en fuiven

- A. In elk geval moet de feest- en fuifproblematiek op een correcte manier in kaart worden gebracht. Hierbij wordt niet alleen het fysieke aspect belicht (de Vlaremwetgeving, de voedselhygiëne, ...) maar ook de plichtsplegingen verbonden aan het feesten en het fuiven (sabam, billijke vergoeding, allerlei taksen, ...).
- B. De bevoegdheden van de verschillende beleidsniveaus terzake moeten op elkaar worden afgestemd.
- C. De wetgeving moet worden bekeken zodat het geheel van verplichtingen doorzichtiger wordt en de wetgeving éénduidiger wordt toegepast.

Timing: 2000-2004

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 40:

I.v.m. de **jeugdcultuurinfrastructuur** moeten de regionale accommodatie en noden ter zake in kaart worden gebracht. Toch zullen we aan de centrumsteden de nodige financiële impulsen geven om een heuse jeugdcultuurinfrastructuur op te richten of verder uit te bouwen. Deze jeugdcultuurcentra moeten echte ontmoetingsplaatsen worden waar kinderen en jongeren zowel receptief als creatief, op een niet-commerciële manier met cultuur kunnen bezig zijn. Er zal gezocht worden naar een manier waarop de Vlaamse Gemeenschap, voor de jeugdcultuurinfrastructuur waarin zij geïnvesteerd heeft, blijvend de daadwerkelijke invulling van voornoemde functie kan opvolgen. Ook de ontsluiting van de bestaande culturele infrastructuur naar kinderen en jongeren heeft hier een plaats in.

- Jeugdcultuurinfrastructuur

Timing: 2000-2004

Raming nieuwe uitgaven: via CINF (cultuurinvesteringsfonds)

Doelstelling 41:

In verband met een jeugd vriendelijke ruimtelijke ordening wordt samen met het kabi-

net van de minister bevoegd voor ruimtelijke oplossing gezocht naar een oplossing voor het zich steeds scherper stellende probleem van **zonevreemde jeugd(werk)infrastructuur** (vb. jeugdverblijfcentra, bivakhuizen en jeugdlokalen, fuifzalen).

Timing: 2000-2004

Raming nieuwe uitgaven: 0

- Zonevreemde jeugd(werk)infrastructuur

9. De jeugdverblijfsinfrastructuur

Doelstelling 42

Inherent aan het functioneren van het jeugdwerk is de behoefte aan aangepaste accommodatie voor meerdaagse verblijven. Van de Vlaamse Gemeenschap mag worden verwacht, dat ze initiatiefnemers stimuleert om aan het jeugdwerk een verblijfs capaciteit te waarborgen, die meer kwaliteitsvol, veilig en toegankelijk is. Alle initiatiefnemers – zowel particulieren, als overheden - die bereid zijn om zelf te investeren in de ontwikkeling van dergelijk aanbod, moeten kunnen rekenen op specifieke stimuli in verhouding tot de geleverde kwantiteit en kwaliteit.

Het jeugdwerkbeleid terzake stimuleert het behoud en de ontwikkeling van een aanbod van accommodaties met de volgende kwalificaties:

- * geschikt voor een brede waaier van activiteiten die deel uitmaken van de jeugdcultuur met prioritaire aandacht voor kampeeractiviteiten en vormingsinitiatieven;
- * prioritair voor kinderen en jongeren in hun vrije tijd – in groepsverband of rondtrekkend, die een beperkt bedrag kunnen besteden aan een geschikt en veilig onderkomen. Omwille van de rentabiliteit kunnen centra ook openstaan voor andere doelgroepen, zij het met een positieve discriminatie voor het jeugdwerk via boekingsfaciliteiten, via tarifiering en via beschikbaarheid minimaal tijdens de schoolvakanties.
- * Grootschalig voor wat betreft de totale, relatief kleinschalig voor wat betreft de verblijfseenheden (voor groepen van ± 20 tot meer dan 100 personen);
- * met een zeer grote spreiding, variatie en vooral met voldoende capaciteit om aan de behoefte te kunnen voldoen en met bijzondere aandacht voor veiligheid, hygiëne, omgevingskwaliteit en toegankelijkheid voor gehandicapten.
- * altijd receptief, mogelijk met een eigen (natuur- en milieu-)educatief aanbod.
- * Tegelijk blijven ook de kampeerterreinen een permanent aandachtspunt

Timing: vanaf 2001

Raming nieuwe uitgaven: voorlopig onbekend

- Repertorium Kampeercentra
- decreet over de subsidiëring van gemeentebesturen en Vlaamse Gemeenschapscommissie inzake het voeren van een jeugdwerkbeleid
- decreet provinciaal jeugdwerkbeleid
- decreet jeugdverblijfcentra

Doelstelling 43

Er vindt een afstemming plaats tussen het stimuleringsbeleid inzake jeugdverblijfsinfrastructuur en het (sociaal-)toeristische vergunningenbeleid. In de mate dat het Vlaamse jeugdwerkbeleid stimulerend werkt inzake jeugdverblijfsinfrastructuur, dient deze in voldoende mate te beantwoorden aan de typediversiteit en aan de criteria inzake veiligheid en hygiëne die nu reeds worden gepromoot via het Repertorium Kampeercentra.

De Vlaamse Gemeenschap hanteert consequent een goede definitie van jeugdwerkinfrastructuur met een verblijfsfunctie, zodat die erkend en/of geïdentificeerd kan worden door de Vlaamse Gemeenschap en in provinciale of gemeentelijke jeugdwerkbeleidspannen.

- Structureel overleg tussen de betrokken beleidsinstanties
- Permanente screening in functie van het Repertorium Kampeercentra

Timing: najaar 2000 –2003

Budgettaire neerslag: 0

Initiatiefnemer: het kabinet van de minister van Jeugd, de afdeling Jeugd en Sport, ADJ en het werkveld.

Doelstelling 44

Er vindt een afstemming plaats tussen het (sociaal-)toeristische beleid van de Vlaamse Gemeenschap en het beleid inzake landelijk jeugdwerk en inzake jeugdverblijfsinfrastructuur – meer bepaald aangaande de belangenbehartiging van uitbaters enerzijds en gebruikers anderzijds. Beide moeten kunnen rekenen op specifieke en eenduidige ondersteuning door de overheid ter bescherming van respectievelijk hun rentabiliteit en hun recht op een eigen aangepaste ruimte. De v.z.w. Algemene Dienst voor Jeugdtoerisme treedt daarbij – binnen zijn decretale opdracht – onder meer op als studie- en adviesdienst. Binnen de ontwikkeling van herziene decreten landelijk jeugdwerk en jeugdverblijfscentra enerzijds en een decretale onderbouw voor het sociale toerisme anderzijds gebeurt een afstemming van de kerntaken terzake van landelijke jeugdverenigingen.

Timing: afhankelijk van herziening decreet landelijk jeugdwerk, decreet jeugdverblijfscentra en de decretale onderbouw voor het sociale toerisme

Raming nieuwe uitgaven: 0

- structureel overleg
- decreet landelijk jeugdwerk
- decreet jeugdverblijfscentra
- beheersovereenkomst met ADJ

10. Deeltijdse vorming

Doelstelling 45:

Iedereen is het er over eens dat de nood aan een democratischer onderwijssysteem blijft bestaan, en dat de 'waterval' een pervers mechanisme is. Vermits hier de facto aan een nood voorzien wordt, is continuering voorlopig onmisbaar, maar ook de afstemming met het onderwijsbeleid

Het besluit houdende de organisatie, de normering en de financiering van de erkende vorming in het kader van de deeltijdse leerplicht is aan evaluatie toe, rekening houdend met het gegeven dat de budgettaire logica van cultuur anders is dan die van onderwijs. Het is dan ook essentieel dat, in overleg met Onderwijs, de situatie uitgeklaard wordt, in het belang van de leerlingen.

Timing: in september 2000 begin evaluatie, zodat eventuele nieuwe regeling klaar voor nieuw schooljaar 2001-2002

Raming nieuwe uitgaven: 0

- het besluit houdende de organisatie, de normering en de financiering van de erkende vorming in het kader van de deeltijdse leerplicht

11. Internationaal

Doelstelling 46

De internationale oriëntering van het jeugdwerk en het beleid is geen nieuw gegeven. Het gonst er van de bedrijvigheid. Het internationaal-zijn wordt vandaag binnen het Vlaamse jeugdwerkbeleidslandschap concreet gestalte gegeven door verschillende (f)actoren: het jeugdwerk, de afdeling Jeugd en Sport, Jint, JICA VPIJ, de internationale secretariaten van de jeugdverenigingen, enzovoort. Deze internationaliteit moet volwaardig deel uitmaken van het jeugd(werk)beleid op alle beleidsniveaus van de Vlaamse Gemeenschap.

Om in heel dit kluwen wegwijs te raken is het noodzakelijk een systeem uit te werken waardoor een jongere zijn/haar weg vindt naar en binnen het internationale: informatie en toegankelijk maken van het bestaande soms snel wisselende 'internationale' aanbod, promotie en bekendmaken van het totale aanbod, inventarisering en ontsluiting van 'internationale' gegevens

Timing: 2000-2003

Raming nieuwe uitgaven: te bekijken bij beheersovereenkomst Jint

Doelstelling 47

Afstemming en coördinatie

- Het aanbod aan internationale initiatieven en contacten vanuit de verschillende kanalen (EU, Vlaanderen,...) moet op elkaar worden afgestemd en gebruiksvriendelijk worden gemaakt.
- Er moet een plek worden gecreëerd waar op systematische wijze door overheid en sector aan visieontwikkeling inzake internationaal jeugd(werk)beleid kan worden gewerkt.
- Binnen de jeugdwerkdecreten moet worden aangetoond op welke manier het bestuurlijke niveau concreet werk kan maken van de internationaliteit.

Er moet werk worden gemaakt van de coördinatie en de afstemming van de internationale jeugd(werk)initiatieven binnen de Vlaamse Gemeenschap

Timing: 2000-2003

Raming nieuwe uitgaven: 0

Doelstelling 48

Vanuit de overtuiging dat internationale ervaringen zinvol zijn voor elke jongere, moeten stappen ondernomen worden dat zoveel mogelijk kinderen en jongeren hieraan kunnen deelnemen:

- Een grotere participatie van jongeren aan internationale activiteiten bewerkstelligen. Voor elke jongere zou de kans moeten worden gecreëerd op een internationale ervaring.
- door promotie bestaande mogelijkheden bekendmaken. Nieuwe mogelijkheden creëren die complementair zijn, met een bijzondere aandacht voor de toegankelijkheid
- ook het luik 'ontvangsten' dient sterker uitgebouwd te worden

Timing: voor een nieuw reglement: 2000, globale doestelling 2001-2004

Raming nieuwe uitgaven: nieuwe projecten: 15 miljoen extra vanaf 2001

- Afdeling jeugd en sport
- JINT
- JICA
- VPIJ
- ...

- Afdeling jeugd en sport
- VPIJ
- JICA
- JINT

- Nieuw reglement
- JINT
- JICA
- VPIJ
- Afdeling jeugd (en sport)

Doelstelling 49

Het coördinatie-orgaan voor internationale jongerenwerking van de Vlaamse Gemeenschap mocht in december 1999 tien kaarsjes uitblazen. O.a. in het licht van de opmaak van een Vlaams Jeugd(werk)beleidsplan wordt opnieuw rond de missie van Jint vzw nagedacht.

- De structuur Jint is aan een evaluatie toe, de missie moet duidelijk worden bepaald
- De toegankelijkheid en transparantie van Jint moet worden vergroot.
- De betrokkenheid vanuit het jeugdwerk in de structuur Jint moet worden verhoogd, terwijl Jint moet werken aan zijn betrokkenheid op het jeugdwerk

Timing: 2001-2003

Raming nieuwe uitgaven: zie beheersovereenkomst

Doelstelling 50

Er dient bij de verdere ontwikkeling van het internationale bijzondere aandacht te gaan naar de **deskundigheidsbevordering en omkadering** van zowel jeugdwerkers als organisaties die op dit terrein actief zijn.

Timing: 2001-2003

Raming nieuwe uitgaven: onbekend

De opvolging

Het jeugdwerkbeleidsplan dat hiermee voorligt is ambitieus.

Het wordt een hele uitdaging om dit te realiseren. Het geloof in de haalbaarheid ervan is echter sterk aanwezig. De voorbije maanden is immers dankzij de werkzaamheden rond dit plan, een brede basis ontstaan. De hele procedure van inspraak is hier natuurlijk niet vreemd aan. Dit plan wordt dan ook gedragen door sector, administratie en regering.

Dit hele proces was ook nieuw voor alle betrokkenen. Dit is immers het eerste in zijn soort, handleidingen waren niet voorhanden. Het lijkt ons dan ook essentieel een evaluatie op te maken van het proces dat tot dit plan heeft geleid. Hieruit kan een richtlijn groeien voor de komende legislatuur. Dit plan, en het principe van inspraak dat aan de basis ligt, mag geen geïsoleerde oefening blijven. De verwachtingen en dynamiek die het gecreëerd heeft, moeten gecontinueerd worden.

Met een eerste gedeelte van de uitvoering is intussen gestart. Ook voor de realisatie van dit plan heeft de Minister het engagement aangegaan om hetzelfde principe van dialoog en inspraak te hanteren, consequent de eigen beleidsnota volgend.

We voorzien alvast een mix aan monitoring:

Concreet zal de beleidsbrief, ter voorbereiding van het komende jaar, gebaseerd zijn op dit jeugdwerkbeleidsplan. Op deze wijze is ook het parlement in staat de evolutie van de realisatie van dit plan op te volgen. Ook het kinderrechtencommissariaat wordt gevraagd dit te vanuit hun invalshoek.

Het engagement wordt ook aangegaan om elk jaar met de Vlaamse Jeugdraad een evaluatie te maken van de implementatie van dit plan.

Daarenboven moet elk jaar bij de begrotingsopmaak de vertaling van dit jeugdwerkbeleidsplan merkbaar zijn.

Net zoals de opmaak van dit plan via internet te volgen was, is het de bedoeling de concrete doelstellingen en hun uitvoering opvolgbaar te maken via de site van de administratie.

Tenslotte kunnen de bestaande structuren permanent het proces van uitvoering bewaken.

Maar de ambitie reikt nog verder.

Tegelijk bevat dit plan ook ruime aanzetten naar een breder jeugdbeleid. Onder andere via de reflectiegroep, met daarin vertegenwoordigers van alle Vlaamse Ministers, werd nogmaals op de noodzaak van dit bredere jeugdbeleid gewezen. Deze reflectiegroep suggereerde onder andere om in een eerste fase, in bilateraal overleg met alle Vlaamse Ministers, elk beleidsdomein te overlopen op alle mogelijke jeugdverbonden thema's.

Op deze wijze moet een embryonale inventaris ontstaan die de basis kan vormen voor het jeugd-beleidsplan. Met deze basistekst zal vanaf oktober werk gemaakt worden om het jeugd-beleidsplan te ontwikkelen.

Dit beleidsplan zal trachten een kader aan te bieden: wat is de plaats van kinderen en jongeren in de samenleving, wat is het belang, de meerwaarde van kinderen en jongeren voor de samenleving. Er zal een consensus nodig zijn over wat 'jeugd' nu precies is, wat spelen is, wat hefboomrechten zijn,... Uit dit geheel zal het jeugd-beleidsplan bevoegdheidsoverschrijdende doelstellingen willen formuleren. Binnen deze doelstellingen moeten kinderen en jongeren centraal staan.

Uiteindelijk zal de overheid moeten komen tot een verscheidenheid aan instrumenten, zowel voor participatie, informatiebewaking, als voor studie, bewaking van de uitgangspunten en attitudevorming.

Kortom, tegelijk met het begin van uitvoering van dit jeugdwerkbeleidsplan, zal moeten begonnen worden met het jeugdbeleidsplan.

Wie had het over ambitie?

Bijlage : Wat kunnen kinderen, jongeren en het jeugdwerk van de jeugddiensten op de verschillende beleidsniveaus verwachten ?

We hebben lang getwijfeld of we deze bijlage in het jeugdwerkbeleidsplan zouden opnemen. Uiteindelijk hebben we besloten om het toch te doen. En wel om volgende reden: Voor heel veel jeugdwerkverenigingen, kinderen en jongeren, maar ook voor heel veel jeugdconsulenten en (politieke) beleidsvoerders kan zo'n een opgave van de jeugdwerkspecifieke taken van de jeugddiensten op de verschillende beleidsniveaus een breekijzer zijn naar het realiseren van evidente en dus terechte verwachtingen of (voor de jeugdconsulenten of jeugdambtenaren) bevoegdheden. We hopen dat, met de opname van onderstaand overzicht, de jeugddiensten op de verschillende beleidsniveaus zo mogen uitgroeien tot volwaardige en gerespecteerde overheidsdiensten.

Zowel op lokaal, provinciaal als Vlaams vlak spelen **de jeugddiensten** (binnen de Vlaamse Gemeenschap: afdeling Jeugd en Sport) **een belangrijke rol**. Hun taken zijn heel divers en kunnen samengevat worden onder drie hoofdfuncties:

- functie 1 : beleid voor de vrijetijdsbesteding van alle kinderen en jongeren;
- functie 2 : ondersteuning, begeleiding en organisatie van de inspraak;
- functie 3 : hefboom voor een integraal en geïntegreerd jeugdbeleid.

De omschrijving van de taken hieronder beperkt zich tot de specifieke jeugdwerktaken van een jeugddienst die belangrijk zijn in het kader van functie 1. Toch kan het niet anders dan dat een goede jeugddienst zich ook beweegt binnen de functies 2 en 3. Omdat de uitbouw van een jeugddienst staat of valt met de politieke verantwoordelijken op de verschillende beleidsniveaus, wordt hier een lans gebroken voor een sterke, goed uitgebouwde jeugddienst met voldoende gemotiveerde en deskundige ambtenaren voor alle beleidsniveaus. Een goede jeugddienst is een basisvoorwaarde om aan het verwachtingspatroon van kinderen, jongeren en het jeugdwerk op het jeugdwerkvlak te beantwoorden. Een goede jeugddienst is een basisvoorwaarde om echte participatie en een integraal en geïntegreerd jeugdbeleid mogelijk te maken.

Het is duidelijk dat, wil men de verticale complementariteit ook in daden omzetten **een regelmatige overlegstructuur** zal moeten worden opgezet. Deze overlegstructuur moet klaarheid scheppen in de beweeglijke boven- en ondergrenzen. Op zo'n overleg kunnen afspraken worden gemaakt rond parallelle subsidiëring, doorstroming naar hogere subsidiëring, de taak van het landelijk jeugdwerk op het lokaal en provinciaal niveau, ...

Bij het bepalen van **de taken van de verschillende beleidsniveaus op het jeugdwerkvlak** wordt telkens vertrokken vanuit eenzelfde vraag: **Bijlage: Wat kunnen kinderen, jongeren en het jeugdwerk van de jeugddiensten op de verschillende beleidsniveaus verwachten ?**

DE GEMEENTELIJKE JEUGDDIENSTEN	DE PROVINCIALE JEUGDDIENSTEN	DE AFDELING JEUGD EN SPORT
Faciliteren en stimuleren		
<p><u>Faciliteren en stimuleren van het lokale particuliere jeugdwerk</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Financieel <ul style="list-style-type: none"> - Subsidies - Nominatieve toelagen - Personeelstoelagen 2. Materieel <ul style="list-style-type: none"> - kampvervoer - minimale uitleendiensten 3. Infrastructureel <ul style="list-style-type: none"> - Jeugdlokalen - Trapvelden - Speelbossen - Jeugdverblijfsinfrastructuur - ontsluiten van de groene ruimte - ontsluiten van de culturele infrastructuur, de sportinfrastructuur, ... 4. Aandacht voor de specificiteit van vrijwilligerswerk 5. Toegankelijkheid van het jeugdwerk voor alle kinderen en jongeren 6. Faciliteren van de (kader)vorming 7. Coachen van lokale samenwerkingsverbanden <ul style="list-style-type: none"> - tussen jeugdwerkverenigingen onderling - met naburige gemeentes - met andere sectoren 	<p><u>Het faciliteren van het regionale of provinciale particuliere jeugdwerk</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Financieel <ul style="list-style-type: none"> - Subsidies - nominatieve toelagen - personeelstoelagen 2. Aandacht voor de specificiteit van het vrijwilligerswerk 3. Stimuleren van internationale of interculturele ontmoeting <p><u>Het inspelen op de blinde vlekken, een zo groot mogelijke diversiteit, getoetst aan de verlangens en de verzuchtingen van kinderen, jongeren en het jeugdwerk.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Het mogelijk maken van experimenten en vernieuwing (dus ook jeugdcultuur) op het regionaal of provinciaal vlak 2. Door de toegankelijkheid van het regionale of provinciale jeugdwerk voor zoveel kinderen en jongeren na te streven <p><u>Het faciliteren van het lokale, regionale of provinciale jeugdwerk, de steden en de gemeentes</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De provinciale <ul style="list-style-type: none"> - (audio-visuele) uitleendienst 2. Bovenlokale jeugdinfrastructuur <ul style="list-style-type: none"> - Jeugdverblijfcentra - bivakhuizen - vormingscentra 	<p><u>Het faciliteren van het jeugdwerk</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Financieel <ul style="list-style-type: none"> - het decreet lokaal - het decreet provinciaal - het decreet landelijk - het decreet op de jeugdverblijfcentra 2. Materieel <ul style="list-style-type: none"> - de uitleendienst te Machelen 3. Infrastructureel <ul style="list-style-type: none"> - De Hoge Rielen - Destelheide 4. Personeel <ul style="list-style-type: none"> - Reglement op de terbeschikkingstelling van leden van het onderwijzend personeel 5. Aandacht voor de specificiteit van jeugd-vrijwilligerswerk 6. Deskundigheidsbevordering <ul style="list-style-type: none"> - de (kader)vorming (via reglementen en criteria) - Het mogelijk maken van een netwerkfunctie - Het aanmoedigen en organiseren van wetenschappelijk onderzoek 7. Aanmoedigen of mogelijk maken van internationale grensoverschrijdende initiatieven 8. Stimuleren van internationale of interculturele ontmoeting of

<p>8. Aanmoedigen of mogelijk maken van gemeentegrensoverschrijdende initiatieven</p> <p>9. Stimuleren van internationale of interculturele ontmoeting</p> <p><u>Het inspelen op de blinde vlekken, een zo groot mogelijke diversiteit (zoveel mogelijk werkvormen), getoetst aan de verlangens en de verzuchtingen van kinderen, jongeren en het jeugdwerk.</u></p> <p>1. Door het aanmoedigen van het particuliere initiatief</p> <p>2. Door in tweede instantie zelf initiatief te nemen (grabbelpas, Roefel, gemeentelijke speelpleinen, ...)</p> <p>3. Door het mogelijk maken van experimenten en vernieuwing (dus ook jeugdcultuur) op het lokale vlak</p> <p>4. Door de toegankelijkheid van het jeugdwerk voor zoveel kinderen en jongeren na te streven.</p>	<p>- bovenlokale jeugdcultuurinfrastructuur</p> <p>hoe:</p> <p>- als (mede)financier</p> <p>- juridische ondersteuning (Vlarem, ruimtelijke ordening, ...)</p> <p>- bouwtechnisch ondersteuning vooral voor specifieke jeugdinfrastructuur (akoestisch, het in orde brengen met de Vlaamwetgeving, ...)</p> <p>3. Ondersteunen van intergemeentelijke jeugdwerkinitiatieven of samenwerking, weliswaar enkel op vraag van de steden en gemeentes</p> <p>4. Begeleiden van de steden en de gemeentes bij de opmaak of het implementeren van hun jeugdwerkbeleidsplan</p> <p>5. Intergemeentelijke samenwerking aanmoedigen of coachen</p> <p>- projecten rond jeugdwerk in de regio's</p> <p>- intergemeentelijke jeugdconsulenten</p> <p>6. Netwerkondersteuning rond de punten 3, 4 en 5</p>	<p>uitwisseling</p> <p>- het subsidiereglement op de internationale jeugduitwisselingen</p> <p>9. Faciliteren van degelijke ondersteuning</p> <p>- Steunpunt jeugdwerk</p> <p>- VVJ</p> <p>- ADJ</p> <p>10. Belangenverdediging jeugdwerksector garanderen</p> <p>11. Zorgen voor een structureel overleg rond de complementariteit</p> <p>van alle actoren</p> <p>van de verschillende beleidsniveaus</p> <p>van de verschillende beleidssectoren</p> <p>12. Aanmoedigen van de internationalisering van het jeugdwerk(beleid) met bijzondere aandacht voor de Europese programma's.</p> <p><u>Het inspelen op de blinde vlekken, een zo groot mogelijke diversiteit (zoveel mogelijk werkvormen), getoetst aan de verlangens en de verzuchtingen van kinderen, jongeren en het jeugdwerk.</u></p> <p>1. Door het aanmoedigen van het particuliere initiatief</p> <p>2. Door het mogelijk maken van experimenten en vernieuwing (dus ook jeugdcultuur) op het Vlaamse vlak</p> <p>- reglement experimenteel jeugdwerk,</p> <p>- culturele producten en projecten door jongeren)</p> <p>3. door de toegankelijkheid van het jeugdwerk voor zoveel mogelijk kinderen en jongeren na te streven</p>
---	---	--

Communicatie en participatie

<u>Een goede interactieve communicatie</u>	<u>Een goede interactieve communicatie</u>	<u>Een goede interactieve communicatie</u>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Het aanbieden van op maat geleverde basisinformatie 2. Doorzichtigheid van de beleidsinstrumenten <ul style="list-style-type: none"> - Jeugdwerkbeleidsplan - Jaarplan - Werkingsverslag - Begroting - Reglementen - ... 3. Het doorverwijzen naar gespecialiseerde organisaties <ul style="list-style-type: none"> - Provinciaal (regionaal) of landelijk jeugdwerk - Steunpunt - JINT - ADJ - ... 4. Een goede begeleiding op het administratief, juridisch en technisch vlak. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het aanbieden van op maat geleverde basisinformatie 2. Doorzichtigheid van de beleidsinstrumenten <ul style="list-style-type: none"> - Jeugdwerkbeleidsplan - Jaarplan - Werkingsverslag - Begroting - Reglementen - ... 3. Het doorverwijzen naar gespecialiseerde organisaties <ul style="list-style-type: none"> - landelijk of lokaal jeugdwerk - steunpunt - JINT - ADJ - VVJ - ... 4. Een goede begeleiding op het administratief, juridisch en technisch vlak 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Het aanbieden van op maat geleverde informatie 2. Doorzichtigheid van de beleidsinstrumenten <ul style="list-style-type: none"> - Beleidsnota - Jeugdwerkbeleidsplan - Beleidsbrief - Begroting - Decreten - Uitvoeringsbesluiten - Reglementen - ... 3. Het doorverwijzen naar gespecialiseerde organisaties <ul style="list-style-type: none"> - lokaal, provinciaal of landelijk jeugdwerk - steunpunt - JINT - ADJ - VVJ 4. Een goede begeleiding op het administratief, juridisch en technisch vlak 5. Communicatie over het beleid op een hoger dan Vlaams niveau
<p><u>Coaching van een gevarieerde en eigentijdse inspraak</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De secretariaatsfunctie van de jeugdraad; 2. Met betrekking tot jeugdwerkbeleidsplan, jaarplan en werkingsverslag 3. N.a.v. concrete acties 4. Zorgt voor een goede terugkoppeling 	<p><u>Coaching van een gevarieerde en eigentijdse inspraak</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De secretariaatsfunctie van de jeugdraad 2. Met betrekking tot JWBP, jaarplan en werkingsverslag 3. N.a.v. concrete acties 4. Zorgt voor een goede terugkoppeling 	<p><u>Coaching van een gevarieerde en eigentijdse inspraak</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De secretariaatsfunctie van de jeugdraad 2. Het decreet op de jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap 3. Met betrekking tot het Vlaams JWBP 4. N.a.v. concrete acties 5. Zorgt voor een goede terugkoppeling

Meer expliciet jeugdbeleid

<u>Samenhang tussen jeugdwerkbeleid en andere beleidssectoren:</u>	<u>Samenhang tussen jeugdwerkbeleid en andere beleidssectoren</u>	<u>Samenhang tussen jeugdwerkbeleid en andere al dan niet jeugdspecifieke beleidssectoren</u>
via: 1. Sociaal Impulsfonds 2. Lokale cultuurbeleidsplannen 3. Buitenschoolse kinderopvang 4. Veiligheids- en samenlevingscontracten 5. Ruimtelijke structuurplannen 6. Minderhedenplannen 7. Plannen bijzondere jeugdzorg 8. ...	<ul style="list-style-type: none"> - het promoten van en het op hun vraag begeleiden van de gemeentes bij het organiseren van de samenhang tussen het lokale jeugdwerkbeleidsplan en de andere gemeentelijke beleidsinstrumenten - alsook op het vlak van het voeren van een vrijetijdsbeleid voor jongeren en jeugdbeleid in het algemeen (fuiven, infrastructuur, repetitieruimten, groene ruimte, ...). 	<ul style="list-style-type: none"> - via de opmaak van een geïntegreerd en categoriaal Vlaams jeugdbeleidsplan

De Vlaamse Gemeenschapscommissie: een aparte status, een aparte rol:

De VGC neemt een ietwat vreemde plaats in binnen het gedecentraliseerde jeugdwerkbeleid. Vanuit haar specificiteit verdient ze een 'eigen stoel aan de overlegtafels' naast de Vlaamse Gemeenschap en de andere overheden. Ze biedt de garantie voor complementariteit. Er wordt dus ruimte gecreëerd voor dialoog waar aandacht is voor de aparte plaats van deze overheid tussen andere overheden.

Maar daarnaast dringt ook een gerichte communicatie tussen de VGC en de Vlaamse Gemeenschap zich op: de resultaten die de Vlaamse Gemeenschap nastreeft, gelden voor heel Vlaanderen, en dus voor Brussel. In de mate van het mogelijke moet dit ook met dezelfde instrumenten nagestreefd worden. Waar nodig zullen echter bijzondere modaliteiten moeten worden ontwikkeld om dit toepasbaar te maken voor Brussel. Dit overleg moet aan deze nood tegemoet komen.

Schematisch: doestellingen en financieel

Het financiële luik is vooral indicatief bedoeld, en voorwerp uitmaken van controle bij de jaarlijkse opmaak van de begroting.

	doelstelling	timing	Raming jaarlijkse nieuwe uitgaven vanaf 2001
	Nieuwe instrumenten		
1	Overleg overheidsniveaus	Vanaf januari 2001	0
2	participatietechnieken	2001	20.000.000
3	onderzoek	2001 permanente aandacht	
4	Verzekering jeugdwerk	2002 - 2004	0
5	Statuut vrijwilliger	2001	0
6	Statuut gemeentelijke jeugdconsulent	2004	onbekend
7	Experimenteel jeugdwerk	A. reeds ingevoerd	15.000.000
		B. decreet landelijk	0
8	jeugdcultuursubsidies	Reeds klaar (7.000.000)	3.000.000
	Afdeling Jeugd en Sport		
9	Versterking Afdeling	2001	20.000.000
10	Omschrijving opdracht	2000	Zie 9
11	Splitsing Afdeling	2001 - 2002	0
12	Klantvriendelijke communicatie	permanent	Zie 9
13	Coaching jeugdraad	2001	Zie 9
	Decreet lokaal jeugdwerk		
14	Wijziging decreet	2000	Maximaal 550.000.000 op 3 jaar vanaf 2002
15	participatie	Zie 2 en 14	0
16	doorzichtigheid	permanent	0
17	Inhoudelijke sturing	Zie 14	0
18	Geïntegreerd jeugdbeleid	Zie 14	0
19	faciliteitengemeenten	Zie 14	Zie 14
	Decreet provinciaal jeugdwerk		
20	Wijziging decreet	2001	onbekend
	Decreet landelijk jeugdwerk		
21	Wijziging decreet	2000-2001	0 + invoering CAO
22	detachering	Zie 20	onbekend
23	diversiteit	permanent	0
24	Kadervorming en attesten	2000 - 2001	0
	ADJ		
25	De werking	2000 - 2004	12.000.000
26	De doelgroep	2000 - 2004	Zie 23
	De bovenbouw		
27	Nieuwe bovenbouw	2000 - 2004	3.000.000
28	De jeugdraad	Zie 2 - 9 -25	Zie 2 - 9 -25
29	Nominatims en bovenbouwachtigen	Zie 25	Zie 28
	Ad nominatim		
30	beheersovereenkomsten	Permanent vanaf 2001	onbekend
	Infrastructuur		
31	Definitie jeugdwerkinfrastructuur	2001	0
32	coaching	2001 - 2004	Zie 25
33	Juridische zekerheid	2001 - 2004	0
34	ontsluiting	2001 - 2004	0
35	infrastructuurplanning	Zie decreet lokaal	0
36	Bovenlokale infrastructuur	2001 zie decreet provinciaal	0
37	Eigen infrastructuur	permanent	cultuurinvesteringsfonds
38	Decreet jeugdverblijfcentra	2002	8.000.000 vanaf 2002
39	fuijproblematiek	2000 - 2004	0
40	jeugdcultuurinfrastructuur	2000 - 2004	cultuurinvesteringsfonds

41	Zonevreemden- problematiek	2000 – 2004	0
	jeugdverblijfinfrastructuur		
42	Aangepaste accommodatie	2001 - 2004	onbekend
43	Afstemming beleid	2000 - 2004	0
44	Afstemming beleid	2000 - 2004	0
	Deeltijdse vorming		
45	Evaluatie en eventuele herziening besluit	2000 - 2001	0
	Internationaal		
46	Als vast deel van jeugdwerkbeleid	2000 – 2003	Onbekend
47	afstemming	2000 - 2003	0
48	Uitbreiding mogelijkheden	2000 - 2004	15.000.000
49	Jint	2001 - 2004	onbekend
50	omkadering	2001 2003	onbekend

HET VLAAMSE JEUGDWERKBELEIDSPLAN

STATUS VAN HET JEUGDWERKBELEIDSPLAN	1
1. WAT MAG JE VERWACHTEN ?	1
2. WAT HEB JE HIERAAN ALS JONGERE ?	1
3. WERKWIJZE	2
4. DE MEERWAARDE	3
EEN MAATSCHAPPELIJK KADER VOOR HET VLAAMSE JEUGD(WERK)BELEID	4
1. SITUERING	4
2. RUIME MAATSCHAPPELIJKE REFERENTIES	4
3. DE JEUGD, HET JEUGDBELEID	6
4. HET VLAAMSE JEUGDWERK : EEN BOEIEND FENOMEEN	9
DE JEUGDCATEGORIALE BENADERING	17
1. EEN NIEUWE, UITDAGENDE KEUZE	17
2. WAAROM EEN 'JEUGD' BELEID	17
3. HOE EEN JEUGDCATEGORIAAL BELEID ORGANISEREN?	18
a. <i>Bij de ordening van het beleid maakt de overheid keuzes</i>	18
b. <i>De categorie jeugd is gebaseerd op leeftijdsgrenzen</i>	19
c. <i>Categoriaal beleid betekent een "aparte" aanpak</i>	20
d. <i>Jeugdbeleid en het belang van beleidskruispunten</i>	20
DE HUIDIGE INSTRUMENTEN VAN HET JEUGDWERKBELEID IN VLAANDEREN	21
1. GLOBALE VISIE OP HET JEUGDWERK	21
2. DE INSTRUMENTEN VAN HET VLAAMS JEUGDBELEID	22
a. <i>Afdeling Jeugd en Sport</i>	22
b. <i>Decreet op het lokaal jeugdwerk</i>	22
c. <i>Decreet op het provinciaal jeugdwerk</i>	24
d. <i>Decreet op het landelijk jeugdwerk</i>	24
e. <i>Detachering</i>	25
f. <i>Deeltijdse vorming</i>	26
g. <i>Decreet op de Jeugdverblijfcentra</i>	26
h. <i>Jeugdtoerisme</i>	27
i. <i>Infrastructuur</i>	27
j. <i>Ad nominatim gesubsidieerde verenigingen</i>	28
k. <i>Attesten en kadervorming</i>	30
l. <i>Jeugdraad voor de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Platform voor Internationaal Jeugdwerk (VPIJ)</i>	30
m. <i>Internationale werking binnen de afdeling Jeugd en Sport</i>	31
UITGANGSPUNTEN VOOR EEN VLAAMS JEUGDWERKBELEID	33
1. COMMUNICATIE EN PARTICIPATIE ALS BELEIDSDOEL ÉN BELEIDSMIDDEL	33
2. HET BIEDEN VAN RUIMTE ... IN VERSCHILLENDE BETEKENISSEN	34
3. OFFENSIEF: BEKLEMTONEN VAN DE KRACHT VAN DE JEUGD EN HET JEUGDWERK	35
4. HET RECHT OP EEN GEVARIEERD JEUGDWERKAANBOD	35
5. STIMULEREN VAN DE TOEGANKELIJKHEID VOOR ALLE KINDEREN EN JONGEREN	36
6. KANSEN VOOR NIEUWE NETWERKEN	36
7. EEN KANS VOOR REFLECTIE OP EN PROFILERING VAN HET JEUGDWERK	37
8. DE COMPLEMENTARITEIT VAN HET BELEID	37
9. BEKLEMTONEN VAN EEN AANTAL BELEIDSKWALITEITEN	38

DE ALGEMENE DOELSTELLINGEN	39
VERTAALD NAAR DE BELEIDSINSTRUMENTEN GEEFT DIT:	40
1. NIEUW TE MAKEN INSTRUMENTEN	40
2. AFDELING JEUGD EN SPORT	43
3. HET LOKAAL JEUGDWERK	45
4. HET PROVINCIAAL JEUGDWERK	48
5. HET LANDELIJK JEUGDWERK	50
6. ADJ	52
7. DE BOVENBOUW	53
8. INFRASTRUCTUUR	55
9. DE JEUGDVERBLIJFSINFRASTRUCTUUR	58
10. DEELTIJDSE VORMING	60
11. INTERNATIONAAL	61
DE OPVOLGING	63
BIJLAGE : WAT KUNNEN KINDEREN, JONGEREN EN HET JEUGDWERK VAN DE JEUGDDIENSTEN OP DE VERSCHILLENDE BELEIDSNIVEAUS VERWACHTEN ?	65